632.2M G2 FALIBAS KRAMORVASIY

MUL
104936

VIKRAMORVASIYAM.

വിക്രമോൎവ്വശീയം

നാടകം.

കാളിദാസകൃതിയിൽ നിന്നു

കൊട്ടാരത്തിൽ ശംകുണ്ണി

മണിപ്രവാളത്തിൽ തൎജ്ജമ ചെയ്തതു്.

(വ്യാഖ്യാനത്തോടു കൂടി)

"MALAYALA MANORAMA" Co. Ld.

PRINTERS, PUBLISHERS &c,

KOTTAYAM,

1892

(Copy Right Reserved)

MADRAS
No.
13 OCT 1913
UNIVERSITY

കോട്ടയം

മലയാള മനോരമ കമ്പനി

അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതു.

൧൦൯൨.

104936

D32.2 M54.12

C2

ശ്രീമൽ

"കേരളീയ ഭാഷാ ശാകുന്തള" കൎത്താവായ

കേരളവൎമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ

എഫ്. എം. യു., എം. ആർ. ഏ. എസ്, തിരുമനസ്സിലെ തൃപ്പാദത്തിങ്കൽ

ത്വൽഗതമാൎഗ്ഗാവലംബേന

ഉണ്ടാക്കീട്ടുള്ള ൟ പുസ്തകം

അനുവാദപ്രകാരം

വിനയപുരസ്സരം സമൎപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നത്

തൃപ്പാദഭക്തൻ

പരിഭാഷാകൎത്താവ്

വേഷ വിവരം

—:o:—

പുരൂരവസ്സ്, നായകൻ.
ചിത്രരഥൻ, ഒരു ഗന്ധർവൻ.
മാണവകൻ, വിദൂഷകൻ.
ലാതവ്യൻ, കഞ്ചുകി.
കുമാരൻ, ഉർവ്വശീപുത്രൻ ആയുസ്സ്.
നാരദൻ, മഹർഷി

ഉർവ്വശി, നായിക.

ചിത്രലേഖ, രംഭ, മേനക, സഹജന്യ,	സഖിമാർ.

കാശിരാജപുത്രി, പുരൂരവസ്സിന്റെ പട്ടമഹിഷി
നിപുണിക, ചേടി.
സൂതൻ, ഭരതശിഷ്യന്മാർ, താപസി, യവനിക, കിരാതി
പരിചാരികമാർ.

വിക്രമോർവശീയം

ഭാഷാനാടകം.

ഹരിഃശ്രീ ഗണപതയേ നമഃ
അവിഘ്നമസ്തു.

1. വേദാന്തങ്ങളിലാരെയേകനഖില
വ്യാപീതിചൊല്ലുന്നുനി
ർവ്വാദംസാർത്ഥകമാരിലീശ്വരപദം
ചേരുന്നനന്യാശ്രയം
മോദാലേവനെയോഗിവർഗ്ഗമകമേ
തേടുന്നുമോക്ഷേച്ഛയാ
ലാദേവൻഭവതാംസുഭക്തിസുലഭൻ
ശ്രേയസ്സിനായ്തീരണം

പ്രസ്താവന.

സൂത്രധാരൻ

നാന്ദിയുടെ അവസാനത്തിൽ പ്രവേശിച്ചണിയറെ
ക്കഭിമുഖമായി നോക്കീട്ട്

ഏടോ ഇവിടെ വരു.

നടൻ [പ്രവേശിച്ചിട്ട്

ഇതാ ഞാൻവന്നു.

സൂത്രധാരൻ

ഒരം സഭാവാസികൾ പൂർവകവി പ്രബന്ധങ്ങളെ പലപ്പോഴും പ്രയോഗിച്ചുകണ്ടു രസമറിഞ്ഞിട്ടുള്ളവരാകകൊണ്ടു ഞാൻ ഇവിടെ വിക്രമോർവശീയ മെന്ന നവീന നാടകത്തെ പ്രയോഗിച്ചിവരെ സ്സന്തോഷിപ്പിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. അതിന്നാൽ വേഷക്കാരെല്ലാവരും അവരവരുടെ വേഷങ്ങളിൽ ജാഗ്രതയോടുകൂടി തയാറായിരിക്കുവാൻ പറയൂ.

നടൻ

അവിടുത്തെ കല്പനപോലെ ചെയ്യാം.

[പോയി

സൂത്രധാരൻ

ആൎയ്യശ്രേഷ്ഠന്മാരായ ഭവാന്മാരെ ശിരസ്സുകൊണ്ടു നമസ്കരിച്ചിതാ ഞാൻ അറിവിക്കുന്നു.

2. മെത്തുംദാക്ഷിണ്യഭാരംപ്രണയമതിയല്ല
ന്നോരില്ലഹങ്കാരകാറകൊണ്ടോ
സത്തായീടുംകഥാപൂരുഷവരബഹുമാ
നത്തിനാലോവിശേഷാൽ
സ്വസ്തിശ്രീകാളിദാസന്നുടെയൊരുകൃതിയെ
[ബ്ഭാഷയായിട്ടുകൊട്ടാ
രത്തിൽശങ്കുണ്ണിതീൎത്താന്നിതുകുതുകമൊടും]
കേൾപ്പിനാൾപ്പൂവിരുത്തി

അണിയറയിൽ

രക്ഷിക്കണേ രക്ഷിക്കണേ അമര പക്ഷപാതിയും ആകാശ ഗാമിയു മായിട്ടുള്ളവൻ.

സൂത്രധാരൻ [ചെവികൊടുത്തിട്ട്

ഇതെന്താണാകാശമാൎഗ്ഗത്തിങ്കൽ അകാരണമായി ഒരു നിലവിളികേൾക്കുന്നത്. [വിചാരിച്ചിട്ട്
ശരിമനസ്സിലായി.

3. ധന്യൻനാരായണാഖ്യൻമുനിയുടെതുടയിൽ
ജാതയാംദേവനാരീ
നന്ദ്യാചെന്നിന്നുസാക്ഷാൽധനപതിയെനമി
ച്ചിങ്ങുപോരുംവഴിക്ക്
വന്ദീകൃത്യാശുദേവാരികളുടനവളെ
ക്കൊണ്ടുപോയെന്നമൂലം
ക്രന്ദിച്ചീടുന്നുമറ്റുള്ളമരതരുണിമാ
രാശ്രയാകാംക്ഷയാലെ

[പോയി

ഒന്നാം അംകം

ദേവസ്ത്രീകൾ [പ്രവേശിച്ചിട്ട്

രക്ഷിക്കണേ രക്ഷിക്കണേ അമരപക്ഷപാതിയും ആകാശഗാമിയുമായിട്ടുള്ളവൻ.

രാജാ

[രഥാരൂഢനായി സൂതനോടു കൂടി പ്രവേശിച്ചിട്ട്

വേണ്ട കരയണ്ട. സൂര്യ്യനെ സ്സേവിച്ചു തിരിച്ചുവരുന്ന പുരൂരവസ്സാകുന്ന എന്റെ അടുക്കൽ വന്നു പറഞ്ഞാലും. ഭവതികളെ എന്തിങ്കൽ നിന്നാണു രക്ഷിക്കേണ്ടത്.

രംഭ

അസുരന്മാരുടെ ഗർവ്വിങ്കൽ നിന്ന്.

രാജാ

അസുരന്മാർ ഗർവ്വുകൊണ്ടു ഭവതികൾക്കെന്തപരാധമാണു ചെയ്തത്.

രംഭ

മഹാരാജാവു കേൾക്കണം. വിശേഷമുള്ള തപസ്സുകളിൽ ശങ്കിതനായിരിക്കുന്ന മഹേന്ദ്രന്റെ മൃദുലമനോഹരമായ ആയുധമായും സ്വർഗ്ഗത്തിന്റെ അലങ്കാരമായും സൌന്ദര്യ്യംകൊണ്ടു ഗർവ്വിഷ്ഠയായിരിക്കുന്ന മഹാലക്ഷ്മിയെ നിരാകരിക്കുന്നവളായും ഇരിക്കുന്ന ഞങ്ങളുടെ പ്രിയസഖിയായ ഉർവ്വശി വൈശ്രവണന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോയി തിരിച്ചു വരുമ്പോൾ ഹിരണ്യപുരത്തിൽ താമസിക്കുന്ന കേശിയാകുന്ന അസുരൻ കണ്ടെത്തി അവളെ ചിത്രലേഖയോടുംകൂടി ബലാൽകാരേണ പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോയിരിക്കുന്നു.

രാജാ

ആകട്ടെ. ആക്കള്ളൻ ഏതുദിക്കിലേക്കാണു പോയതെന്നറിയാമൊ.

സഹജന്യ

കിഴക്കുവടക്കായിട്ടാണ്.

രാജാ

എന്നാൽ വിഷാദിക്കണ്ട. നിങ്ങളുടെ സഖിയെ തിരിച്ചു കൊണ്ടുവരുവാനായിട്ടു ഞാൻ ഉൽസാഹിക്കാം.

എല്ലാവരും [സന്തോഷത്തോടുകൂടി

സോമപൌത്രനായ അവിടെക്കിതു യുക്തം തന്നെ.

രാജാ

എന്നാൽ ഭവതികഠം എവിടെയാണെന്നെ കാത്തു നിൽക്കാൻ പോകുന്നത്.

രംഭ

ഈ ഹേമകൂടപവ്വതത്തിൻെറ ശിഖരത്തിങ്കൽ.

രാജാ [സൂതനോടായിട്ട്

ഐശാനിയായിരിക്കുന്ന ദിക്കിലേക്കു ക്ഷണത്തിൽ പോകാനായിട്ടു കുതിരകളെ തെളിക്ക്.

സൂതൻ

കല്പനപോലെ ചെയ്യാം. [കുതിരകളെ തെളിക്കുന്നു

രാജാ [രഥവേഗത്തെ നടിച്ചിട്ട്

കൊള്ളാം നല്ലത്. ഈ തേരിൻെറ വേഗംകൊണ്ടു ഗരുഡൻ തന്നെയാണു മുമ്പേ പോകുന്നതെങ്കിലും ഞാൻ ഒപ്പമെത്തും. പിന്നെ ഇന്ദ്രാപകാരി യായിരിക്കുന്ന ഇവൻെറ കാൎയ്യം പറയാനുണ്ടോ. ഇതാ എൻെറ,

4. ചാരേചിന്നിത്തകന്നീഘനനിരപൊടിപോൽ
പോയിടുന്നഗ്രഭാഗേ
തേരിൽചക്രംതിരിഞ്ഞിട്ടരനിരകളിര
ട്ടിച്ചുകാണപ്പെടുന്നു
പാരംനീണ്ടുള്ള നൽചാമരമതുമിളകാ
തഗ്രശീഷ്ഷേപിചിത്രാ
കാരംകാണുന്നുചേരുന്നതിജവപവനാൽ
പ്രാന്തഭാഗേപതാകാ

രഥാരൂഢനായിരിക്കുന്ന രാജാവും സൂതനും പോയി.

രംഭ

നമുക്കാപ്പുറത്ത സ്ഥലത്തേക്കു പോകാം.

എല്ലാവരും

അങ്ങിനെ തന്നെ.

[ശൈലാധിരോഹണത്തെ നടിച്ചിട്ടു നിൽക്കുന്നു.

രംഭ

ആ രാജൎഷി നമ്മുടെ മനോദുഃഖത്തെ തീൎക്കുമോ.

മേനക

നീയങ്ങനെ സംശയിക്കണ്ട. ദേവശ്രേഷ്ഠനായിരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രൻ കൂടിയും യുദ്ധമുണ്ടാകുന്ന സമയങ്ങളിൽ രാജാക്കന്മാരിൽ വച്ചിദ്ദേഹത്തിനെ ത്തന്നെയാണു വളരെ ബഹുമാനത്തോടുകൂടി കൊണ്ടുപോയി സേനകളുടെ മുൻഭാഗത്തു നിറുത്താറുള്ളത്.

സഹജന്യ [കുറച്ചു നിന്നിട്ട്

സഖികാൾ ആശ്വസിച്ചാലും ആശ്വസിച്ചാലും. ആ രാജൎഷിയുടെ ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന മാൻകൊടിയടയാളമായിട്ടുള്ള സോമദത്തമാകുന്ന തേരിതാ കാണപ്പെടുന്നു. അദ്ദേഹം കാൎയ്യം സാധിക്കാതെ തിരിച്ചു വരുന്നയാളല്ല്യ.

എല്ലാവരും [മേല്പെട്ടുനോക്കുന്നു.

അനന്തരം തേരിൽ ഇരിക്കുന്ന രാജാവും സൂതനും
ചിത്രലേഖയുടെ കയ്യും പിടിച്ചു ഭയംകൊണ്ടു
കണ്ണടച്ചിരിക്കുന്ന ഉൎവ്വശിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

സഖീ ആശ്വസിച്ചാലും ആശ്വസിച്ചാലും.

രാജാ

5. അയിദനുജസമുത്ഥംസാധ്വസംതീൎന്നുലോക
ത്രയഭരണസമൎത്ഥംശക്രമാഹാത്മ്യമോൎത്താൽ
നയനമതിവിശാലംനീതുറന്നാലുമക്കോ
ദയമതിൽനളിനത്തെക്കാതരെപോയ്കപോലെ

ചിത്രലേഖ

കഷ്ടം. ശ്വാസമാത്ര ജീവിതയായിരിക്കുന്ന ഇവൾക്കിപ്പോഴും ചൈതന്യമുണ്ടാകുന്നില്ല്യ.

രാജാ

ഭദ്രേ നിന്റെ സഖി നന്നെ പേടിച്ചിരിക്കുന്നു.

6. ഇന്നിക്കുരംഗമിഴിമാൎമണിമൌലിതന്റെ
കുന്നൊത്തിടുംകുളുൎമുലത്തടമദ്ധ്യഭാഗേ
മന്ദാരമാലയിളകുന്നതുകൊണ്ടുസൂചി
ക്കുന്നുണ്ടനല്പതരമാംമനതാരിളക്കം

ചിത്രലേഖ [ദുഃഖത്തോടുകൂടി

സഖീ ആത്മാവിനെ ധൈൎയ്യപ്പെടുത്തു. നീയൊരപ്സര സ്ത്രീയല്ലാത്തപോലെ തോന്നുന്നല്ലൊ.

രാജാ

7. തന്വംഗിതൻകുസുമകോമളമാംമനസ്സിൽ
തീൎന്നില്ലകാൺകഭയകമ്പമിതേവരെക്കും
എന്നിപ്രകാരമധുനാകുചകുംഭമദ്ധ്യേ
ചിന്നുന്നചാരുഹരിചന്ദനമോതിടുന്നു

ഉവ്ശി [സ്വബോധത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു

രാജാ [സന്തോഷത്തോടു കൂടി

ഭദ്രേ നിന്റെ സഖിക്കു ബോധംവീണു തുടങ്ങി. ഇതാ നോക്കു.

8. സോമശ്രീകൊണ്ടിരുട്ടൊട്ടകലിനനിശയെ
 പ്പോലെയുംകൂലപാതാൽ
കാമംകാലുഷ്യമാൎന്നിട്ടുടനെതെളിവെഴും
ഗംഗയെപ്പോലെയുംകേൾ
ധൂമംവേർപെട്ടരാത്രൌതെളിയുമൊരനല
ജ്വാലയെപ്പോലെയുംന
ല്പ്യീമാൻനേക്കുന്നിമോഹാന്ധതയൊടുമിഹവേർ
പെട്ടുകാണപ്പെടുന്നു

ചിത്രലേഖ

സഖീ വിശ്വാസത്തോടു കൂടിയിരിക്കു. ദുഷ്ട ഹൃദയന്മാരായ അത ശത്രുക്കളെ ജയിച്ചു.

ഉവ്ശി [കണ്ണുതുറന്നിട്ട്

പ്രഭാവം കൊണ്ടറിയുന്ന മഹേന്ദ്രനാണൊ.

ചിത്രലേഖ

മഹേന്ദ്രനല്ല മഹേന്ദ്രതുല്യ പ്രഭാവനായിരിക്കുന്ന പുരൂരവസ്സാകുന്ന ൟ രാജൎഷിയാണ്.

ഉവ്ശി [രാജാവിനെ നോക്കീട്ടു വിചാരം

ഇനിക്കസുരൻ ചെയ്തുപകാരം തന്നെ യാണ്.

രാജാ [ഉൎവ്വശിയെ നോക്കീട്ടു വിചാരം

നാരായണനാകുന്ന മുനിയുടെ തപസ്സിനെ ഇളക്കിത്തീൎക്കുന്നതിനായി ഉൽസാഹിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന ദേവസ്ത്രീകൾ എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ തുടയിൽ നിന്നു ജനിച്ചവളായ ഇവളെക്കണ്ടിട്ടു ലജ്ജിച്ചു എന്നുള്ളതു യുക്തം തന്നെ. പക്ഷെ ഇവൾ തപസ്വി ആയിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയാണെന്നു വരാൻ പാടില്ല.

9. സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടുപെട്ടെന്നിവളുരുതരശൃം
ഗാരനാംമാരനാലോ
പുഷ്ടശ്രീസോമനാലോപുനരിഹമധുമാ
സത്തിനാലോനിനച്ചാൽ
മുട്ടാതീവേദപാഠാൽവിഷയരുചികുറ
ഞ്ഞുള്ളൊരാദ്യന്മുനിക്കീ
മട്ടൊക്കുംചാരുരൂപംമഹിമയൊടുചമ
ച്ചീടുവാൻപ്രൌഢിയുണ്ടൊ

ഉൎവ്വശി

സഖി ചിത്രലേഖേ നമ്മുടെ സഖീജനം എവിടെയായിരിക്കും.

ചിത്രലേഖ

അഭയത്തെത്തന്നാ ഈ മഹാരാജാവിനറിയാം.

രാജാ [ഉൎവ്വശിയോടായിട്ട്

അവർ വലിയ ദുഃഖാവസ്ഥയിലായിരിക്കുന്നു. ഭവതി വിചാരിച്ചു നോക്കു.

10. ഒരുപൊഴുതയിനന്നെക്കാണുവാൻദൈവഗത്യാ
ത്തരമൊരുവനുവന്നിട്ടങ്ങുപോയാലവന്നും
വരതനുപരമുണ്ടാമുള്ളിലുൾക്കണ്ഠപിന്നെ
പ്പരിചിതസഖിമാർതൻകാൎയ്യമോൎത്തേണ്ടതുണ്ടോ

ഉൎവ്വശി [വിചാരം

ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കു വളരെ വിശേഷം തന്നെ. അല്ലെങ്കിൽ ചന്ദ്രങ്കൽ നിന്നമൃതു പുറപ്പെടുന്നതിനെ കുറിച്ചൽഭുതപ്പെടാനുമില്ല. [പ്രകാശം

അതുകൊണ്ടു തന്നെയാണിവരെക്കാണാനായിട്ടെന്റെ മന സ്സു പരിഭ്രമിക്കുന്നത്.

രാജാ [ചുണ്ടികാണിച്ചുംകൊണ്ടു്

11. നോക്കുന്നുനിൻമുഖമിതാബ്ബതഹേമകൂടെ
നിൽക്കുന്നൊരീപ്രിയതമെഴുംതവതോഴിവൃന്ദം
വായ്ക്കുന്നമോദമൊടുപപ്ലവമുക്തനാകും
മുഗ്ദ്ധേംദുവെസ്സുമുഖിലോകരിതെന്നപോലെ

ഉൎവ്വശി [അനുഗ്രഹത്തോടുകൂടി നോക്കുന്നു

ചിത്രലേഖ

സഖി നീയെന്താണു നോക്കുന്നത്.

ഉൎവ്വശി

സുഖദുഃഖങ്ങളുടെ അൎദ്ധാംശത്തെ അനുഭവിക്കുന്ന ഈ ജന ത്തെയാണ്.

ചിത്രലേഖ [ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു്

അതാരാണ്.

ഉൎവ്വശി

സഖീജനം.

രംഭ [സന്തോഷത്തോടുകൂടി

ഇതാ ഈ രാജൎഷി ചിത്രലേഖയോടു കൂടിയ പ്രിയ സഖി യായ ഉൎവ്വശിയേയുംകൊണ്ടു വിശാഖാനക്ഷത്രങ്ങളോടു കൂടി ചന്ദ്രഭഗവാനെന്നപോലെ അടുത്തുവന്നു.

മേനക [നോക്കീട്ടു്

പ്രിയ സഖിയായ ഇവളെക്കൊണ്ടു വരികയും ചെയ്തു. ഈ രാജൎഷിയുടെ ശരീരത്തിൽ മുറിവുകളും മററും പററീട്ടുമി ല്ല. ഇങ്ങനെ രണ്ടു സന്തോഷങ്ങൾ നമുക്കൊരുമിച്ചു വന്നു ചേൎന്നു.

സഹജന്യ

ശരിയാണു നീപറയുന്നത്. അസുരന്മാരെ ജയിക്കാൻ വല്ല ര പ്രയാസമാണ്.

രാജാ

ഹേ സൂതാ ആ പൎവ്വതശിഖരം ഇതാണ്. തേരിവിടെ താ ഴ്ത്തിയിറക്കണം.

സൂതൻ

കല്പനപോലെ ചെയ്യാം.

[തേരിനെ താഴ്ത്തിയിറക്കുന്നു

രാജാ [ചക്രോൽഘാതത്തെ നടിച്ചിട്ടു വിചാരം

ആശ്ചൎയ്യം ആശ്ചൎയ്യം. എന്റെ ഇന്ദ്രിയാൎത്ഥാനുഭവം തന്നെയാണു സാഫലമായിട്ടുള്ളത്.

12. സുരുചിരതരമേതൽസ്യന്ദനക്ഷോഭമൂലം
സരസിജമുഖിയാംതൻതോളൊടെൻതോളിദാനീം
ഉരസിജവമൊടേറ്റംജാതമാംരോമഹൎഷാൽ
സ്മരസമിഹമനോജൻജാതനായെന്നുതോന്നും

ഉൎവശി [ലജ്ജയോടു കൂടി

സഖീ ചിത്രലേഖേ കുറച്ചു മുൻപോട്ടു മാറിയിരിക്ക.

ചിത്രലേഖ [ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു

അതിനു ഞാൻ ശക്തയല്ല.

രംഭ

നമുക്കു ചെന്നു രാജൎഷിയെ ബഹുമാനിക്കാം.

[എല്ലാവരും അടുത്തു ചെല്ലുന്നു

രാജാ

ഹേ സൂതാ തേരു നിറുത്തുക തന്നെ.

13. ഉൾക്കൊണ്ടമോദമൊടുസംപ്രതിമാധവശ്രീ
ചൊൽക്കൊണ്ടെഴുംലതകളോടണയുന്നപോലെ
കൽക്കണ്ടവാണിയിവൾസോത്സുകമിപ്പോളേറ്റ
മുൽക്കണ്ഠയുള്ളസഖിമാരൊടുചേൎന്നിടട്ടെ

[സൂതൻ തേരു നിറുത്തുന്നു

അപ്സരസ്സുകൾ

ഭാഗ്യത്താൽ മഹാരാജാവു വിജയംകൊണ്ടു വൎദ്ധിക്കുന്നു.

രാജാ

സഖീ സംഗമം കൊണ്ടു ഭവതികളും.

ഉവ്ശി [ചിത്രലേഖയുടെ കൈക്കുപിടി
ച്ചുംകൊണ്ടു തേരിൽ നിന്നിറങ്ങീട്ട്

അല്ലയോ സഖികളെ നിങ്ങൾ എന്നെ ദൃഢമായി ആലിംഗനം ചെയ്‌വിൻ. വീണ്ടും ഞാൻ നിങ്ങളെക്കാണുമെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. [എല്ലാവരും പരിഭ്രമത്തോടെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു

രംഭ

എല്ലാപ്രകാരവും മഹാരാജാവു വളരെക്കാലം ഭൂമിയെ രക്ഷിച്ചുംകൊണ്ടു വാഴട്ടെ.

സൂതൻ

അല്ലയോ തിരുമേനി കിഴക്കെ ദിക്കിലായിട്ടതിവേഗത്തോടു കൂടിയ രഥത്തിന്റെ ശബ്ദം കേൾക്കുന്നു.

14. ആകാശമാർഗ്ഗമതിൽനിന്നധുനാതടിത്വാ
നാക്കുംപയോദമതുപോലിഹശൈലശൃംഗേ
ശ്രീകാഞ്ചനാംഗദവിഭൂഷണഭൂഷിതാംഗ
നേകൻമുദാസമമിറങ്ങിവരുന്നുവേഗാൽ

അപ്സരസ്സുകൾ [നോക്കീട്ട്

ഹേ ചിത്രരഥനാണ്.

ചിത്രരഥൻ

[പ്രവേശിച്ചു രാജാവിനഭിമുഖമായി നിന്നിട്ട്

ഭാഗ്യത്താൽ മഹേന്ദ്രനു കൂടിയും ഉപകാരം ചെയ്‌വാൻമതിയായിട്ടുള്ള പരാക്രമമാഹാത്മ്യം കൊണ്ടവിടുന്നു വദ്ധിക്കുന്നു.

രാജാ

അല്ലാ ഗന്ധവ്വരാജനൊ. പ്രിയമിത്രമായ അങ്ങെക്കു കുശലംതന്നെയല്ലെ.

രണ്ടു പേരും തേരിൽനിന്നിറങ്ങി കരഗ്രഹണം ചെയ്യുന്നു

ചിത്രരഥൻ

സഖേ കേശിയാകുന്ന അസുരൻ ഉവ്ശിയെ പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയതായി നാരദൻ പറഞ്ഞറികയാൽ ഇവളെത്തിരിച്ചു കൊണ്ടുവരുവാനായി മഹേന്ദ്രൻ ഗന്ധവ്വസൈന്യ

ത്തെ നിയോഗിച്ചു. അനന്തരം ഞങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടു വരും വഴി
ക്കു വിമാന ചാരികളിൽ നിന്നവിടുത്തെ

15. സൽകീൎത്തിജാലമതുമത്രഭവാനിദാനീം
നിൽക്കുന്നതുംഹ്യവരകേട്ടുസമാഗമിച്ചേൻ
കൈക്കൊണ്ടിയാമിവളൊടൊത്തുഭവാനുമിപ്പോൾ
സ്വൎഗ്ഗേശനെസ്സപദികാണുകതന്നെയോഗ്യം

അവിടുന്നു വലുതായിരിക്കുന്ന പ്രിയത്തെ തന്നെയാണു മ
ഹേന്ദ്രനു ചെയ്തത്. വിചാരിച്ചു നോക്കു

16. മുന്നംമഹേന്ദ്രനുമനോഹരഗാത്രിയാമി
ത്തന്വംഗിയേനരസഖൻമുനിതീൎത്തുനൽകി
പിന്നിന്നുദൈത്യകരമായതിൽനിന്നുരക്ഷി
ച്ചന്യൂനമോദമതിമിത്രമതാംഭവാനും

രാജാ

സഖേ അങ്ങനെയല്ല.

17. കെല്ലാന്നോരിന്ദ്രമഹിമാവതുകൊണ്ടുതന്നെ
തൽപക്ഷികൾരിപുക്കളെവെന്നിടുന്നു
മപ്പോംകരികുകളയുന്നഗുഹാരത്തി
ലുൾപ്പുക്കെഴുംമൃഗപതിപ്രതിനാദവുംകേൾ

ചിത്രരഥൻ

ഇതു യുക്തം തന്നെ. ഗൎവില്ലായ്ക പരാക്രമത്തിനു ഭൂഷണ
മാണല്ലൊ.

രാജാ

സഖേ മഹേന്ദ്രനെ കാണുന്നതിനിപ്പോൾ സമയമില്ല.
അതുകൊണ്ടങ്ങു തന്നെ അത്ര ഭവതി ഉൎവശിയെ സ്വാമിയു
ടെ അടുക്കൽ കൊണ്ടു പോകണം.

ചിത്രരഥൻ

അവിടുത്തെ ഇഷ്ടം പോലെ ചെയ്യാം. ഭവതികൾ ഇതി
ലെ ഇതിലെ.

അപ്സരസ്സുകൾ [പുറപ്പെട്ടു.

ഉൎവശി [സ്വകാൎയ്യമായിട്ട്

സഖീ ചിത്രലേഖേ ഉപകാരിയായ ഒരു രാജൎഷിയോടു

യാത്ര പറയുന്നതിന ഞാൻ ശക്തയല്ല. ഇനിക്ക പ്രകാരം നി ങ്ങൾ ചെയ്യണം.

ചിത്രലേഖ

[രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്

അല്ലയൊ മഹാരാജാവെ ഉർവ്വശി അറിയിക്കുന്നു. "അവിടുത്തെ കീർത്തിയെ സ്വർഗ്ഗത്തിങ്കലെത്തിക്കാനായിട്ട ഞാൻ പോകുന്നതിന്നനുവാദമുണ്ടാകണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നു" എന്നു.

രാജാ

പിന്നെ കാണ്മാനായിട്ടിപ്പോൾ പോവുക തന്നെ.

എല്ലാവരും ഗന്ധർവ്വന്മാരോടു കൂടി ആകാശ ഗമനത്തെ നടിക്കുന്നു

ഉർവ്വശി

[ഗമനവിഘ്നത്തെ നടിച്ചിട്ട്

ഛെ. എന്റെ മാല ഒരു കൊമ്പിൽ ഉടക്കിയല്ലൊ.

[ഉപായേന തിരിഞ്ഞു രാജാവിനെ നോക്കികൊണ്ട്

ചിത്രലേഖേ ഇതു വിടീക്ക.

ചിത്രലേഖ

നന്നെ ബലമായിട്ട തന്നെ ഉടക്കീട്ടുണ്ട്. വിടീക്കാൻ കുറച്ചു പ്രയാസം പോലെയാണിനിക്കു തോന്നുന്നത്. ആകട്ടെ. എങ്കിലും ഇപ്പോൾ ഇതു ഞാൻ വിടീക്കാം.

ഉർവ്വശി [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്

സഖീ നിന്റെ ഈ വാക്ക നീ മറന്നു കളയല്ലെ.

[ചിത്രലേഖ ഉടക്ക വിടുവിക്കുന്നു

രാജാ [വിചാരം

ആശ്ചര്യം

൧൩. യാത്രെക്കല്ലമിവൾക്കവിഘ്നമതു നീ
ചെയ്യുന്നമൂലം ലതേ
പാർത്താലില്ലിതിലേറമായ് പ്രിയമിനി
ക്കൊന്നിന്നു ചെയ്തീടുവാൻ
വക്ത്രം തെല്ലു തിരിച്ചു കൺമുനകളാൽ
നോക്കുന്നമൈക്കണ്ണിയെ
പ്പേർത്തും കാണ്മതിനിന്നിനിക്കൊരന്തരം
വന്നതിന്നന്നത്രയും

സൂതൻ

19. ന്യായംവിട്ടസുരാധിനാഥനപകാ
രംചെയ്യുംദൈത്യേയരെ
പ്പായിച്ചാശുപയോധിതന്നിലധുനാ
പ്രക്ഷേപണംചെയ്തുടൻ
ആയാസംകലരാതെകണ്ടഭുജഗം
ശ്വഭ്രത്തിലെന്നോണമീ
വായവ്യാസ്ത്രമഹോത്വദീയശരധൌ
വന്നെത്തിവീണ്ടുംവിഭോ

രാജാ

തേരടുപ്പിച്ചു നിറുത്ത്. ഇതാ ഞാൻ കേറാറായി.

സൂതൻ

അടിയൻ. കല്പനപോലെ [തേരടുപ്പിച്ചുനിറുത്തുന്നു.

[രാജാ രഥാരോഹണത്തെ നടിക്കുന്നു

ഉർവ്വശി നെടുവീർപ്പിട്ട രാജാവിനെ
നോക്കിക്കൊണ്ടു സഖിമാരോടുകൂടെപ്പോയി.

രാജാ [ഉർവ്വശിപോകുന്നവഴി നോക്കിക്കൊണ്ട്

കഷ്ടം. എന്റെ മനോരാജ്യം കിട്ടാത്ത വസ്തുവിനെ ആഗ്രഹിക്കുന്നതു തന്നെയാണ്.

20 വേഗാലാകാശമാർഗ്ഗംപ്രതിഗതകുതുകാൽ
കെൽപ്പിനോടുൽപ്പതിക്കും
രാകാചന്ദ്രപ്രഭോദ്യന്മുഖിയിവളധുനാ
മാനസംമേശരീരാൽ
ആകർഷിക്കുന്നുമന്ദേതരമിഹവിസഖ
ണ്ഡത്തിൽനിന്നാശുസൂത്രം
മേൽകാതെകണ്ടിദാനീംപ്രസഭമഴകെഴും
ഹംസിതാനെന്നപോലെ

[എല്ലാവരും പോയി

രണ്ടാം അങ്കത്തിന്റെ പൂർവാംഗം.

വിദൂഷകൻ [പ്രവേശിച്ചിട്ട്

ഛെ ഛെ ക്ഷമിക്കാൻ വരുമ്പോൾ കൊണ്ടുവരുന്ന കാഴ്ച്ദ്രവ്യം ഹേതുവായിട്ടെന്ന പോലെ രാജാവിന്റെ ഒരു ഗോപ്യവൎത്തമാനം നിമിത്തം ഇത്ര വളരെ ജനങ്ങളുള്ളെടത്ത എന്റെ നാവിനെ അടക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തനല്ല. അതുകൊണ്ടു ജന സഞ്ചാരമില്ലാത്ത ഒരു മതിലേൽ മാളികയുടെ വരാന്തയിൽ പോയി മഹാരാജാവു ധൎമ്മാസനത്തിങ്കൽ നിന്നു തിരിച്ചു വരുന്നതു വരെ ഇരിക്ക തന്നെ.

[ചുററി നടന്നിട്ടിരിക്കുന്നു.

ചേടി [പ്രവേശിച്ചിട്ട്

കാശിരാജ പുത്രിയായ ദേവി എന്നോടു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "എടീ നിപുണികേ ആൎയ്യപുത്രൻ സൂൎയ്യഭഗവാനെ സ്സേവിച്ചു തിരിച്ചു വന്നപ്പോൾ മുതൽ മന്ദബുദ്ധിയായിട്ടു കാണപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ നീ പോയി ഇഷ്ടനായിരിക്കുന്ന ആൎയ്യമാണവകനോടു ചോദിച്ചിദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉൽക്കണ്ഠയുടെ കാരണം അറിയണം." എന്നു. അതുകൊണ്ടു സാധു ബ്രാഹ്മണനെ ഏതു പ്രകാരമാണു വഞ്ചിക്കേണ്ടത്. അല്ലെങ്കിൽ ചെറുപുല്ലിന്റെ അററത്തു പററിയ മഞ്ഞുവെള്ളം പോലെ അദ്ദേഹത്തിങ്കൽ രാജാവിന്റെ ഈ ഗൂഢ വൎത്തമാനം വളരെ നേരം നിൽക്കുകയില്ല. അദ്ദേഹത്തിനെ അന്വേഷിക്കതന്നെ. [ചുററിനടന്നുനോക്കീട്ട്

ഇതാ ഇദ്ദേഹം ചിത്രത്തിലെ കുരങ്ങിനെപ്പോലെ ഒന്നും മിണ്ടാതെ ഇരിക്കുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കു ചെല്ലുക തന്നെ. [അടുത്തുചെന്നിട്ട്

സ്വാമീ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ

ഭവതിക്കു നല്ലതു വരട്ടെ. [വിചാരം

ഈ ദുഷ്ടചേടിയെ കണ്ടിട്ടുതന്നെ രാജാവിന്റെ ആ ഗൂഢവൎത്തമാനം എന്റെ ഹൃദയത്തെ പ്പിളൎന്നു പുറത്തിറങ്ങുന്നു.

[പ്രകാശം

നിപുണികേ ഭവതി സംഗീതം നിൎത്തീട്ടും വെച്ചെങ്ങോട്ടാണു പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്.

നിപുണിക

ദേവിയുടെ കല്പനപ്രകാരം അങ്ങെക്കാണ്മാൻ തന്നെ.

വിദൂഷകൻ

തത്രഭവതി എന്തു കല്പിക്കുന്നു.

നിപുണിക

"അങ്ങെല്ലായ്പോഴും എങ്കൽ പക്ഷപാതമുള്ള ആളാണ്. വ്യസനത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവളായി ഏററവും ദുഃഖിതയായിരിക്കുന്ന എന്നെക്കുറിച്ചോരിക്കലും ഉപേക്ഷ വിചാരിക്കുന്നില്ല." എന്നാണു ദേവി കല്പിക്കുന്നത്.

വിദൂഷകൻ

തോഴരു തത്രഭവതിക്കെന്താണു വിപരീതം പ്രവൎത്തിച്ചത്.

നിപുണിക

സ്വാമി യാവളൊരുത്തി നിമിത്തം ഉൽക്കണ്ഠിതനായിരിക്കുന്നുവോ ആ സ്ത്രീയുടെ പേരുകൊണ്ടവിടുന്നു ദേവിയെ വിളിച്ചു സംസാരിച്ചു.

വിദൂഷകൻ [വിചാരം

തോഴരു രഹസ്യവൎത്തമാനം പൊട്ടിച്ചു പുറത്താക്കിയോ. ഞാൻ ഇനിയും എന്തിനു നാവിനെ അടക്കി നിൎത്തുന്നു കൊണ്ടുള്ള ഈ ദുഃഖം അനുഭവിക്കുന്നു. [പ്രകാശം

തോഴരു ദേവിയെ ഉൎവ്വശിയെന്നു വിളിച്ചു. ഇല്ലെ. ആ ദേവസ്ത്രീയെ കണ്ടു ഭ്രാന്തുപിടിച്ചിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹം ദേവിയെ മാത്രമല്ല വിനോദങ്ങളിലൊന്നിലും തന്നെ ആഭിമുഖ്യമില്ലാത്തയാളായിട്ടെന്നെയും ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു.

നിപുണിക [വിചാരം

സ്വാമിയുടെ ഗോപ്യവൎത്തമാനമാകുന്ന കോട്ട ഉപായംകൊണ്ടു ഞാൻ മുറിച്ചു [പ്രകാശം

എന്താണു ഞാൻ ദേവിയോടറിയിക്കേണ്ടത്.

വിദൂഷകൻ

നിപുണികേ ഞാൻ തോഴരെ ഈ മൃഗതൃഷ്ണയിങ്കൽ നിന്നു നിവൎത്തിപ്പിക്കാനായിട്ടുൽസാഹിക്കാം. ദേവിയെ പിന്നൊ വന്നു കണ്ടുകൊള്ളാമെന്നു തത്രഭവതിയോടറിയിക്കണം.

നിപുണിക

അവിടത്തെ കല്പനപോലെ ചെയ്യാം. [പോയി

അണിയറയിൽ വൈതാളികൻ

മഹാരാജാവു സൎവോൽക്കൎഷേണ വൎത്തിച്ചാലും.

1. ആലോകാന്താൽകൃപാബ്ധ്യകഠിനതരതമ
സ്സാശ്രൂനീകന്നതോൎത്താ
ഖീലോകക്കിഭ്രവാനുംദിനകരനുമഹോ
ഭേദമില്ലേതുമിപ്പോൾ
ചേലോടാകാശമദ്ധ്യേഗ്രഹപതിമരുവു
ന്നേകനായല്പനേരം
കാലേസ്വാച്ഛന്ദ്യമിച്ഛ്ചരിച്ചിഹദിവസമതിൻ
ഷഷ്ഠഭാഗേഭവാനും

വിദൂഷകൻ [ചെവികൊടുത്തിട്ട്

തോഴരു ധൎമ്മാസനത്തിങ്കൽ നിന്നെണീററിതാ ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ വരുന്നു. ഇനി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കു പോവുകതന്നെ. [പോയി

രണ്ടാം അങ്കം.

അനന്തരം ഉൽക്കണ്ഠിതനായിരിക്കുന്ന രാജാവും വിദൂഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു.

രാജാ

2. തണ്ടാർശരൻവിട്ടമമോഘശരങ്ങൾകൊണ്ടി
ട്ടുണ്ടായനല്പവഴിയാണിഴമെന്റെചിത്തേ
വണ്ടാറണിക്കുഴലിയാംസുരലോകനാരി
കണ്ടപ്പൊഴേകളവതല്പകടന്നുകൂടി

വിദൂഷകൻ [വിചാരം

തപസ്വിനിയായിരിക്കുന്ന ആ കാശി രാജപുത്രിക്ക ദുഃഖം ഉണ്ടായതു തന്നെയാണ്.

രാജാ

ഗോപ്യവൎത്തമാനമാകുന്നനിക്ഷേപത്തെ രക്ഷിക്കുന്നില്ല്യെ.

വിദൂഷകൻ [വിചാരം

ആ പുംശ്ചലിപുത്രി എന്നെച്ചതിച്ചു. അല്ല്യെങ്കിൽ തോഴരി പ്രകാരമെന്നോട ചോദിക്കുന്നതെങ്ങനെ.

രാജാ

എന്താണങ്ങൊന്നും മിണ്ടാത്തത്.

വിദൂഷകൻ

അവിടത്തോട തന്നെ ഞാൻ ഉടനെ ഉത്തരം പറയുന്നില്ലല്ല്യൊ. ഇപ്രകാരം തന്നെ ഞാൻ നാവിനെ തടുക്കുന്നു.

രാജാ

കൊള്ളാം. ഇങ്ങിനെ തന്നെ വേണം. എന്നാൽ ഇനി വ്യാകുല മനസ്സായിരിക്കുന്ന ആത്മാവിനെ സന്തോഷിപ്പിക്കാനായിട്ടെവിടെയാണു പോകേണ്ടത്.

വിദൂഷകൻ

നമുക്കടുക്കിളപ്പുരയിലേക്ക തന്നെ പോകാം. അവിടെ പഞ്ചവിധത്തിലുള്ള ഭക്ഷണസാധനങ്ങളെക്കൊണ്ട നിറെക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ പാത്രങ്ങൾ കണ്ടാൽ നമുക്കീ വലുതായിരിക്കുന്നഉൽക്കണ്ഠയെ വിട്ടുകളയുന്നതിനെളുപ്പമുണ്ട്.

രാജാ [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്

അവിടെ അങ്ങേക്കാഗ്രഹമുള്ള സാധനങ്ങൾ ധാരാളമുള്ളതുകൊണ്ടങ്ങു സന്തോഷിക്കാം. കിട്ടാത്ത വസ്തുവിനെക്കുറിച്ചാഗ്രഹിക്കുന്ന ആത്മാവിനെ ഞാനെങ്ങനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ

തത്രഭവതി ഉൎവശി തോഴരെ കണ്ടൊ.

രാജാ

അതുകൊണ്ടെന്താണ്.

വിദൂഷകൻ

എന്നാലവൾ ദുർല്ലഭയല്ലെന്നാണിനിക്കു തോന്നുന്നത്.

രാജാ

അതു പക്ഷപാതം കൊണ്ടു തോന്നുന്നതാണ്.

വിദൂഷകൻ

തോഴരു തന്നെ ഇങ്ങനെ പറയുന്നതുകൊണ്ടിനിക്കു വളരെ കൌതുകം തോന്നുന്നു. തത്രഭവതി ഉൎവ്വശി എന്നെപ്പോലെ സൌന്ദൎയ്യമുള്ളവളാണോ. അഥവാ ഇതിലും അധികം സൌന്ദൎയ്യമുണ്ടോ.

രാജാ [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്

ഹേ മാണവകാ ആ ആകൃതിയുടെ അവയവങ്ങളെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വൎണ്ണിക്കുന്ന കാൎയ്യം അസാദ്ധ്യം തന്നെയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളു. ആകപ്പാടെ ഒന്നു കേൾക്കു.

വിദൂഷകൻ

ഇതാ ഞാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു.

രാജാ

3. അണിഭൂഷണത്തിനൊരുഭൂഷണംസഖേ
അണികെന്നകൎമ്മമതിനിന്നണിച്ചിലും
ഉപമാനവസ്തുവതിനൊക്കെമുഖ്യമാ
മുപമാനമായവൾശരീരമോൎക്കുകിൽ

വിദൂഷകൻ

അതുകൊണ്ടല്ലേ തോഴരു ദിവ്യരസാഭിലാഷിയായിട്ടീ ചാതകവ്രതത്തെ എടുത്തിരിക്കുന്നത്

രാജാ

ഉൽക്കണ്ഠയോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ഹൃദയത്തിനു വിജനസ്ഥലമല്ലാതെ വേറേ ഒരാശ്രയമില്ല. അതുകൊണ്ടങ്ങു ദ്യാനത്തിലേക്കു വഴി കാണിക്കു.

വിദൂഷകൻ [വിചാരം

എന്താണ് ചെയ്ക. കൂടാതെ കഴികയില്ലല്ലൊ. [പ്രകാശം
അവിടുന്ന് ഇതിലെ ഇതിലെ. [ചുറ്റിനടന്നിട്ട്
ഇതാ ഉദ്യാനത്തിങ്കൽ നിന്നു വരുന്നൊരം മലയമാരുതൻ

അതിഥിയെ എന്നപോലെ ഭവാനെ എതിരേല്ക്കുന്നു.

രാജാ [നോക്കീട്ട്

ഒരം വായുവിനു വിശേഷമുള്ളതു തന്നെയാണ്. ഇതാ ഇവൻ

4. മന്ദംമാധവിയായിടുംലതികയെ
സ്സംസേചനംചെയ്തുകൊ
ണ്ടന്യൂനംബതകൌന്ദിയാംലതികയേ
ലാളിച്ചുകൊണ്ടുംപരം
സാന്ദ്രസ്നേഹഭരത്തൊടൊത്തുനിതരാം
ദാക്ഷിണ്യമോടുംവിള
ങ്ങുന്നുകാമിയതെന്നപോലയിസഖേ
തോന്നുന്നുമന്മാനസെ

വിദൂഷകൻ

അവിടെക്കുള്ള ആസക്തിയും ഇപ്രകാരം തന്നെ ഭവിക്കും. അവിടുന്നുദ്യാനമദ്ധ്യത്തെ പ്രവേശിച്ചാലും.

രാജാ

അങ്ങു തന്നെ മുൻപേകടക്ക.

[രണ്ടുപേരും പ്രവേശിക്കുന്നു

രാജാ [നോക്കീട്ട്

സഖേ താപ പരിഹാരത്തിന്നായിട്ടുദ്യാനത്തെ പ്രവേശിക്കണമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞതു നല്ലപോലെ ആലോചിക്കാതെയാണ്.

5. ഉദ്യാനദർശനവശാൽപരിതാപശാന്തി
ക്കുദ്യോഗമാന്ധ്വജവമോടഹമായതോർത്താൽ
കെല്പൊന്നൊഴുക്കിലലയുന്നവനങ്ങുനേരേ
മേല്പെട്ടുകേറുവതിനായ്പണിയുന്നപോലെ

വിദൂഷകൻ

അതങ്ങനെയാണ്.

രാജാ.

6. കിട്ടാൻദുർഘടമായതിങ്കലധികം
മോഹിക്കയാൽമുന്നമേ

മട്ടാർസായകനെന്റെ ചിത്തമതിനെ
നട്ടം തിരിക്കുന്നഹൊ
മട്ടക്കാശ്രുതളിർത്തു ദക്ഷിണ മരു
ത്തൊത്തുള്ളൊരുദ്യാനമാ
മൊട്ടൻ പൊടിഫകണ്ടിട്ടന്നളവിലെ
ന്തയ്യോ കഥിക്കേണമൊ

വിദൂഷകൻ.

വിലപിക്കേണ്ട. സ്ത്രീസമ്പാദനസഹായിയായിരിക്കുന്ന കാമദേവൻ തന്നെ അവിടെക്കു താമസിയാതെ സുഖകരനായി ത്തീരും.

രാജാ.

ബ്രാഹ്മണവചനത്തെ ഞാൻ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

[രണ്ടുപേരും ചുററി നടക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

വസന്താരംഭത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഈ ഉദ്യാനത്തിന്റെ ചാരുഭംഗിയെ അവിടുന്നു കണ്ടാലും.

രാജാ.

എന്നാൽ ഞാൻ ഈ വൃക്ഷങ്ങളെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം നോക്കിക്കാണട്ടെ. ഇതാ ഇവിടെ.

7. മുൻപിൽസ്ത്രീനഖശോണമാം കുരവകം
പാർശ്വങ്ങളിൽശ്യാമമാം
വൻപേറുന്നൊരശോകവും വിടരുവാൻ
പോകുന്നരാഗോജ്ജ്വലം
മാമ്പൂവൊട്ടുവിടൎന്നുമത്തനിറമാ
യററം രജസ്സാൽസഖേ
ജൃംഭിക്കുന്നിതുമൌഗ്ദ്ധ്യയൌവനദശാ
മദ്ധ്യേമധുശ്രീപരം

വിദൂഷകൻ.

രത്നത്തറയോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ഈ ലതാമണ്ഡപം വണ്ടുകളുടെ സമ്മേളനം ഹേതുവായിട്ടു വീണുകിടക്കുന്ന പുഷ്പങ്ങളാൽ മൂടപ്പെട്ടതായിട്ടു താൻ തന്നെ കാഴ്ച്ചദ്രവ്യം എടുത്തും

കൊണ്ടെന്നപോലെ ഭവാനെ കാത്തു നില്ക്കുന്നു. അതിനാൽ ഇപ്പോൾ ഇതിനെ അനുഗ്രഹിച്ചാലും.

രാജാ.

അങ്ങേടെ ഇഷ്ടം പോലെ ആകട്ടെ.

[രണ്ടുപേരും ചുറ്റി നടന്നിട്ടിരിക്കുന്നു

വിദൂഷകൻ

അവിടുന്നിവിടെ സുഖമാകും വണ്ണമിരുന്നീ മനോഹരലതകളെ കണ്ടുകൊണ്ടുർവ്വശിയെക്കുറിച്ചുൽക്കണ്ഠിതമായിരിക്കുന്ന ഹൃദയത്തെ വിനോദിപ്പിച്ചാലും.

രാജാ. [ദീർഘശ്വാസമിട്ടിട്ട്

8. ഉദ്യൽപ്രഭംവിനതശാഖകൾപൂണ്ടുപൂത്തു
ള്ളുദ്യാനവല്ലികളിലുംതെളിവിൽസഖേമേ
തദ്രൂപദർശനവശാലിളകിച്ചമഞ്ഞോ
രിദ്ദൃഷ്ടിഹന്തദൃഢമായ്പതിയുന്നതില്ല

അതുകൊണ്ടെങ്ങനെ യായാലാണീ ആഗ്രഹം സാധിക്കുന്നതെന്നു വെച്ചാൽ അപ്രകാരമുള്ള ഒരുപായം ആലോചിക്കു.

വിദൂഷകൻ [ചിരിച്ചിട്ട്

ഹേ. അഹല്യാകാമുകനായിരിക്കുന്ന മഹേന്ദ്രനു വജ്രായുധവും ഉർവ്വശീകാമുകനായിരിക്കുന്ന അവിടേക്കു ഞാനും ഞങ്ങൾ രണ്ടു പേരും ഇവിടെ അസമർത്ഥന്മാരാകുന്നു.

രാജാ.

ഐ: അങ്ങിനെയല്ല. അതിസ്നേഹം തന്നെയാണു കാര്യം കാണിച്ചുതരുന്നത്.

വിദൂഷകൻ

ആട്ടെ ഞാൻ വിചാരിക്കാം. എന്നാൽ പിന്നെ ഇടക്കു വിലാപം കൊണ്ടെന്റെ സമാധി ഇളക്കിത്തീർക്കരുത്.

[വിചാരത്തെ നടിക്കുന്നു.

രാജാ. [ശുഭലക്ഷണത്തെ നടിച്ചിട്ട്.

[വിചാരം

9. പൂർണ്ണേന്ദുചാരുമുഖിദുർല്ലഭപിന്നെയെന്നി
ലൂർണ്ണോജസായകവിചേഷ്ടിതമെന്തിവണ്ണം

ഇന്നിഷ്ടസിദ്ധികളടുത്തിഹ വന്നപോലെ
സാന്ദ്രപ്രമോദമിയലുന്നിതു മാനസം മേ

അനന്തരം വിമാനത്തിൽ കേറി ഉൎവശിയും ചിത്രലേഖയും പ്രവേശിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ.

ഹേ, അകാരണമായിട്ടെങ്ങോട്ടാണ പോണത്.

ഉൎവശി.

സഖീ അന്നു ഹേമകൂടശിഖരത്തിൽ വച്ചാ കൊമ്പിൽ ഉടക്കിക്കുറച്ചുനേരം പോകാൻ പാടില്ലാതെ നിന്നപ്പോൾ എന്നെപ്പരിഹസിച്ചുംവച്ചിപ്പോൾ നീ ചോദിക്കുന്നോ.

ചിത്രലേഖ.

ആ പുരൂരവസ്സാകുന്ന രാജൎഷിയുടെ അടുക്കലേക്കു പുറപ്പെട്ടിരിക്കയാണൊ?

ഉൎവശി.

പിന്നെയൊ, ഇതിനിക്കൊരു നാണംകെട്ട ഉൽസാഹമാണ്.

ചിത്രലേഖ.

എന്നാലങ്ങോട്ടു സഖി മുൻപേ ആരെയാണയച്ചിരിക്കുന്നത്.

ഉൎവശി

എന്റെ ഹൃദയത്തെ തന്നെ.

ചിത്രലേഖ

ശരി. ഇപ്പോൾ നല്ലവണ്ണം മനസ്സിലായി. പിന്നെപ്പോകാനായിട്ടു ഭവതിയെ ഇപ്പോൾ നിയോഗിക്കുന്നതാരാണ്.

ഉൎവശി

കാമദേവൻ തന്നെയാണെന്നെ ഇപ്പോൾ നിയോഗിക്കുന്നത്.

ചിത്രലേഖ

എന്നാലിനിക്കിനി ഒന്നും പറയാനില്ല.

ഉൎവശി

അതുകൊണ്ടങ്ങനെ പോയാലാണു നമുക്കു. വിഘ്നമൊന്നും കൂടാതിരിക്കുന്നതെന്നു വച്ചാൽ ആ വഴി പറഞ്ഞുതരു.

ചിത്രലേഖ

സഖീ ധൈൎയ്യത്തോടു കൂടിയിരിക്ക. ഭഗവാൻ ബൃഹസ്പതി ശിരോലങ്കാരത്തെ ബന്ധിക്കുന്നതിനുള്ള അപരാജിതയാകുന്ന മന്ത്രത്തെ ഉപദേശിച്ചപ്പോൾ നമ്മളെ അസുരന്മാർകൂടി പോലും അതിക്രമിപ്പാൻ കഴികയില്ലാതെ ആക്കിയിരിക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി

സഖീ ഞാനെല്ലാമോൎക്കുന്നു. [സിദ്ധമാൎഗ്ഗത്തെ കടക്കുന്നു

ചിത്രലേഖ

സഖീ ഇതു നോക്കു നോക്കു. യമുനയോടുള്ള സംഗമം നിമിത്തം വിശിഷ്ടമായി പവിത്രമായിരിക്കുന്ന ഗംഗാഭഗവതിയുടെ ഈ ജലത്തിൽ തന്റെ പ്രതിബിംബത്തെ നോക്കി നിൽക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറിരിക്കുന്ന ഈ പ്രതിഷ്ഠാനനഗരത്തിന്റെ ശിരോലങ്കാരഭൂതമായിരിക്കുന്ന രാജൎഷിയുടെ ഭവനത്തെ നമ്മൾ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി

[ആഗ്രഹത്തോടു കൂടി നോക്കീട്ടു

സ്വൎഗ്ഗം സ്ഥലംമാറി വന്നിരിക്കുന്നു എന്നു തന്നെ വേണം പറവാൻ. [വിചാരിച്ചിട്ടു

ദീനദയാലുവായിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹം എവിടെ ആയിരിക്കും.

ചിത്രലേഖ

നമുക്കു നന്ദനവനപ്രദേശം പോലെ ഇരിക്കുന്ന ഈ ഉദ്യാനത്തിങ്കൽ ഇറങ്ങിയറിയാം.

[രണ്ടുപേരും ഇറങ്ങുന്നു

ചിത്രലേഖ [രാജാവിനെ കണ്ടിട്ടു

സഖീ ഇതാ ഇദ്ദേഹം പ്രഥമതിഥിയിൽ ഉദിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രഭഗവാൻ ചന്ദ്രികയെ എന്നപോലെ നിന്നെ കാത്തിരിക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി [കണ്ടിട്ടു

സഖീ ഈ രാജൎഷിക്കാദ്യം കണ്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായിരുന്ന

തിലും അധികം സൌന്ദയ്യം ഇപ്പോഠം ഉണ്ടെന്നിനിക്കു തോന്നുന്നു.

ചിത്രലേഖ

ശരിയാണ്

ഉവ്ശി

ഇദ്ദേഹം അടുക്കൽ ഇരിക്കുന്ന ഇഷ്ടനോടു കൂടി വിജനസ്ഥലത്തു വച്ചെന്തൊ ഒന്നാലോചിച്ചും കൊണ്ടിരിക്കയാണ്. നമുക്കു തിരസ്കരണികൊണ്ടു മറഞ്ഞടുക്കൽ പോയി നിന്നു കേഠക്കാം. [രണ്ടുപേരും അപ്രകാരംചെയ്യുന്നു

വിദൂഷകൻ

ഹേ ദുർല്ലഭയായിരിക്കുന്ന പ്രിയതമയെ ലഭിക്കാനുള്ള ഉപായം വിചാരിച്ചു.

[രാജാ മിണ്ടാതെയിരിക്കുന്നു

ഉവ്ശി

ആ സ്ത്രീ ഏതായിരിക്കും. യാവളൊരുത്തി ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ പ്രാത്ഥനെക്കു ഹേതുവായിട്ടു പ്രാത്ഥിതാത്ഥ്യത്തെ ലഭിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

നീയെന്താണു മനുഷ്യ കമ്മത്തെ അനുവത്തിക്കുന്നത്.

ഉവ്ശി

ദിവ്യത്വം കൊണ്ടറിയുന്നതിനിപ്പോഠം ഞാൻ ശക്തയല്ല

വിദൂഷകൻ

ലഭിക്കാനുള്ള ഉപായം വിചാരിച്ചു എന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞതു കേട്ടില്ലെ.

രാജാ

എന്നാൽ പറയു.

വിദൂഷകൻ

ഉറങ്ങീട്ടു സ്വപ്നത്തിൽ കാണുക. അല്ലെങ്കിൽ തത്രഭവതി ഉവ്ശിയുടെ ചിത്രപടവും കണ്ടും കൊണ്ടിരിക്കു.

ഉവ്ശി [വിചാരം

ദുർബ്ബലമായ ഹൃദയമേ ആശ്വസിക്ക് ആശ്വസിക്ക്.

രാജാ

ഇതു രണ്ടും നടക്കാത്തതാണ്.

10 ചെന്താരമ്പന്റെചെന്തീക്കനലിനൊടെതിരാ
മമ്പുകൊണ്ടന്തരംഗം
വെന്തീടുന്നെന്നുപാൎത്താലൊരുപൊഴുതുമുറ
ങ്ങാതഹോസ്വപ്നമുണ്ടാ
പന്തൊക്കുംകൊങ്കയാളാംപ്രിയതമയവൾതൻ
ചിത്രവുംനേത്രയുഗ്മേ
ചിന്തുംബാഷ്പാൽസഖേമേമുഴുവനുമെഴുതി
ക്കാണുവാൻത്രാണിയില്ലെ

ചിത്രലേഖ

നീ കേട്ടില്ലെ.

ഉൎവ്വശി

ഞാൻ കേട്ടു എങ്കിലും മനസ്സിനു നല്ല തൃപ്തിയായി കഴിഞ്ഞില്ല.

വിദൂഷകൻ

ഇനിക്കിത്ര മാത്രമേ ബുദ്ധിസാമൎത്ഥ്യമുള്ളു.

രാജാ [ദീൎഘശ്വാസത്തോടു കൂടി

11 മാനേലുംമിഴിയെൻമനോവ്യഥധരി
ച്ചീടാഞ്ഞുയോദിവ്യമാം
ജ്ഞാനത്താലഖിലംഗ്രഹിച്ചിതവളാ
നിക്കുന്നിതോഹന്തമാം
മാനംചേൎന്നജനേസമാഗമമനോ
രാജ്യത്തിനാലീവിധം
ദീനത്വംമമചേൎത്തുകൊണ്ടുസുഖിയായ്
പാൎക്കട്ടെപഞ്ചായുധൻ

ചിത്രലേഖ

നീ കേട്ടില്ലെ.

ഉൎവ്വശി

കഷ്ടം കഷ്ടം. മഹാരാജാവെന്നെയും ഇങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നല്ലൊ. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ നിന്നിതിനു മറുപടി പറയാൻ ഇനിക്കു സാമൎത്ഥ്യമില്ല. ദിവ്യശക്തി കൊണ്ടു

ഭൂർജ്ജവൃക്ഷപത്രം നിർമ്മിച്ച് അതിൽ ഉത്തരം എഴുതി കൊടുക്കണമെന്നു ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

ഇതിനിക്കും സമ്മതമാണ്.

[ഉർവ്വശി സംഭ്രമത്തോടു കൂടി എഴുത്തെഴുതിയിടുന്നു

വിദൂഷകൻ [കണ്ടിട്ടു സംഭ്രമത്തോടു കൂടി

അയ്യോ അയ്യോ തോഴരെ ഇതാ പാമ്പിന്റെ പടം പോലെ ഇരിക്കുന്ന ഏതാണ്ടെന്റെ നേരെ വരുന്നു.

രാജാ [സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്

ഇതു ഭൂർജ്ജപത്രത്തിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്ന എഴുത്താണ്.

വിദൂഷകൻ

എന്നാലിനിക്കു നിശ്ചയമുണ്ട്. തത്രഭവതി ഉർവ്വശി തോഴരുടെ വിലാപം കേട്ടിട്ടു തന്റെ അനുരാഗത്തെ സൂചിപ്പിക്കാനായി എഴുതിയിട്ടതാണ്.

രാജാ

മനോരാജ്യമിന്നപ്രകാരമേ ആകാവു എന്നില്ലല്ലോ.

[എടുത്തു വായിച്ചുനോക്കീട്ടു സന്തോഷത്തോടുകൂടി

ഹേ അങ്ങേടെ വിചാരം ശരിയായി.

വിദൂഷകൻ

ഇപ്പോൾ അവിടുന്നു പ്രസാദിക്കണം. ഇനിക്കിതിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നതൊന്നു വായിച്ചുകേട്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്.

ഉർവ്വശി

ആര്യാ നന്ന്. അങ്ങു നാഗരികനാണ്.

രാജാ

സ്വൈരം കേൾക്കു.

വിദൂഷകൻ

ഇതാ ഞാൻ മനസ്സിരുത്തി കാത്തിരിക്കുന്നു.

രാജാ [വായിക്കുന്നു

അല്ലയോ സ്വാമിൻ അവിടുന്നു ഹീന പുണ്യയായ എന്റെ യാതൊരു പ്രകാരമായാൽ സംഭാവനം ചെയ്യാതെ ഇ

രിക്കുമൊ അപ്രകാരമാണ ഞാൻ അനുരാഗ യുക്തനായിരിക്കുന്ന ഭവാനെ കുറിച്ച് എങ്കിൽ

പാരിജാതസുമനിൎമ്മിതമാകും
ഭോരുശയ്യയിയലുംമമദേഹേ
ചാരുനന്ദനവനാനിലനുംഹാ
ഘോരമുഷ്ണതരനായ്വതിതെന്തേ

ഉൎവ്വശി

ഇദ്ദേഹം ഇപ്പോഠം എന്താണാവോ പറയാൻ പോണത്.

വിദൂഷകൻ

ബുഭുക്ഷിതനായ ഇനിക്കു ദൈവഗത്യാ കാൽകഴുകിച്ചൂട്ടിനുള്ള ക്ഷണം എന്നപോലെ സമാശ്വാസകരമായിരിക്കുന്ന ഇതവിടേക്കും കിട്ടിയിരിക്കുന്നു.

രാജാ

എന്താണ പറഞ്ഞത്. സമാശ്വാസകരമെന്നൊ.

12. പത്രത്തിൽതുല്യരാഗപ്രചുരിമപരിസൂ
ചിക്കുവൊൻതക്കവണ്ണം
മുഗ്ദ്ധാൎത്ഥത്തോടുമോമൽപ്രിയതമയെഴുതി
ച്ചേൎത്തവൃത്താന്തമോൎത്താൽ
അത്യൎത്ഥാന്വേഷമാന്നാമദിരമിഴിമണി
ത്തയ്യലാഠംക്കുള്ളവക്ത്രം
മദ്വക്ത്രത്തോടിദാനീംപ്രിയസഖചിതമായ്
ചേൎന്നപോൽതോന്നിടുന്നു

ഉൎവ്വശി

ഇപ്പോഠം നമുക്കു രണ്ടുപേൎക്കും സന്തോഷം ഒരുപോലെയായി.

രാജാ

സഖേ എന്റെ കൈവിരലുകളിലെ വിയൎപ്പുകൊണ്ടു അക്ഷരങ്ങഠം ദുഷിച്ചേക്കും. അതുകൊണ്ടു പ്രിയതമയുടെ ഒരു കയ്യെഴുത്തങ്ങു പിടിച്ചോളൂ.

വിദൂഷകൻ.

അങ്ങനെ തന്നെ. [എഴുത്തുവാങ്ങിച്ചിട്ട്

എന്നാൽ തത്രഭവതി ഉൎവ്വശി അവിടത്തെ മനോരഥവൃക്ഷത്തിന്റെ പുഷ്പത്തെക്കാണിച്ചിട്ടു പിന്നെ ഇപ്പോൾ ഫലത്തിങ്കൽ അമാന്തിക്കുന്നതെന്താണ്.

ഉൎവ്വശി.

സഖീ ഇപ്പോൾ നേരിട്ടു ചെല്ലാൻ ധൈൎയ്യമില്ലാത്ത ഹൃദയത്തെ ഞാൻ ഉറപ്പിക്കട്ടെ. നീ അദ്ദേഹത്തിനു നിന്നെ കാണാറാക്കീട്ടു ഞാൻ പറയേണ്ടതിനെപ്പറയണം.

ചിത്രലേഖ.

അങ്ങനെ തന്നെ.

[തിരസ്കരണി മാറ്റി രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്

മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും.

രാജാ. [സന്തോഷത്തോടു കൂടി

ഭവതിക്കു സുഖം തന്നെയല്ലെ.

13 മംഗല്യഗാത്രിമമനീയിഹഗംഗയോടു
സംഗിച്ചിടാത്തയമുനാനദിയെന്നപോലെ
പങ്ങാതിയാമവളൊടെന്നിയെവന്നമൂലം
തുംഗപ്രമോദമതുപോലെതരുന്നതില്ല

ചിത്രലേഖ.

ആദ്യം കാദംബിനി കാണപ്പെടുന്നു. പിന്നെയല്ലെ വിദ്യുല്ലത.

വിദൂഷകൻ. [വിചാരം

അപ്പോൾ ഇവളുൎവ്വശിയല്ല. ഇല്ലെ. ഇവളാത്തത്രഭവതിയുടെ ഇഷ്ടസഖിയാണ്.

ചിത്രലേഖ.

ഉൎവ്വശി മഹാരാജാവിനെ ശിരസ്സുകൊണ്ടു നമസ്കരിച്ചറിയിക്കുന്നു.

രാജാ.

എന്താണു നിയോഗിക്കുന്നതു.

ചിത്രലേഖ.

ഇനിക്കസുരങ്കൽ നിന്നുണ്ടായ ദുഃഖത്തിങ്കൽ മഹാരാജാവു തന്നെ ശരണമായിട്ടു ഭവിച്ചു. ആ എന്നെ ഇപ്പോൾ അവി

ട്ടത്തെ സന്ദശ്ശന സംജാതനായിരിക്കുന്ന കാമദേവൻ കഠിനമായി ഉപദ്രവിക്കുന്നു. ഇനിയും മഹാരാജാവിന്റെ കരുണ തന്നെ ഉണ്ടാകണം." എന്ന്.

രാജാ.

അല്ലയൊ സുന്ദരി

14. ചൊല്ലേറുന്നവളേററമുൾസ്സുകയതെ
ന്നോത്തുന്നുനീകണ്ടിട്ടു
നില്ലാഹന്തപുരൂരവസ്സിനവളെ
ക്കൊണ്ടുള്ളൊരീസ്സങ്കടം
തുല്യംതന്നിരുപേരിലുംപ്രണയമി
ക്കാമന്നഹോതപ്തമാ
യുള്ളോന്നോടിഹതപ്തവസ്തുഘടനേ
യോക്താവിനെന്നോണമേ

ചിത്രലേഖ [ഉർവ്വശിയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്

നിനക്കുള്ളതിലധികം കാമപാരവശ്യം കണ്ടിട്ടു ഞാൻ പ്രിയവയസ്യനായിരിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൂതിയായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു.

ഉർവ്വശി [തിരസ്കരണി നീക്കീട്ട്

സഖീ ചിത്രലേഖേ നീ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ഇല്ലെ.

ചിത്രലേഖ

ഇനിമേൽ അറിയാം ആരാണ് ആരെ ആണ് ഉപേക്ഷിക്കുന്നതെന്ന്. വേണ്ടതുപോലെ ആചാരം ചെയ്യു.

ഉർവ്വശി. [ലജ്ജയോടു കൂടി.

മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും. [നമസ്കരിക്കുന്നു.

രാജാ.

അല്ലയീയാ സുന്ദരീ.

15. അയിനിൻമൊഴിയാലേഞാൻജയിച്ചേൻദേവനായകാൽ
പ്രിയേപ്രാപിച്ചതല്ലോത്താൽജയശബ്ദമിതന്യനെ
[പിടിച്ചേണീപ്പിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

മഹാരാജാവിന്റെ പ്രിയവയസ്യനായ ബ്രാഹ്മണനെ വന്ദിക്കാത്തതെന്താണ്. [ഉർവ്വശി ചിരിച്ചുംകൊണ്ടു നമസ്കരിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ,

ഭവതിക്ക നല്ലതു വരട്ടെ.

അണിയറയിൽ ദേവദൂതൻ,

ചിത്രലേഖെ ഉവ്ശി വേഗത്തിൽ വരാൻ പറയ,

16, പെട്ടെന്നഷ്ടരസങ്ങളംചേൎന്നുവിലസു
ന്നോരാപ്രയോഗംമുനി
ശ്രേഷ്ഠൻശ്രീഭരതാഭിധൻഭവതികളം
ക്കപ്പിച്ചതിപ്പോളങ്ങുവാൽ
പുഷ്ടാമോദമിയന്നുകൊണ്ടഭിനയി
ച്ചൻപോടുകണ്ടീടുവാൻ
തുഷ്ട്യാസംപ്രതിലോകപാലയുതനായ്
മേവുന്നുദേവേന്ദ്രനും

[എല്ലാവരും കേൾക്കുന്നു.

[ഉവ്ശി വിഷാദത്തെ നടിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ.

ദേവദൂതന്റെ വാക്ക സഖി കേട്ടില്ലെ. മഹാരാജാവിനോടനുവാദം ചോദിക്ക.

ഉവ്ശി.

ഇനിക്ക വാക്ക പുറപ്പെടുന്നില്ല.

ചിത്രലേഖ.

അല്ലയൊ മഹാരാജാവേ പരാധീനമായിരിക്കുന്ന ഈ ജനം ദേവകൾക്കപരാധം ചെയ്തു എന്നു വരാതെ ഇരിക്കാനായിട്ടു മഹാരാജാവിനാൽ വിട്ടയക്കപ്പെടേണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്നു.

രാജാ [പണിപ്പെട്ടു ഹൃദയത്തെ ഉറപ്പിച്ചിട്ട്

ഭവതികൾക്ക സ്വാമി കല്പനയുടെ വിരോധിയായിട്ടു ഞാൻ ഭവിക്കുന്നില്ല. ഈ ജനത്തെ കൂടി വിചാരിച്ചുകൊള്ളണം

ഉവ്ശി വിയോഗദുഃഖത്തെ നടിച്ചുംകൊണ്ടു സഖിയോടു കൂടി പ്പോയി.

രാജാ. [ദീൎഘശ്വാസത്തോടു കൂടി

സഖെ കണ്ണിപ്പോൾ നിഷ്ഫലം തന്നെയായി.

വിദൂഷകൻ.

ഛേ. [എന്നപകുതിപറഞ്ഞിട്ട വിചാരം

അയ്യോ കഷ്ടം കഷ്ടം. ഉൎവ്വശിയെ കണ്ട വിസ്മയിച്ച നിന്ന ഞാൻ ഭൂൎജ്ജപത്രം കയ്യിൽ നിന്ന വീണുപോയിട്ട തന്നെ അസ്ധാളിത്തം കൊണ്ടറിഞ്ഞില്ല്യ.

രാജാ.

സഖേ. എന്താണു പറയാൻ ഭാവിച്ചത്.

വിദൂഷകൻ.

അവിടുന്നു നിന്ദിക്കരുത്. ഉൎവ്വശി നിശ്ചയമായിട്ടവിടുത്തെപ്പേരിൽ ഏററവും ബദ്ധഭാവയാണ് അവൾ ഇവിടുത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ അനുരാഗബന്ധത്തെ ശിഥിലമാക്കുകയില്ല്യ.

രാജാ

എന്റെ മനസ്സിലും ഇങ്ങനെ തന്നെയാണു തോന്നുന്നത്. അവൾ പോകുന്ന സമയം.

17. വശ്യംശരീരമുപരന്നതുകൊണ്ടുപാര
വശ്യംമുഴുത്തുവലയുംനിജമാനസത്തെ
നിശ്ശങ്കമെങ്കലവളൻപൊടുകൊങ്കതുള്ളം
നിശ്വാസതസ്സുപദിചേൎത്തതുപോലെതോന്നും

വിദൂഷകൻ [വിചാരം

തത്രഭവാൻ ആ ഭൂൎജ്ജപത്രത്തിന്റെ കാൎയ്യം ഓൎക്കുമൊ എന്നു വിചാരിച്ചെന്റെ മനസ്സു പതറുന്നു.

രാജാ

വ്യാകുലമനസ്സായിരിക്കുന്നൊ ആത്മാവിനെ ഇപ്പോൾ എന്തുകൊണ്ട സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നു. [വിചാരിച്ചിട്ട

ആ്. ഭൂൎജ്ജ പത്രം കൊണ്ടുവരു.

വിദൂഷകൻ [വിഷാദത്തെനടിച്ചിട്ട്

കാണുന്നില്ല്യ. ഉൎവ്വശി പോയവഴിയെ അതും പോയി:

രാജാ

വിഡ്ഢ്യാൻ എല്ല്യാക്കാൎയ്യത്തിലും അസ്ധാളിത്തം കാരനാണ്. എന്നാൽ അന്വേഷിക്കു.

വിദൂഷകൻ

ഇവിടെ ഉണ്ടായിരിക്കും. ഇവിടെ ഉണ്ടായിരിക്കും.

[നാട്യം കൊണ്ടന്വേഷിക്കുന്നു

അനന്തരം കാശിരാജപുത്രിയായ ദേവി പരിവാരങ്ങളോടുകൂടിപ്രവേശിക്കുന്നു

ദേവി

എടീ നിപുണികെ ആൎയ്യപുത്രൻ ആൎയ്യ മാണവകനോടു കൂടി ലതാഗൃഹത്തിങ്കലേക്കു പോകുന്നതു കണ്ടു എന്നു നീ പറഞ്ഞതു സത്യം തന്നെയാണൊ.

നിപുണിക

മറെറാരു പ്രകാരം ഇതിനു മുൻപടിയൻ സ്വാമിനിയുടെ അടുക്കൽ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ടോ.

ദേവി

എന്നാൽ നീ പറഞ്ഞതു സത്യമൊ അല്ല്യയൊ എന്നു ഞാൻ ഈ ലതകളുടെ ഇടയിൽ മറഞ്ഞു നിന്നും കൊണ്ടിദ്ദേഹത്തിൻെറ ശങ്കകൂടാതെയുള്ള ആലോചനകളെ കേൾക്കട്ടെ.

നിപുണിക

സ്വാമിനിയുടെ ഇഷ്ടം പോലെ ആകട്ടെ.

ദേവി [ചുററിനടന്നിട്ട്

നിപുണികെ ജീൎണ്ണവസ്ത്രഖണ്ഡത്തെ എന്നപോലെ തെക്കൻ കാററെടുത്തിങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുവരുന്ന ഇതെന്താണ്.

നിപുണിക [സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്

സ്വാമിനീ ഉരുണ്ടു വരുന്നതു കൊണ്ടക്ഷരങ്ങൾ കാണാൻതക്കതായ ഭൂൎജ്ജപത്രമാണ്. ഹെ അൽഭുതം തന്നെ. ഇതു സ്വാമിനിയുടെ കാൽചിലമ്പിൻെറ അററത്തു ചന്നു പററിയല്ല്യൊ. [എടുത്തിട്ട്

ഇതു വായിക്കട്ടെ.

ദേവി

നീ വായിച്ചുനോക്ക്. വിരോധമില്ല്യാത്തതാണെങ്കിൽ ഞാൻ പിന്നെ കേൾക്കാം.

നിപുണിക   [വായിച്ചുനോക്കീട്ട്

സ്വാമിനീ ആ ലോകാപവാദവൎത്തമാനം പോലെ തന്നെ തോന്നുന്നു. സ്വാമിയെ ഉദ്ദേശിച്ചുവ്ശിയുടെ കൃതിയാണെന്നാണ ഞാൻ സംശയിക്കുന്നതു. ആൎയ്യമാണവകന്റെ ബുദ്ധിമോശം നിമിത്തം നമ്മുടെകയ്യിൽ കിട്ടാനിടയായതായിരിക്കാം.

ദേവി

എന്നാൽ ഞാൻ അതിന്റെ സാരം മനസ്സിലാക്കട്ടെ.

[നിപുണികമുൻപേ രാജാവുചൊല്ലിയതിനെത്തന്നെ വായിക്കുന്നു.

ദേവി

ഠരം കാഴ്ചദ്രവ്യം കൊണ്ടു തന്നെ ആ ദേവസ്ത്രീ കാമുകനെ ക്കാണണം.

നിപുണിക

അങ്ങനെ ആകട്ടെ.

[രണ്ടുപേരും ലതാഗൃഹത്തിലേക്കു ചുററിനടക്കുന്നു

വിദൂഷകൻ

കാററെടുത്തു കൊണ്ടുപോയിട്ടിതാ ഠരം ക്രീഡാപൎവതത്തിന്റെ മുകളിൽ കാണുന്നു.

രാജാ   [എണീററിട്ട്

അല്ലയൊ വസന്തപ്രിയ സഖനായിരിക്കുന്ന ഭഗവാനെ ദക്ഷിണാനിലാ

18. സൌരഭ്യാൎത്ഥംഹരിക്കാംസുരഭിഭൂതലതാ
പുഷ്പരേണുക്കളേററം
പാരിക്കുംപ്രേമമോടെൻപ്രിയതമമമത
ന്നോന്നിതെന്തിന്നഹോതേ
മൂരാൎത്തന്മാക്കിതേവംവിധഹൃദയവിന്നോ
ദങ്ങാംതാൻപ്രാണരക്ഷ
ക്കൊരുമ്പോൾക്കാൎയ്യമെല്ലാമവിടെയുമറിയാ
മംജനാപ്രാൎത്ഥനതാൽ

നിപുണിക

സ്വാമിനീ ആ ഭൂൎജ്ജപത്രത്തിന്റെ തന്നെ അന്വേഷണമാണ ചെയ്യുന്നതു.

ദേവി

ഞാൻ കാണുന്നുണ്ട്.

വിദൂഷകൻ

ഹേ തോഴരേ വാടിയ താമരയല്ലി പോലെ ഇരിക്കുന്ന മൈപ്പീലി എന്നെ വഞ്ചിച്ചു.

രാജാ

എല്ലാ പ്രകാരത്തിലും ഞാൻ ഭാഗ്യ ഹീനനാകുന്നു.

ദേവി [അടുത്ത ചെന്നിട്ട്

പരിഭ്രമിക്കേണ്ട ഭൂർജ പത്രം ഇതാ.

രാജാ [പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി

അല്ലാ ദേവിയോ. ഭവതി സുഖമായിട്ടു തന്നെയല്ലേ പോന്നതു.

ദേവി

എൻെറ വരവിപ്പോഠം അത്ര സുഖമില്ലാതെ യാണു തീൎന്നതു.

രാജാ [വിദൂഷകനോടു സ്വകാൎയ്യമായിട്ട്

സഖേ ഇവിടെ ഇപ്പോഠ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടത്.

വിദൂഷകൻ

തൊണ്ടിയോടുകൂടി പിടിക്കപ്പെട്ട കള്ളനു സമാധാനം പറയാനെന്താണുള്ളത്.

രാജാ [പ്രകാശം

ദേവീ ഇതല്ല അന്വേഷിക്കുന്നത്. വേറെ ഒന്നാണന്വേഷിക്കാൻ ഭാവിച്ചത്.

ദേവി

ശരിയാകുന്നുണ്ട്. തങ്ങളുടെ സൌഭാഗ്യത്തെമറെക്കാനായിട്ട്.

വിദൂഷകൻ

ദേവീ ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ പിത്തം ശമിക്കുന്നതിനു തക്കതായിട്ടുള്ള ഭക്ഷണ സാധനമെന്താണെന്നു വച്ചാൽ അതുണ്ടാക്കാൻ വേഗം ശ്രമിക്കു.

ദേവി

നിപുണികേ ഈ ബ്രാഹ്മണൻ ഇഷ്ടനു പറഞ്ഞു കൊടുന്നതു നല്ലതു തന്നെ.

വിദൂഷകൻ

ഭവതി ഇദ്ദേഹത്തിനെക്കണ്ടു ബാധിച്ചിരിക്കുന്ന ആ പിശാചു വിട്ടു പോകുന്നില്ല.

രാജാ

മൂഢാ വെറുതെ എന്നെ അപരാധിയാക്കിത്തീൎക്കുന്നു.

ദേവി

ഐ: അവിടെക്കപരാധമില്ല. ഞാനാണിവിടെ അപരാധിനി. അവിടെക്കു കാണുന്നതിനു വിരോധമുള്ളവളായിത്തീൎന്നിട്ടു പിന്നെയും ഞാൻ അവിടുത്തെ മുൻപിൽ നിൽക്കുന്നുവല്ലൊ. നിപുണികെ ഇങ്ങോട്ടു വരൂ.

[കോപം നടിച്ചു പോകാൻ ഭാവിക്കുന്നു.

രാജാ [പിന്നാലെ ചെന്നിട്ട്

19. ധന്യേ ഞാനപരാധിതന്നെ കടുതാം
കോപം ത്യജിച്ചീടു നീ
മാന്യേ മജ്ഞുതരാകൃതേ മയി ശുഭേ
പാരം പ്രസാദിക്കണേ
ഇന്നീമേലധികാരമുള്ളജനമ
ത്യന്തം കയൎത്തീടിനാൽ
പിന്നെ താശ്രിതരായവൎക്കൊരുദിനം
കുററങ്ങളററീടുമൊ

[കാൽക്കൽ വീഴുന്നു.

ദേവി.

വേണ്ട വേണ്ട. ഞാൻ അന്തസ്സാരമില്ലാത്തവളാം തന്നെയാണ്. എങ്കിലും ഇപ്പോഴും ഈ സമാധാനത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ ദാക്ഷിണ്യവാനായിരിക്കുന്ന അവിടെക്കു പശ്ചാത്താപത്തിന്നിടയായേക്കുമെന്നു ഞാൻ ഭയപ്പെടുന്നു. [രാജാവിനെ വിട്ടു പരിവാരങ്ങളോടു കൂടിപ്പോയി

വിദൂഷകൻ.

ഹേ തോഴര ദേവി വൎഷാകാലത്തെ നദി എന്ന പോലെ കാലുഷ്യത്തോടു കൂടിപ്പോയി. ഇനി അവിടുന്നെണീക്കണം.

രാജാ [എണീററിട്ട്

സഖേ ഇതു വരാത്തതല്ല. വിചാരിച്ചുനോക്കു.

20. തെല്ലുംരാഗമതെന്നിയേകണവനോ
തീടുന്നചാടൂക്തിയെ
ന്നെല്ലാമാകിലുമീമനസ്വിനികാന്തൻ
ചിത്തേകടക്കില്ലഹൊ
വല്ലാതുള്ളപകിട്ടുചേർത്തുകളവാൽ
ഭാഗ്യാച്ചുവപ്പിച്ചിടും
കല്യാനോട്ടമറിഞ്ഞിടുന്നമനുജ
ന്മാർമാറിലെന്നോണമേ

വിദൂഷകൻ.

അവിടേക്കിതനുകൂലം തന്നെയാണ്. കണ്ണിൽ ദീനക്കാരന്റെ മുൻപിൽ വിളക്കു കൊളുത്തി വച്ചാൽ അസഹ്യമാണല്ലൊ.

രാജാ

ഐഃ. അങ്ങിനെയല്ല. ഉവ്ശിയിൽ മനസ്സു ലയിച്ചിരിക്കുന്നു എങ്കിലും ഇനിക്കു ദേവിയെക്കുറിച്ചുള്ള ആ ബഹുമാനവും അപ്രകാരം തന്നെയാണ്. എന്നാൽ നമസ്കരിച്ചതിന്നെ ലംഘിച്ചു കളഞ്ഞതുകൊണ്ടിനിക്കു ധൈര്യ്യം തോന്നുന്നുണ്ട്.

വിദൂഷകൻ

ധൈര്യ്യവും മറ്റും അവിടെ ഇരിക്കട്ടെ. അവിടുന്നു വിശന്നിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണന്റെ പ്രാണനെ രക്ഷിക്കണം. അവിടുത്തെ ഉച്ചെക്കൂണിന്റെ നേരമായിരിക്കുന്നു.

രാജാ [നോക്കീട്ട്

നേരം ഉച്ച കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടിതാ.

21. ചൂടേറ്റുംസഹിയാത്തകേകിതരുതൻ
മൂലാലവാലേകിട
ന്നീടുന്നുബതകണ്ണികാരമുകുളേ
പൂകുന്നുഭൃംഗങ്ങളും
ചൂടാറ്റംബുവെടിഞ്ഞുതീരകമലേ
ചേരുന്നുകാരന്നവും
ക്രീഡാമന്ദിരപഞ്ജരേശ്ശുകമുഴ
ന്നർത്ഥിച്ചിടുന്നൂജലം

[എല്ലാവരും പോയി

മൂന്നാം അങ്കത്തിന്റെ പൂർവാംഗം

അനന്തരം രണ്ടു ഭരതശിഷ്യന്മാർ പ്രവേശിക്കുന്നു.

ഒന്നാമൻ.

പൈലവാ താൻ കൃഷ്ണാസനവും എടുത്തുംകൊണ്ടുപാദ്ധ്യായനോടു കൂടി മഹേന്ദ്രഗൃഹത്തിൽ പോയിരുന്നുവല്ലൊ. അപ്പോൾ എന്നെ അഗ്നിശരണം സൂക്ഷിക്കാനാക്കിയിരിക്കയായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടാണു ഞാൻ ചോദിക്കുന്നതു. ഗുരുവിന്റെ പ്രയോഗം കൊണ്ടു ദേവസഭ സന്തോഷിച്ചുവൊ.

പൈലവൻ

ഗാലവാ സന്തോഷിച്ചുവോ ഇല്ലയൊ എന്നു ഞാനറിഞ്ഞില്ല. എന്നാൽ അവിടെ സരസ്വതി ഉണ്ടാക്കിയ ലക്ഷ്മീസ്വയംവരം നാടകത്തിലെ ഓരോരോ രസഭേദങ്ങളെ നടിച്ചപ്പോൾ ഉർവശിയുടെ ലക്ഷ്മീവേഷത്തിനു തന്മയത്വം വന്നു.

ഗാലവൻ.

തന്റെ വാക്കെന്തോ ദോഷം സംഭവിച്ചു എന്നു പറയാൻ ഭാവിക്കുന്നതുപോലെ ഇരിക്കുന്നതെന്താണ്.

പൈലവൻ.

ലക്ഷ്മിയുടെ വേഷം കെട്ടി നിൽക്കുന്ന ഉർവശിയോടു വാരുണിയുടെ വേഷം ധരിച്ചു നിൽക്കുന്ന മേനക ചോദിച്ചു "സഖീ മഹാവിഷ്ണു മുതലായ ത്രൈലോക്യനാഥന്മാരായിരിക്കുന്ന ലോകപാലന്മാർ എല്ലാവരും ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ടല്ലൊ. അവരിലാരിലാണു നിനക്കാസക്തി" എന്നു.

ഗാലവൻ.

പിന്നെ പിന്നെ.

പൈലവൻ

പുരുഷോത്തമങ്കൽ എന്നു പറയേണ്ടെടത്തു പുരൂരവസ്സിൽ എന്നാണു വാക്കു പുറപ്പെട്ടത്.

ഗാലവൻ.

വരാൻ പോകുന്നതിനെ അനുസരിച്ചിരിക്കും ബുദ്ധിയും ഇ

സ്ത്രീയങ്ങളും. എന്നിട്ടു ഭരതമുനി അവളെക്കുറിച്ചു ദേഷ്യപ്പെട്ടില്ല്യ.

വൈഖാനസൻ

ഉപാദ്ധ്യായൻ അവളെ ശപിച്ചു.

ഗാലവൻ.

എങ്ങനെ.

വൈഖാനസൻ

"യാതൊന്നു ഹേതുവായിട്ടെന്റെ ഉപദേശത്തെ നീ തെറ്റിച്ചു അതുകൊണ്ടു നിനക്കു ദിവ്യമായിരിക്കുന്ന സ്ഥാനം ഇല്ല്യാതെയായിപ്പോട്ടെ" എന്നാണുപാദ്ധ്യായൻ അവളെ ശപിച്ചത്. പിന്നെ ശാപം കഴിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം ലജ്ജ ഹേതുവായിട്ടു മുഖം താഴ്ത്തി നിൽക്കുന്ന അവളോടു മഹേന്ദ്രൻ പറഞ്ഞു "നീ യാവനൊരുത്തനിൽ അനുരക്തയായിട്ടു ഭവിക്കുന്നുവൊ ആ രാജർഷി ഇനിക്കു യുദ്ധത്തിൽ സഹായിക്കുന്ന ആളാണ്. നീ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രിയത്തെ അനുവത്തിച്ച് അദ്ദേഹത്തിനു സന്താനമുണ്ടായിക്കാണുന്നതു വരെ ഒരുമിച്ചു താമസിക്കണം" എന്നു.

ഗാലവൻ

പുരുഷന്മാരെ തിരിച്ചറിയുന്ന മഹേന്ദ്രനു ഇതു യുക്തം തന്നെ.

വൈഖാനസൻ [നേരം നോക്കീട്ട്

നമ്മളിങ്ങനെ കഥയും പറഞ്ഞു നിന്നതുകൊണ്ടു പാദ്ധ്യായന്റെ കുളിയുടെ നേരം കഴിഞ്ഞുപോയെന്നു വരുമൊ? വരു നമുക്കദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കു പോകാം.

ഗാലവൻ.

അങ്ങനെ തന്നെ. [രണ്ടുപേരും പോയി.

മൂന്നാം അങ്കം

അനന്തരം ഒരു കഞ്ചുകി പ്രവേശിക്കുന്നു.

കഞ്ചുകി.

1. സന്വാദികന്നുസമ്പത്തിഹഗൃഹികളതാ
ദ്വേതൃംയൌവനത്തിൽ

തൻപുത്രന്മാരിലാക്കിഭ്രമമഥസുഖമായ്
വാദ്ധ്കേപാൎത്തിടുന്നു
തുമ്പില്ല്യാതുള്ളസേവെക്കന്നെദിവസമുഴ
ന്നീടുമീയുള്ളവൎക്കാ
വൻപാടായ്തീൎന്നൊട്ടുക്കംമെണിയമിതുമഹാ
കഷ്ടമീനാരിമാരിൽ

[ചുററിനടന്നിട്ട്

"വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തിനായിട്ടഭിമാനത്തെ ഉപേക്ഷിച്ച നിപുണികാ മുഖാന്തിരം മഹാരാജാവിന്റെ അടുക്കൽ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇപ്പോൾ നീയും ഞാൻ പറഞ്ഞിട്ടറിയിക്കണം" എന്നു വ്രതം നോററുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാശിരാജപുത്രിയായ ദേവി എന്നോടു കല്പിച്ചയച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു സന്ധ്യാജപം കഴിയുമ്പോഴേക്കും സ്വാമിയെപ്പോയിക്കാണണം.

[ചുററി നടന്നുനോക്കീട്ട്

ഹേ രാജധാനിയിങ്കൽ സന്ധ്യാസമയത്തെ അവസ്ഥ വളരെ വിശേഷം തന്നെ. ഇതാ ഇവിടെ.

2. ത്തുണ്ടാടംപുക്കുറങ്ങുംശിഖിനിരയെഴുതി
ത്തീൎത്തചിത്രംകണക്കായ്
കാണ്മാൻവയ്യിക്കപോതങ്ങളെവളഭികളിൽ
ജന്നല്പൂട്ടുള്ളധൂമാൽ
ചെമ്മേപൂവിട്ടപുത്തൻതറകളിൽമണിദീ
പങ്ങൾവെവ്വേറെവെക്കു
ന്നുൾമോദാൽദ്ദേഹശുദ്ധ്യാമരുവിടുമൊരുശ്ശു
ദ്ധാന്തവൃദ്ധാജനങ്ങൾ

[നോക്കീട്ട്

ഓ. സ്വാമി ഇങ്ങോട്ടു തന്നെ വന്നു തുടങ്ങി: ഇതാ ഇദ്ദേഹം

3. ചുററുംചേടീജനത്തിൻകരമതിൽവിലസും
ദീപജാലങ്ങളാലി
ന്നേററംശോഭിച്ചിടുന്നൂമഹിതതരമഹീ
പാലകൻചേലൊടിപ്പോൾ
മുററുംനൽകൎണ്ണികാരാവലിയതനുതടം
പൂത്തുടൻപക്ഷലോപം.

പാറാതേസഞ്ചരിക്കുന്നൊരുഗിരിവരനോ
എന്നുതോന്നും വിധത്തിൽ

ഇനി ഇദ്ദേഹത്തിനെ കാണാനുള്ള വഴിയിൽ പ്പോയി കാത്തു നിൽക്ക തന്നെ. [ചുററിനടന്നു നിൽക്കുന്നു.

അനന്തരം പൂർവ്വോക്തപ്രകാരമുള്ള പരിവാരങ്ങളോടു കൂടി രാജാവും വിദൂഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു.

രാജാ

4. ചൊൽക്കൊണ്ടകാര്യഭരണാൽപകലുള്ളനേര
മുൽക്കണ്ഠപാരമറിയാതെകഴിച്ചുകൂട്ടി
പോക്കേണ്ടതെങ്ങനെവിനോദവിഹീനദൈർഘ്യം
കൈക്കൊണ്ടോരീനിശയെഞാനിനിനൈവജാനേ

കഞ്ചുകി [അടുത്തു ചെന്നിട്ട്

സ്വാമി സർവ്വോൽക്കൎഷേണ വൎത്തിച്ചാലും. ശുഭദൎശനനായിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രമസ്സിനെ ദൎശിപ്പാനായിട്ടു സ്വാമിയോടു കൂടി മണിമാളികയുടെ മുകളിൽ ചന്ദ്രൻ രോഹിണീനക്ഷത്രത്തോടു ചേരുന്നതുവരെ കാത്തിരിക്കുന്നതിന്നായി ആഗ്രഹിക്കുന്നു എന്നു ദേവി കല്പിക്കുന്നു.

രാജാ

ലാതവ്യാ ദേവിയുടെ അഭിപ്രായം പോലെ ചെയ്യാമെന്നറിയിച്ചേക്കു.

കഞ്ചുകി

സ്വാമിയുടെ കല്പനപോലെ ചെയ്യാം. [പോയി

രാജാ

സഖേ ദേവിയുടെ ഠരം ആരംഭം വ്രത നിൎവ്വഹണത്തിനായിട്ടാണെന്നു പറയുന്നതു പരമാൎത്ഥം തന്നെ ആയിരിക്കുമൊ.

വിദൂഷകൻ

തത്രഭവതിക്കു പശ്ചാത്താപ മുണ്ടായിട്ടു വ്രതം എന്ന വ്യാജേന തോഴരുടെ പാദപതനലംഘനത്തെ ഇല്ല്യായ്മ ചെയ്വാനാഗ്രഹിക്കുകയാണെന്നാണു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നത്

രാജാ

ശരിയാണങ്ങു പറയുന്നത്.

൫. പ്രണമനമതുലംഘിച്ചീടിലുംപിന്നെയേറം
പ്രണയമൊടറിവോരംനാരിമാർവല്ലഭൻെറ
അനുനയവചനത്തെപ്പേർത്തുമോർത്തോർത്തുപാരം
മനമതിലനുതാപംപൂണ്ടുലജ്ജിച്ചിടുന്നു

അതുകൊണ്ടു മണിമാളികയിലേക്കു വഴികാണിക്കു.

വിദൂഷകൻ

സ്വാമി ഇതിലെ ഇതിലെ. ഗംഗാനദിയുടെ തിരമാലകൾ പോലെ ഭംഗിയുള്ള ഈ സ്ഫടികക്കോവണിയിൽ കൂടി സന്ധ്യാവസാനത്തിങ്കൽ മനോഹരമായിരിക്കുന്ന മണിമാളികയിലേക്കു കേറിയാലും.

രാജാ.

മുമ്പെ അങ്ങുതന്നെ കേറു.

[എല്ലാവരും സൌധാധിരോഹണത്തെ നടിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

ചന്ദ്രോദയം അടുത്തതുപോലെ തോന്നുന്നു. പൂർവദിങ്മുഖം ഇരുട്ടിനോടു വേർപെട്ടു നയനസുഭഗമായിട്ടു കാണപ്പെടുന്നു.

രാജാ

അങ്ങു പറയുന്നതു ശരിയാണ്.

6. മന്ദംവന്നുദയാദ്രിതന്നറവിലായ്
നിന്നീടുമിന്ദുപ്രഭാ
വൃന്ദംസാന്ദ്രതമോഗണത്തെയകല
ത്തുക്കോട്ടുനീക്കംവിധൌ
ചിന്നീടുന്നളകങ്ങളേദ്ധതരം
ബന്ധിക്കയാലെന്നപോ
ലിന്നോറാംഹരിദിങ്മുഖംമമഹരി.
ച്ചീടുന്നുനേത്രങ്ങളെ

വിദൂഷകൻ. [നോക്കീട്ട്

ഹേ ആശ്ചര്യം. മോദകഖണ്ഡം പോലെ ഇരിക്കുന്ന ചന്ദ്രൻ ഇതാ ഉദിച്ചു കഴിഞ്ഞു.

രാജാ. [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്

ഭക്ഷണപ്രിയനായിട്ടുള്ളവനെല്ലാടത്തും ഭക്ഷണസാധനം തന്നെയാണു വിഷയം.

[കൈ കൂപ്പിനമസ്കരിച്ചിട്ട്

7. സത്തന്മാരുടെസൽക്രിയെക്കരവിയിൽ
ചേൎന്നങ്ങിരുന്നുംസ്വധാ
സത്താൽദേവപിതൃക്കളെപ്രതിദിനം
തൃപ്പിച്ചുകൊണ്ടുംമുദാ
രാത്രൌഘോരതമോഗണത്തെയഖിലം
ധ്വംസിച്ചുകൊണ്ടുംശിവൻ
മൂൎദ്ധാവിൽസ്ഥിതിചെയ്തുമൻപൊടുവിള
ങ്ങീടുംവിധോതേനമഃ

[എണീക്കുന്നു

വിദൂഷകൻ

ഭോ തോഴരെ പിതാമഹനായിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രൻ ബ്രാഹ്മണമുഖത്തിങ്കൽ നിന്നു സംക്രമിപ്പിച്ച ആക്ഷരങ്ങളെ ക്കൊണ്ട വിടെക്കനുവാദം തന്നിരിക്കുന്നു. അവിടുന്നിരിക്കണം. ഞാനും സുഖമായിരിക്കട്ടെ.

രാജാ

അങ്ങിനെ തന്നെ.

[ഉടനെപരിചാരികമാരെനോക്കീട്ട്

ഒരം നല്ലനിലാവുള്ളപ്പോൾ വിളക്കെന്തിനാണ്. അതുകൊണ്ടു ഭവതികൾക്കു പോയി വിശ്രമിക്കാം.

പരിചാരികമാർ

കല്പനപ്പോലെ ആകട്ടെ. [പോയി

രാജാ. [ചന്ദ്രനെനോക്കിയുംവച്ച്

സഖേ ഇനി കുറച്ചുനേരം കഴിഞ്ഞാൽ ദേവിയുടെ വരവായി. അതുകൊണ്ടീ വിജനസ്ഥലത്തു വച്ചു നമ്മുടെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചു ഞാൻ പറയാൻ ഭാവിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

അവളെ കാണുന്നു തന്നേ ഇല്ല. എങ്കിലും അവളുടെ അ

പ്രകാരമുള്ള അനുരാഗത്തെ വിചാരിച്ചിട്ടാശാബന്ധം കൊണ്ടാത്മാവിനെ രക്ഷിക്കാവുന്നതാണ്.

രാജാ

അതങ്ങനെ തന്നെ. എന്നാൽ ഇനിക്കു മനസ്സിൻെറ അഭിനിവേശം കലശലായിരിക്കുന്നു. എന്താണെന്നല്ലെ

8. പാറയിലേററുതടഞ്ഞതി
വേലാരമതാകുംനദീപ്രവാഹംപോൽ
സ്വൈരസമാഗമവിഘ്നനാൽ
മാരനനല്പംവളൎന്നിടുന്നിപ്പോൾ

വിദൂഷകൻ

അംഗങ്ങൾ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു എങ്കിലും തോഴരു വളരെ ശോഭിക്കുന്നു, അതുകൊണ്ടു പ്രിയജന സമാഗമം അടുക്കൽ തന്നെ ഉണ്ടാകുമെന്നിനിക്കു തോന്നുന്നു.

രാജാ [ശുഭലക്ഷണത്തെ നടിച്ചിട്ട്

9. പെരുത്തിടുന്നാശജനിച്ചിടുംവച
സ്സുരത്തിടുന്നോരുഭവാനിതെന്നപോൽ
സ്ഫുരിച്ചിടുംദക്ഷിണമാകുമിക്കരം
കുറച്ചൊരാശ്വാസമതേകിടുന്നുമേ

വിദൂഷകൻ

ബ്രാഹ്മണൻെറ വാക്കു മറിച്ചുവരാൻ പാടില്ല്യല്ലോ.

[രാജാ ആഗ്രഹത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്നു.

അനന്തരം കുറഞ്ഞൊന്നു പരവശയായി അഭിസാരികാ
വേഷം ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ഉൎവ്വശിയും ചിത്രലേഖയും
വിമാനത്തിൽ കൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി [തന്നെത്താൻ നോക്കീട്ട്

സഖീ? കുറച്ചു ചില ആഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മാത്രം അലങ്കരിച്ചു നീല വസ്ത്രം ധരിച്ചിരിക്കുന്ന എൻെറ ഠരം അഭിസാരികാ വേഷം നിനക്കു ബോധിച്ചുവൊ.

ചിത്രലേഖ

സ്തുതിക്കാൻ ഇനിക്കു വാക്കു സാമൎത്ഥ്യമില്ല്യ. എന്നാൽ ഞാൻ ആ പുരൂരവസ്സായിട്ടു തീൎന്നെങ്കിൽ കൊള്ളാമായിരുന്നു എന്നു വിചാരിക്കുന്നു.

ഉവ്ശി

സഖി! കാമദേവൻ നിന്നോടു കല്പിക്കുന്നു. ക്ഷണത്തിൽ എന്നെ ആ പ്രിയതമന്റെ ഗൃഹത്തെ പ്രാപിപ്പിക്ക.

ചിത്രലേഖ [നോക്കീട്ട്

ഇതാ ചന്ദ്രികാ പ്രവാഹം കൊണ്ടു സ്ഥലം മാറി വന്നിരിക്കുന്ന കൈലാസ ശിഖരം തന്നെയൊ എന്നു തോന്നുമാറിരിക്കുന്ന നിന്റെ പ്രിയതമന്റെ ഭവനത്തെ നമ്മൾ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഉവ്ശി

എന്നാൽ എന്റെ ഹൃദയചോരനായ അദ്ദേഹം എവിടെയാണ് എന്തുചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു എന്നു നീ ദിവ്യശക്തികൊണ്ടറിഞ്ഞാലും.

ചിത്രലേഖ

[ധ്യാനിച്ചു നോക്കീച്ചിരിച്ചിട്ടു വിചാരം

ഇവളോടു ഞാൻ ഒരു നേരംപോക്കു പ്രയോഗിച്ചു നോക്കട്ടെ.

[പ്രകാശം

വളരെ ആഗ്രഹിച്ചു കിട്ടിയ ഇഷ്ട ജനത്തിന്റെ സമാഗമ സുഖത്തെ അനുഭവിപ്പാനായിട്ടുപഭോഗയോഗ്യമായിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിഷ്ടനോടും കൂടി ഇരിക്കുന്നു.

ഉവ്ശി

ഇപ്രകാരം യാതൊരു ജനം ഭവിക്കുമൊ ആ ജനം ഭാഗ്യമുള്ളതു തന്നെ.

ചിത്രലേഖ

മൂഢേ ഇഷ്ടജനത്തിന്റെ സമാഗമത്തെ കുറിച്ചുള്ള ചിന്തെക്കദ്ദേഹത്തിനു നീയല്ലാതെ പിന്നെ വേറെ ഏതവളാണുള്ളത്.

ഉവ്ശി

അസമർത്ഥമായിരിക്കുന്ന എന്റെ മനസ്സിനു വിശ്വാസം വരുന്നില്ല.

ചിത്രലേഖ [നോക്കീട്ട്

ഇതാ രാജർഷി വയസ്യമാത്ര പരിവാരനായിട്ടീ മണി

മാളികയിൽ ഇരിക്കുന്നു. വരൂ നമുക്കദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കു പോകാം.

[രണ്ടു പേരും താഴത്തിറങ്ങുന്നു

രാജാ

വയസ്യാ രാത്രിയോടുകൂടി കാമപീഡയും വൎദ്ധിച്ചു വരുന്നു.

ഉൎവ്വശി

അവ്യക്താൎത്ഥമായ ഈ വചനം എന്നെ ഇളക്കിത്തീൎത്തിരിക്കുന്നു. നമുക്കു മറഞ്ഞു നിന്നു തന്നെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഭാഷണത്തെ കേൾക്കാം. എന്നാൽ സംശയം തീരും.

ചിത്രലേഖ

നിന്റെ ഇഷ്ടം പോലെ ആകട്ടെ.

വിദൂഷകൻ

അവിടുന്നമൃതഗൎഭങ്ങളായ ഈ ചന്ദ്രരശ്മികളെ സേവിച്ചാലും.

രാജാ

ഈ ദുഃഖം ഇങ്ങിനെ ഉള്ളവകൊണ്ടൊന്നും പരിഹരിക്കാവുന്നതല്ല.

10 പുത്തൻപൂമെത്ത ചന്ദ്രദ്യുതിതതി തനുവിൽ
ചേൎന്നിടും ചന്ദനം വെൺ
മുക്താഹാരങ്ങളെന്നുള്ളൊരു വകയുമഹോ
പോരമേ മാരതാപം
തീൎത്തീടാൻ ദിവ്യനാരീകുലമണിയവൾതാൻ
പോരുമല്ലെങ്കിലിപ്പോൾ —

ഉൎവ്വശി

അയ്യോ വേറെ ഏതൊരുത്തിയാണ്.

രാജാ

പാൎത്താലാരബ്ധയാം തൽകഥയുമിഹ രഹ
സ്സിങ്കലാശ്വാസദാമേ

ഉൎവ്വശി

ഹേ ഹൃദയമേ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചിവിടേക്കു കടന്നു കൂടിയതിന്റെ ഫലം ഇപ്പോൾ നിനക്കു കിട്ടി.

വിദൂഷകൻ

ശരി. ഇനിക്കു മുന്തിരിങ്ങാച്ചാറു കിട്ടാതിരിക്കുമ്പോൾ ഞാൻ അതിനെത്തന്നെ അപേക്ഷിക്കയും വൎണ്ണിക്കയും ചെയ്തു കൊണ്ടാണാശ്വസിക്കാറുള്ളത്.

രാജാ

എന്നാൽ അങ്ങേക്കു പിന്നെയതു കിട്ടാറുണ്ടല്ലൊ.

വിദൂഷകൻ

അവിടുന്നും താമസിയാതെ അവളെ ലഭിക്കും.

രാജാ

സഖേ ഞാൻ ഇങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

അസന്തുഷ്ടയായുള്ളവളെ നീ കേട്ടാലും.

വിദൂഷകൻ

എങ്ങനെ.

രാജാ

11 അവികലതരമാകുംതേരിളക്കത്തിനാല
നവളുടെയൊരുതോളിൽതൊളുചേൎന്നമൂലം
അവയവമതുമാത്രംധന്യമായിന്നുമററു
ള്ളവബത മമഗാത്രേ ഭൂഭരാൎത്ഥംസമസ്തം

ചിത്രലേഖ

ഇപ്പോൾ എന്താണമാന്തിക്കുന്നത്.

ഉൎവ്വശി [ക്ഷണത്തിൽ അടുത്തുചെന്നിട്ട്

സഖി ഞാൻ മുമ്പിൽ വന്നു നിന്നിട്ടും മഹാരാജാവുദാസീനനെന്നപോലെ ഇരിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

അതി പരിഭ്രമശീലേ തിരസ്കരണി മാററാതെയാണു നീ നിൽക്കുന്നതു.

അണിയറയിൽ

സ്വാമിനീ ഇതിലെ ഇതിലെ. [എല്ലാവരും കേൾക്കുന്നു

[ഉൎവ്വശി സഖിയോടുകൂടി വിഷാദിച്ചു നിൽക്കുന്നു

വിദൂഷകൻ

അയ്യോ തോഴരെ ഇതാ ദേവി അടുത്തുവന്നു കഴിഞ്ഞു. അവിടുന്നൊന്നും മിണ്ടാതിരിക്കണം.

രാജാ

അങ്ങും ഒന്നും കാട്ടാതെ ഇരിക്ക.

ഉൎവശി

സഖീ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടത്.

ചിത്രലേഖ.

പരിഭ്രമിക്കേണ്ട. നമ്മൾ തിരസ്കരണികൊണ്ടു മറഞ്ഞു തന്നെ ആണല്ലോ ഇരിക്കുന്നത്. ഇവൾ ഉപവാസം കൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ച വ്രതമുള്ളവളെന്നു പോലെ കാണപ്പെടുന്നു. അതു കൊണ്ടിവൾ വളരെ നേരം താമസിക്കയില്ലായിരിക്കാം.

അനന്തരം ദേവി പരിചാരികമാരെക്കൊണ്ടു പൂജാദ്രവ്യങ്ങളെടുപ്പിച്ചു ചേടിയോടു കൂടി പ്രവേശിക്കുന്നു.

ചേടി

സ്വാമിനീ ഇതിലേ. ഇതിലേ.

ദേവി. [ചന്ദ്രനെ നോക്കീട്ട്

എടീ നിപുണികെ ഇപ്പോൾ രോഹിണീസംയോഗം കൊണ്ടു ചന്ദ്രഭഗവാൻ അധികം ശോഭിക്കുന്നു.

ചേടി.

ഉവ്വ്. സ്വാമിനീ സംയുക്തനായിരിക്കുന്ന സ്വാമിക്കെന്ന പോലെ വിശേഷിച്ചും ഒരു ഭംഗി ഭവിക്കുന്നുണ്ട്.

[എല്ലാവരും ചുററി നടക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

കാൎക്കഴകിച്ചൂട്ടു നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ടോ ഇല്ലയൊ എന്നു ഞാൻ അറിയുന്നില്ല. അവിടുത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു വ്രതമെന്നുള്ള വ്യാജേന ദേവി ദ്വേഷ്യത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചെന്നു തോന്നുന്നു. ഇപ്പോൾ ദേവിയെക്കണ്ടിട്ടെന്റെ കണ്ണുകൾക്കു സുഖമുണ്ട്.

രാജാ [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട

രണ്ടു പ്രകാരത്തിലും വരാം. അങ്ങനെയല്ലെങ്കിലും അത്രഭവതി,

12. ചിത്രംനൽശ്ശുഭവസ്ത്രംചിതമൊടുടനുട
ത്താത്തമംഗല്യഭൂഷാ
മാത്രംകണ്ഠേധരിച്ചുംശ്ശുഭതരകറുക
ക്കൂമ്പുമൻപോടുചൂടി
കൃത്യംപാർത്തീവ്രതത്താൽകുടിലതയെവെടി
ഞ്ഞുള്ളരൂപത്തിലെന്നിൽ
പേർത്തുംസമ്പ്രീതയായിട്ടതിതെളിവൊടുചേ
ർന്നിന്നുകാണപ്പെടുന്നു

ദേവി [അടുത്തുചെന്നിട്ട്

ആര്യപുത്രൻ സർവ്വോൽക്കർഷേണ വർത്തിക്കട്ടെ.

പരിജനങ്ങൾ.

സ്വാമി സർവ്വോൽക്കർഷേണ വർത്തിക്കട്ടെ.

വിദൂഷകൻ

ദേവി വർദ്ധിക്കട്ടെ.

രാജാ

ദേവിക്കു സുഖം തന്നെയല്ലെ.

[കൈക്കുപിടിച്ചുകൊണ്ടെഴുന്നീക്കുന്നു

ഉർവ്വശി.

ദേവീശബ്ദംകൊണ്ടിവളെ ഉപചരിക്കുന്നതു യുക്തം തന്നെ. ആ ശബ്ദത്തിന്നു കുറച്ചിൽ ഭവിക്കുന്നില്ല.

ചിത്രലേഖ

നീ അസൂയ കൂടാതെ പറഞ്ഞതു നന്നായി.

ദേവി

ആര്യപുത്രനെ മുൻനിറുത്തി ഇനിക്കൊരു വ്രതം അനുഷ്ഠിക്കാനുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു കുറച്ചുനേരം ഈ ഉപദ്രവത്തെ സഹിക്കണം.

രാജാ

ഈ ഉപദ്രവം ഇനിക്കനുഗ്രഹം തന്നെയാണ്.

വിദൂഷകൻ.

ഇപ്രകാരം തന്നെ ഞങ്ങൾക്കു കാൽകഴകിച്ചൂട്ടിന്നു കാരണമായിട്ടുള്ള ഉപദ്രവം വളരെ ഉണ്ടാകട്ടെ.

ദേവിയുടെ ഈ വ്രതത്തിൻെറ പേരെന്താണ്.

[ദേവി നിപുണികയുടെ മുഖത്തു നോക്കുന്നു.

നിപുണിക.

സ്വാമി "പ്രിയാനുപ്രസാദന"മെന്നാണു പേര്.

രാജാ [ദേവിയെ നോക്കീട്ട്

ഇപ്രകാരമാണെങ്കിൽ

13. ബാലേബാലമൃണാളകോമളമതാം
പൂമേനിയിന്നീവ്രത
ത്താലേവാട്ടിവരട്ടിടുന്നുവെറുതേ
പെട്ടെന്നുകഷ്ടംപ്രിയേ
കാലംപാർത്തുതവപ്രസാദമനിശം
പ്രാർത്ഥിച്ചുമൽക്കണ്ണെയും
ക്കോലുംദാസജനപ്രസാദനവിധൌ
നീയെന്തുചെയ്യേണ്ടതും

ഉർവ്വശി

ഇവളെക്കുറിച്ചുള്ള ബഹുമാനം വലിയതു തന്നെ.

ചിത്രലേഖ

മൂഢേ അന്യസ്ത്രീകളിൽ ആസക്തചിത്തന്മാരായ നാഗരികന്മാർ ഹിതത്തെ അധികം അനുവർത്തിക്കുന്നവരാണ്.

ദേവി [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്

ഇത്രമാത്രം ആര്യപുത്രനെ കൊണ്ടു പറയിച്ചതീവ്രതാനുഷ്ഠാനത്തിൻെറ ശക്തി തന്നെയാണ്.

വിദൂഷകൻ [രാജാവിനോടായിട്ട്

അവിടുന്നടങ്ങിയിരിക്കണം. സൽകർമ്മത്തിനു വിഘ്നമുണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നതവിടെക്കു യുക്തമല്ല.

ദേവി

ദാരികമാരെ പൂജാദ്രവ്യം കൊണ്ടുവരുവിൻ. മണിമാളികയിൽ വന്നിരിക്കുന്ന ഈ ചന്ദ്രപാദങ്ങളെ ഞാൻ പൂജിക്കട്ടെ.

പരിജനങ്ങൾ

ഗന്ധപുഷ്പാദികമായ പൂജാദ്രവ്യമിതാ കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നു.

ദേവി [നാട്യംകൊണ്ടു ചന്ദ്രരശ്മികളെ പൂജിച്ചിട്ട്

എടീ നിപുണികേ ഠരം നിവേദ്യമോദകത്തെ ആൎയ്യമാണവകനും കഞ്ചുകിക്കും കൊടുക്ക്.

നിപുണിക

സ്വാമിനിയുടെ കല്പനപോലെ ചെയ്യാം.

[രണ്ടുപേൎക്കും കൊടുക്കുന്നു

വിദൂഷകൻ [മോദകഭാജനത്തെ എടുത്തിട്ട്

ഭവതിക്കു നല്ലതു വരട്ടെ. അവിടുത്തെ ഉപവാസത്തിനു വളരെ വളരെ ഫലം ഭവിക്കട്ടെ.

ദേവി

ആൎയ്യപുത്രൻ ഇവിടെ വന്നാലും.

രാജാ

ഇതാ ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്നു.

ദേവി [കൈക്കൂപ്പിനമസ്കരിച്ചിട്ട്

ഇതാ ഞാൻ രോഹിണീചന്ദ്രമസ്സുകളാകുന്ന ദേവതാമിഥുനത്തെ സാക്ഷിവച്ചും കൊണ്ടാൎയ്യപുത്രനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നു. യാതൊരു സ്ത്രീയെ കുറിച്ചാൎയ്യപുത്രൻ ആഗ്രഹിക്കയും യാതൊരു സ്ത്രീ ആൎയ്യപുത്രനോടു കൂടി സംയോഗത്തിനായി ആഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നുവോ അവളിലും എങ്കലും ഒരുപോലെ സന്തോഷത്തോടു കൂടി ഇരിക്കണം.

ഉൎവ്വശി

ആശ്ചൎയ്യം ആശ്ചൎയ്യം. ഇനി ഇദ്ദേഹം എന്താണു പറയുന്നതെന്നറിഞ്ഞില്ല. എന്റെ മനസ്സു പിന്നെയും വിശ്വാസമില്ലാതെ തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

മഹാനുഭാവയായ പതിവ്രത നിനക്കനുവാദം തന്നിരിക്കുന്നു. ഇനി പ്രിയതമസമാഗമം നിനക്കു നിൎവ്വിഘ്നമായി ഭവിക്കും.

വിദൂഷകൻ [രാജാവിനോടു സ്വകാൎയ്യമായിട്ട്

മൽസ്യം കയ്യിൽ നിന്നു തെററിച്ചാടിപ്പോകുമ്പോൾ നിരാശനായ മുക്കോൻ പറയും "എനിക്കു പുണ്യം വരും" എന്ന്. [പ്രകാശം

ഭവതി അവിടുന്നു തത്രഭവാനെ ക്കൊടുത്തുകളഞ്ഞൊ.

ദേവി

മൂഢാ ഞാൻ എന്റെ വ്രതമെന്നുള്ള വ്യാജേന ആൎയ്യപുത്രന്റെ ശരീരത്തിനു സുഖം വരുത്തുവാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. പ്രിയനോ അല്ലയോ എന്നു മാത്രമെ വിചാരിച്ചുള്ളു.

രാജാ

14. കൊടുത്തിടാമന്യജനത്തിനെന്നെവീ
ണ്ടെടുത്തിടാംരണ്ടിനുമുണ്ടുശക്തിതേ
കടന്നുനീഭീരുവൃഥൈവസംശയി
ച്ചിടുന്നപോലുള്ളവനല്ലഞാനെടൊ

ദേവി

അതെങ്ങനെ യെങ്കിലുമാകട്ടെ. പ്രിയാനുപ്രസാദനമാകുന്ന വ്രതം പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതുപോലെ സാധിച്ചു. ഹേ ദാരികമാരെ നമുക്കു പോകാം.

രാജാ

[വസ്ത്രത്തിന്റെ തുമ്പിന്മേൽ കടന്നു പിടിച്ചും കൊണ്ട്

ഇത്രവേഗം ഉപേക്ഷിച്ചുപോകയാണെങ്കിൽ എന്നെ പ്രസാദിപ്പിച്ചു കഴിഞ്ഞില്ല.

ദേവി

ഹേ ആൎയ്യപുത്രാ എന്റെ നിയമം ഇതിനു മുമ്പു ലംഘിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതല്ല.

[പരിവാരങ്ങളോടു കൂടി പോയി

ഉൎവ്വശി

രാജൎഷി പട്ടമഹിഷിയെ കുറിച്ചു വളരെ പ്രതിപത്തിയുള്ള ആളാണ്. എങ്കിലും മനസ്സിനെ നിവൎത്തിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ ശക്തയാകുന്നില്ല.

ചിത്രലേഖ

നിരാശയായിട്ടാണൊ നീ നിവൎത്തിപ്പിക്കുന്നത്

രാജാ [ഇരുന്നിട്ട്

വയസ്യാ ദേവി ദൂരത്തായില്ലയൊ.

വിദൂഷകൻ

എന്താണു പറയാനുള്ളതെന്നു വച്ചാൽ വിശ്വാസമായിട്ടു പറഞ്ഞോളൂ. അസാദ്ധ്യമെന്നു വിചാരിച്ചു വൈദ്യൻ രോഗിയെ എന്നപോലെ തത്രഭവതി അവിടുത്തെ ഇഷ്ടം പോലെ ചെയ്വാൻ തക്കവണ്ണം ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു.

രാജാ

ഉവ്ശിയോ

ഉവ്ശി

ഇപ്പോഠം ഞാൻ കൃതാൎത്ഥയായി.

രാജാ

15. പൊന്നിൻനൂപുരനാദമെൻചെവികളിൽ
ചേൎത്തീടുമൊ ശ്രദ്ധമായ്
പിന്നിൽചേൎന്നവളെൻറനേത്രയുഗളം
കൈത്താരിനാൽപൊത്തുമോ
ഇന്നീമാളികപുക്കുസംഭ്രമവശാൽ
നിൽക്കുമ്പൊളെന്നന്തികേ
ധന്യത്വംകലരുന്നൊരാസ്സഖിപിടി
ച്ചുക്കോട്ടുമാക്കീടുമൊ

ഉവ്ശി

സഖീ ഇപ്പോഠം ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ ഒരു മനോരഥം ഞാൻ സാധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.

[പുറകിൽ കൂടി മറഞ്ഞുചെന്നു രാജാവിൻെറ കണ്ണുപൊത്തുന്നു

[ചിത്രലേഖ വിദൂഷകൻെറനേരെ ആംഗ്യംകാണിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ

എന്നാൽ ഇതാരാണ്

രാജാ [സ്പൎശനത്തെ നടിച്ചിട്ട്

ഇതു നാരായണമുനിയുടെ തുടയിൽ നിന്നു ജനിച്ച ആ സുന്ദരിയാണ്.

വിദൂഷകൻ

അവിടുന്നെങ്ങനെ അറിയുന്നു.

രാജാ

ഇതെങ്ങനെ അറിയാതിരിക്കും.

16. മട്ടാർശരാൎത്തിപെരുകുംമമദേഹമന്യ
തൊട്ടാൽസഖേസുഖമിയന്നിടുകില്ലനൂനം
പെട്ടെന്നുകൈരവമഹോശശിരശ്മിജാലം
തട്ടാതെസൂൎയ്യകിരണാൽവിടിരുന്നതില്ല

[ഉൎവ്വശിയുടെ കൈക്കു പിടിച്ചെണീക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി

മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും.

ചിത്രലേഖ

ഇഷ്ടനായ അവിടെക്കു സുഖം തന്നെയല്ലെ.

രാജാ

ഇതാ ഇപ്പോൾ സുഖമായി.

ഉൎവ്വശി

സഖീ മഹാരാജാവിനെ ദേവി തന്നു. അതുകൊണ്ടാണു സ്നേഹത്തോടു കൂടിയവളെന്ന പോലെ ഞാൻ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തെത്തൊട്ടത്. നീയെന്നെ ദോഷക്കാരത്തിയാക്കരുത്.

വിദൂഷകൻ

നിങ്ങൾ സൂൎയ്യൻ അസ്തമിക്കുന്നതിനു മുൻപു തന്നെ ഇവിടെ വന്നിരിക്കുന്നോ?.

രാജാ [ഉൎവ്വശിയെ നോക്കീട്ട്

17 എന്നെദ്ദേവിനിനക്കായിത്തന്നിട്ടെന്നെത്തൊടുന്നുനീ
എന്നാലാരുപറഞ്ഞിട്ടുമുന്നംമോഷ്ടിച്ചുമന്മനം

ചിത്രലേഖ

അല്ലയോ മഹാരാജാവേ ഇവൾക്കുത്തരം മുട്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ ഞാൻ അറിയിക്കുന്നതിനെ അവിടുന്നു കേൾക്കണം.

രാജാ

ഞാൻ ഇതാ തയാറായിരിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

ഈ വസന്തം കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നത്തെ ഋതുവിൽ ഇനിക്കു സൂൎയ്യഭഗവാനെ സ്സേവിക്കാൻ പോകണം. അതുകൊണ്ടെന്റെ ഈ സഖി ഏതുപ്രകാരമായാൽ സ്വൎഗ്ഗത്തെക്കുറിച്ചു വിചാരിച്ചു ദുഃഖിക്കാതെയിരിക്കുമോ അപ്രകാരമൊക്കെ അവിടുന്നു ചെയ്യണം.

വിദൂഷകൻ

സ്വൎഗ്ഗത്തെക്കുറിച്ചു വിചാരിക്കാനവിടെ എന്താണുള്ളത്. ഭക്ഷിക്കുന്നുമില്ല കുടിക്കുന്നുമില്ല എമച്ചു മിഴിയില്ലാത്ത കണ്ണുകളെക്കൊണ്ടു മത്സ്യത്തെ അനുകരിക്ക മാത്രമുണ്ട്.

രാജാ

ഭദ്രേ

18 ദുരൂഹമാംസ്വൎഗ്ഗസുഖത്തെവിസ്മരി
ച്ചിരിക്കുമാറാക്കുവതാരുപാൎക്കിൽ—
പരാംഗനാസക്തികുറച്ചുകേവലം
പുരൂരവസ്സിന്നിവൾദാസനോൎക്കനീ

ചിത്രലേഖ

ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവളായി. സഖീ ഉൎവ്വശീ നീ ധൈൎയ്യമുള്ളവളായിട്ടെന്നെ വിട്ടയെക്കണം.

ഉൎവ്വശി [ചിത്രലേഖയെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്

എന്നെ മറന്നുകളയല്ലെ.

ചിത്രലേഖ

മഹാരാജാവിനോടു ചേൎന്നിരിക്കുന്ന നിന്നോടു ഞാനാണിങ്ങനെ പറയേണ്ടത്. [രാജാവിനെ നമസ്കരിച്ചു പോയി

വിദൂഷകൻ

ദൈവഗത്യാ മനോരഥപ്രാപ്തികൊണ്ടവിടുന്നു വൎദ്ധിക്കുന്നു.

രാജാ

ഇതു തന്നെയാണിനിക്കിപ്പോൾ സമൃദ്ധി. വിചാരിച്ചു നോക്കു.

19 സാമന്തക്ഷ്മാപചൂഡാമണിഗണവിലസൽ
പാദപീഠത്തൊടൊത്തീ
ഭൂമിക്കുള്ളാധിപത്യം പ്രിയസഖശുഭമേ
കാതപത്രാന്വിതം മേ
സാമോദം ലബ്ധമായോരളവിലുമിവൾതൻ
പാദദാസത്വലാഭാ
ല്ലീമട്ടിക്കാലമുണ്ടായൊരുവിധമുളവാ
യില്ലഹോ ചാരിതാൎത്ഥ്യം

ഉൎവ്വശി

ഇതിലധികം പ്രിയതരമായി പ്രശംസിക്കാനിനിക്കു വൈഭവമില്ല.

രാജാ (ഉൎവ്വശിയുടെ കൈക്കു പിടിച്ചുംകൊണ്ട്)

ആശ്ചൎയ്യം. മനോരഥലാഭം വിപരീതഫലസമ്പാദനമായിരിക്കുന്നോ. അങ്ങനെ തന്നെ.

20 ഹിമകരകരജാലം ദേഹസൌഖ്യം തരുന്നു
സുമശരവിശിഖൌഘം ചിത്തമോദത്തെയും മേ
കുവലയമിഴി മുന്നം ദുഃഖഹേതുക്കളായു
ള്ളവ സകലമഹോ നിൻസംഗമേ സൌഖ്യദങ്ങൾ

ഉൎവ്വശി

ആൎയ്യപുത്രനു വളരെക്കാലം ദുഃഖകാരിണിയായ ഞാൻ അപരാധിനിയായിരിക്കുന്നു.

രാജാ

ഐഃ അങ്ങനെയല്ല.

21 ദുൎവ്വാരദുഃഖമതിൽനിന്നു വരും സുഖം താൻ
സ്വൎവ്വാരനാരി രസവത്തരമായിടുന്നു
ഉൎവ്വീരുഹത്തണലതീവ തപിച്ചവന്നു
നിൎവ്വാണകാരകമതായ്‌വരുമേ വിശേഷാൽ

വിദൂഷകൻ

ഭോഃ തോഴരേ സന്ധ്യാസമയത്തിങ്കലെ മനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രരശ്മികളെ സ്സേവിച്ചു കഴിഞ്ഞില്ലേ. അവിടെക്കു ശയനഗൃഹപ്രവേശത്തിന്ന് സമയമായിരിക്കുന്നു.

രാജാ

എന്നാൽ അങ്ങേടെ സഖിക്കു വഴി കാണിക്കു.

വിദൂഷകൻ

ഭവതി ഇതിലേ ഇതിലെ. [എല്ലാവരും ചുററി നടക്കുന്നു

രാജാ

ഹേ സുന്ദരീ ഇതാണെന്റെ അപേക്ഷ.

ഉൎവ്വശി

ഏതു.

രാജാ

22 ഹിതമതുലഭിയാതുള്ളന്നിന്നിക്കിന്ദുവക്ത്രേ
ശതഗുണിതയതായിത്തീൎന്നുപോൽപോയിരാത്രി
അതിനൊടുശരിയായ്തൽസംഗമത്തിങ്കലുംമേ
പ്രതിദിനമുളവാകിൽധന്യനായ്ത്തീൎന്നിടുംഞാൻ

[എല്ലാവരും പോയി

നാലാം അങ്കത്തിന്റെ പൂൎവ്വാംഗം

അനന്തരം ദുഃഖഭാവത്തോടു കൂടിയ ചിത്രലേഖയും സഹജന്യയും പ്രവേശിക്കുന്നു.

സഹജന്യ [ചിത്രലേഖയെ നോക്കീട്ട്

സഖീ വാടിയ താമരപ്പൂവിന്റെ ശോഭ പോലെ ഇരിക്കുന്ന കരുണരസ സംയുക്തയായ നിന്റെ മുഖച്ഛായ ഹൃദയത്തിന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു. അതിനാൽ ദുഃഖകാരണത്തെ എന്നോടു പറയണം. ഞാൻ തുല്യദുഃഖയായി തീരാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

സൂൎയ്യഭഗവാന്റെ പാദശുശ്രൂഷയിങ്കൽ മുറെക്കുള്ള അപ്സരസ്സുകൾ ചെയ്യേണ്ടുന്ന പ്രവൃത്തികൾക്കായിട്ടു ഞാൻ നിന്നോടു കൂടി ഇവിടെത്താമസിക്കുന്നതിനാൽ പ്രിയസഖിയായ ഉൎവ്വശിയുടെ വൎത്തമാനമൊന്നും അറിയാതെ വളരെ ദുഃഖിക്കുന്നു.

സഹജന്യ

നിങ്ങളുടെ പരസ്പരമുള്ള ഹൃദയസ്നേഹത്തെ ഞാനറിയുന്നുണ്ട്. പിന്നെ പിന്നെ.

ചിത്രലേഖ

അതിനാൽ ഇയ്യിടെ അവളുടെ വൎത്തമാനമെന്താണെന്നു ഞാൻ സമാധികൊണ്ടു നോക്കിയപ്പോൾ ഒരാപത്തു വന്നിരിക്കുന്നതായി കണ്ടു.

സഹജന്യ [സംഭ്രമത്തോടുകൂടെ

സഖീ ഏതുപ്രകാരമാണ്.

ചിത്രലേഖ

മന്ത്രികളിൽ രാജ്യകാൎയ്യഭാരത്തെ നിവേശിപ്പിച്ചു രതിസഹായനായിരിക്കുന്ന ആ രാജൎഷിയേയും കൊണ്ടുവശി ക്രീഡിക്കാനായിട്ടു ഗന്ധമാദന പൎവ്വതത്തെ പ്രാപിച്ചു.

സഹജന്യ [ശ്ലാഘയോടുകൂടെ

സഖീ അങ്ങനെയുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ വെച്ചുള്ള ആ സംഭോഗമാണു സംഭോഗം. പിന്നെ പിന്നെ.

ചിത്രലേഖ

അവിടെ ഗംഗാനദിയുടെ പുളിന പ്രദേശത്തു മണൽകൊണ്ടു കുന്നിൽ കൂട്ടിക്കളിച്ചുംകൊണ്ടിരുന്ന ഉദയവതി എന്നൊരു വിദ്യാധരകന്യകയെ ആ രാജൎഷി നോക്കിയെന്നും പറഞ്ഞുവശി കോപിച്ചു.

സഹജന്യ

അങ്ങനെ വരുന്നതാണ്. അധികമായിരിക്കുന്ന പ്രണയമുള്ളവർ സഹിക്കയില്ല. പിന്നെ പിന്നെ.

ചിത്രലേഖ

അനന്തരം ഗുരുശാപം നിമിത്തം മൂഢ ഹൃദയയായിരിക്കുന്ന ഉൎവ്വശി ഭൎത്താവിൻെറ അനുനയത്തെ അനുസരിക്കാതെ സ്ത്രീജനങ്ങൾ വൎജ്ജിക്കേണ്ടതായ കുമാരവനത്തെ പ്രവേശിച്ചു. ഉടനെ അവളുടെ രൂപം കാലാന്തരംകൊണ്ടു നിവൎത്തിക്കുന്നതായ ലതാഭാവത്തെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു.

സഹജന്യ [ദുഃഖത്തോടുകൂടി

ദൈവ വൈഭവത്തെ അതിക്രമിക്കാൻ പിടില്ല്യല്ലൊ. ഇ പ്രകാരമുള്ള അനുരാഗത്തിനിതാണല്ലൊ വിചാരിച്ചിരിക്കാതെ വന്നുകൂടുന്ന അവസാനം. അതിൻെറ ശേഷം ആ രാജൎഷിയുടെ അവസ്ഥ എങ്ങനെ ഇരിക്കുന്നു.

ചിത്രലേഖ

ആ കാട്ടിൽതന്നെ പ്രിയതമയെ അന്വേഷിച്ചുംകൊണ്ടു രാപകൽ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നു. സുഖമായിട്ടിരിക്കുന്നവൎക്കു പോലും ഉൽകണ്ഠയെ ജനിപ്പിക്കുന്ന ഠരം വൎഷാകാലം കൊണ്ടദ്ദേഹത്തിനെന്തോരനൎത്ഥമാണു വരാൻ പോകുന്നതെന്നു ഞാൻ അറിയുന്നില്ല്യ.

സഹജന്യ

സഖീ ഇനി സമാഗമത്തിനു വല്ല്യതും ഉപായമുണ്ടൊ.

ചിത്രലേഖ

ഗൌരീ ചരണരാഗസംഭവമായിരിക്കുന്ന സംഗമനീയ രത്നത്തെ ഒഴിച്ചവളുടെ സമാഗമത്തിനെന്തുപായമാണുള്ളത്.

സഹജന്യ

സഖീ ഇപ്രകാരം വിശേഷാകൃതികളായിരിക്കുന്നവൎക്കു വളരെക്കാലം ദുഃഖ മനുഭവിക്കേണ്ടി വരികയില്ല്യ. എന്തെങ്കിലും ഒരനുഗ്രഹം നിമിത്തം നിശ്ചയമായിട്ടു പിന്നെയും സമാഗമം ഭവിക്കും. അതിനാൽ വരു നമുക്കുദയോന്മുഖനായിരിക്കുന്ന സൂൎയ്യഭഗവാനെ സേവിക്കാം. [രണ്ടുപേരുംപോയി

നാലാം അങ്കം

അനന്തരം ഭ്രാന്തന്റെ വേഷമായിട്ടു രാജാവു പ്രവേശിക്കുന്നു

രാജാ [ചുററും നോക്കീട്ടു്

എടാ രാക്ഷസാ നിൽക്കു് നിൽക്കു്. എന്റെ പ്രിയതമയെ എടുത്തുംകൊണ്ടു നീയെവിടെപ്പോകുന്നു. കഷ്ടം. പർവ്വതാഗ്രത്തിങ്കൽ നിന്നാകാശമാർഗ്ഗത്തെ ഉൽപതിച്ചിട്ടെന്നെ ശ്ശരങ്ങളെക്കൊണ്ടു വർഷിക്കുന്നോ. [നല്ലവണ്ണം നോക്കീട്ടു്

അല്ലാ.

1 പ്രത്യഗ്രമേഘമിതുരാക്ഷസദുഷ്ടനല്ല
വൃത്രാരിചാപമിതഹോകുലവില്ലുമല്ല
ചീർത്തോരുവർഷമിതുബാണഗണങ്ങളല്ല
വിദ്യുത്തിതെൻപ്രിയതമോർവ്വശിതാനുമല്ല

[വിചാരിച്ചിട്ടു്

അവൾ എവിടെപ്പോയതായിരിക്കും.

2. നിൽക്കാംകോപാൽമറഞ്ഞായവൾചിരമിതികോ
പിക്കയില്ലിന്നുപിന്നെ
സ്വർഗ്ഗേപോയായിരിക്കാമവളുടെഹൃദയം
സ്നിഗ്ദ്ധമായ്സക്തമെന്നിൽ
ശക്തന്മാരല്ലപാർത്താൽദനുജരവളെയെൻ
മുന്നിൽനിന്നാഹരിപ്പാ
നിക്കാലത്തെന്തിവണ്ണംവിധിയിതവളഹോ
ഹന്തകാണാതെയായി

[എല്ലാദിക്കിലും നോക്കീട്ടു ദീർഘശ്വാസത്തോടുകൂടി

ഭാഗ്യഹീനന്മാരുടെ ദുഃഖം ദുഃഖത്തെ അനുബന്ധിച്ചു തന്നെ ഇരിക്കും. ഇതാ അപ്രകാരംതന്നെ

3 ഇപ്പോൾപ്പൊടുന്നനെയിനിക്കുസഹിച്ചുകൂടാ
അതിപ്രേയസീവിരഹമിങ്ങനെവന്നുചേർന്നു
നല്ലാർന്നിടുംനവപയോദനവാതപങ്ങൾ
പല്ലാതിയായദിവസങ്ങൾവരാറുമായി

[ചിരിച്ചിട്ടു്.

ഞാൻ വെറുതെതന്നെയാണീ മനോദുഃഖത്തെ കുറിച്ചുപേക്ഷവിചാരിക്കുന്നത്. "രാജാകാലസ്യകാരണം" എന്നു മുനികൾ തന്നെയും പറയുന്നു. പിന്നെ ഞാനെന്തിനാണീ വർഷാസമയത്തെ നിരാകരിക്കാതിരിക്കുന്നത്. അല്ലെങ്കിലതുവേണ്ടാ. ൟ വർഷ ചിഹ്നങ്ങൾ തന്നെ ഇനിക്കു വല്യതായിരിക്കുന്നരാജോപചാരത്തെ ചെയ്യുന്നു. എങ്ങനെ എന്നാൽ

4. മേഘംമേമിന്നലാംപൊൻകസവുകരയെഴും
ചാരുമേക്കട്ടിയായി
വീശുന്നുമംജരീചാമരനിരനിതരാ
മാററുവൃക്ഷദ്രുമങ്ങൾ
വർഷാൽശബ്ദംതെളിഞ്ഞുള്ളൊരുശിഖിനിവഹം
വന്ദിവൃന്ദങ്ങളായി
ധാരാഹാരങ്ങൾനൽകുംധരണിധരവണി
ഗഹ്വരതുംപാരമുണ്ട്

എന്നാൽ ഈ ഉപകരണങ്ങളുടെ ശ്ലാഘ കൊണ്ടിനിക്കെന്താണു സാദ്ധ്യം. ഞാനിപ്പോൾ ഇൗ കാട്ടിലൊളിച്ചിരിക്കുന്ന എന്റെ പ്രിയതമയെ അന്വേഷിക്കട്ടെ. [ചുററി നടന്നിട്ട്.

ആശ്ചര്യം. ഉൽസാഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഇനിക്കിഷ്ടം സംഭവിച്ചു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

5 ആരക്തരാജികളുമംബുകണങ്ങളുംപേ
ന്നൊരീമനോജ്ഞനവകന്ദളിതൻസുമംമേ
ആരോമലാകുമവൾതന്നുടെകോപബാഷ്പം
പൂരിച്ചകണ്ണുകളിലോർമ്മവരുത്തിടുന്നു

"തന്വി ഭവതി എവിടെപ്പോയി എന്നു ഞാനെങ്ങനെയാണുഹിക്കേണ്ടത്.

6 പാരംമാരിചൊരിഞ്ഞുനല്പമണലാം
കാന്താരദേശത്തിലി
പ്പാരിൽപാർവ്വണചന്ദ്രചാരുമുഖിയാൾ
പാദംപതിച്ചെങ്കിലോ
പാരിക്കുന്നനിതംബഭാരമതിനാൽ
പിൻഭാഗമേററംപതി

ഞാനോരോകാലടിയാവകാങ്കിതമതായ്
കാണാതിരിക്കില്ലഹോ

[ചുററിനടന്നുനോക്കീട്ടു സന്തോഷത്തോടു കൂടി.

കോപനയായിരിക്കുന്ന അവൾ പോയ വഴിയാണിതെന്നൂഹിക്കുന്നതിന്നു തക്കതായ ലക്ഷണം കിട്ടി.

7. ചൊടികളുള്ളരാഗംഹരിച്ചശ്രുവീണി
ട്ടിടെക്കങ്കമാണ്ടുംശുകശ്യാമമായും
കിടക്കുന്നതത്താനപികോപേനവേഗാൽ
നടക്കുമ്പോൾവീണുള്ളകൊങ്കപ്പടംതാൻ

[സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്

ഛേ ഇതിന്ദ്രഗോപങ്ങളോടു കൂടിയ പുതിയ പുൽപ്രദേശമാണ്. നിർജ്ജനമായ വനത്തിൽ പ്രിയയുടെ വർത്തമാനം എങ്ങനെ യാണറിയേണ്ടത്.

[നോക്കീട്ട്

ഓം ഇതാ മഴകൊണ്ടു പായൽ പിടിച്ചു മൂടിയിരിക്കുന്ന പാറപ്പുറത്തു കേറി നിന്നും കൊണ്ട്

8. കിഴക്കൻകാററെററങ്ങധികമിളകുംപീലികളൊടും
തഴക്കുംമോദത്താൽതരമൊടൊരുകേകീന്ദ്രനധുനാ
കൊഴുത്തങ്ങാർത്തിങ്ങുംകളതരകളാംകേകകളെഴും
കഴുത്തേററംനീട്ടിഗ്ഘനനിരയെനോക്കുന്നുകുതുകാൽ

അടുത്തുചെന്നിവനോടു ചോദിക്കതന്നെ.

9. പ്രിയദർശനയായിട്ടന്നൊരസ്മൽ
പ്രിയയാമായതനേത്രതന്നെയിപ്പോൾ
അയികേകികുലേന്ദ്രയീവനാന്തേ
ദയനീയതപമൊടൊത്തുകണ്ടിതോനീ

ഉത്തരം പറയാതെ തന്നെ നൃത്തം തുടങ്ങിയൊ. ഇവനിത്ര സന്തോഷത്തിനെന്താണു കാരണം.

10. ആട്ടാട്ടിപ്പോൾഗ്രഹിച്ചേനിതുമമദയിതാ
വിപ്രയോഗാൽഘനശ്രീ
മട്ടുംനൽപീലിചേരുന്നിവനിതുപൊഴുതിൽ
ശത്രുവില്ലാതെയായി

കേട്ടാറാക്കേളികാലത്തന്നിസ്സമമെഴു
ച്ചാരുവേണീകലാപംനൽ
കൂട്ടിത്താംചേർന്നപാരംവിലസുമളവിലി
ക്കേകിയെന്താന്നുചൊല്ലും

അന്യന്മാരുടെ വ്യസനത്തെക്കുറിച്ചു സന്തോഷിക്കുന്ന ഇവനോടു ഞാൻ ചോദിക്കാൻ തന്നെ ഭാവമില്ല.

[ചുററിനടന്നുനോക്കീട്ടു

ഇതാ വർഷാരംഭം ഹേതുവായിട്ടു മദം വദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു കുയിൽപ്പേട ഒരു ഞാവൽവൃക്ഷത്തിൻെറ ശിഖരത്തിങ്കൽ ഇരിക്കുന്നു. പക്ഷികളിൽ വച്ചറിവുള്ള ജാതി ഇതാണ്. ഇതിനോടു പ്രാത്ഥിക്ക തന്നെ.

11. നിന്നെക്കാമികൾകാമദൂതികയിതെ
ന്നോതുന്നുനീതാൻപരം
മാന്യാമാനവിനാശനക്ഷമമതാ
യുള്ളോരമോഘാസ്ത്രവും
എന്നാലെൻപ്രിയയെജ്ജവാലിഹനയി
ച്ചീടെൻസമീപത്തെയ
ല്ലെന്നാൽമഞ്ജുളവാണിമാമയിനയി
ച്ചാലുംതദീയാന്തികം

ഭവതി എന്താണു പറയുന്നത്. "ഇപ്രകാരം അനുരക്തനായ അങ്ങെ എങ്ങിനെയാണവൾ ഉപേക്ഷിച്ചു പോയത്" എന്നോ. ഭവതി കേട്ടാലും.

12. ഉൾക്രോധമാണ്ടവളതിന്നൊരുകാരണംതേ
ല്ലോക്കുന്നതില്ലഥമൊരിക്കൽനിനച്ചതായും
മൈക്കണ്ണിമാക്കുനിജവല്ലഭരിൽപ്രഭുത്വം
-വായ്ക്കുന്നതിന്നൊരപരാധമപേക്ഷയില്ല

[നോക്കീട്ടു.

കഥാഭംഗത്തെച്ചെയ്തുംവച്ചു സ്വകാര്യത്തിൽ തന്നെ സക്തയായോ?

13. ഓർത്താലന്യൻെറദുഃഖംവലുതപിലഘുവാ
മന്യൻ്റെന്നുള്ളവാക്യം

സത്യംതാനാത്തനാമെൻപ്രണയമിതുഗണി
ക്കാതെയിക്കോകിലസ്ത്രീ
ചീത്തീടുന്നാൾമ്മദംപൂണ്ടധരമതുകണ്ണ
ക്കാശ്രുജംബൃദ്രുമത്തിൻ
പുത്തൻപക്വംഭുജിപ്പാൻപടുതയൊടുതുട
ന്നീടിനാളൂഢമോദം

ഇങ്ങനെയായെങ്കിലും ഇവൾ എന്റെ പ്രിയതമയെപ്പോലെ മംജുളസ്വനയാണല്ലൊ എന്നു വിചാരിച്ചിനിക്കിവളിൽ കോപം തോന്നുന്നില്ല. [ചുററി നടന്നുംകൊണ്ടു ചെവി കൊടുത്തിട്ട്

ഇതാ ഉത്തരഭാഗത്തായിട്ടു പ്രിയയുടെ പാദവിന്യാസത്തെ ശംസിക്കുന്ന ചിലമ്പിന്റെ ശബ്ദം. അങ്ങോട്ടു പോകതന്നെ.

അയ്യൊ കഷ്ടം.

14. ചിക്കെന്നുമേഘനിരകൊണ്ടുകറുത്തുപാരം
ദിക്കൊക്കയുംസപദികണ്ടിഹമാനസത്തിൽ
ഉൽക്കണ്ഠപൂണ്ടുകളഹംസനിനാദമാണി
ക്കേൾക്കുന്നതത്രമണിനൂപുരനാദമല്ല

ആട്ടെ. മാനസസരസ്സിനെക്കുറിച്ചുൽസുകങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഈ പക്ഷികൾ വേഗം പറന്നു പോകുന്നതിനു മുൻപെ ഇവരോടു ചോദിച്ചാൽ പ്രിയയുടെ വൃത്താന്തം അറിയാം.

[അടുത്തു ചെന്നിട്ട്.

അല്ലയൊ പക്ഷിരാജനായുള്ളോരാവേ ഹംസം.

15. പിന്നെപ്പോയ്ക്കൊൾക നീമാനസമതിനുവഴി
ക്കുണ്ണിനുള്ളീമൃണാളം
നന്ദ്യാപിന്നെഗ്രഹിക്കുന്നതിനതുമരിക
ത്തങ്ങുവച്ചീടെടോനീ
എന്നേദ്ദുഃഖത്തിൽനിന്നെൻപ്രിയയുടെകഥയാ
ലുദ്ധരിച്ചാലുമിപ്പോൾ
ധന്യന്മാർക്കിഷ്ടകാര്യംവലിയതുനിജകാ
ര്യത്തിലുംപാർത്തിടുമ്പോൾ

മാനസോൽസുകനായ ഞാൻ കണ്ടില്ല എന്നു പറയുന്നു. എന്നു തോന്നാൻ തക്കവിധത്തിൽ മേല്പോട്ടു നോക്കുന്നൊ

16. വണ്ടാറണിക്കുഴലിയാംമമകാന്തതന്നെ
കണ്ടോതരംബതമരാളസരസ്സമീപേ
കണ്ടില്ല്യിതെങ്കിലയിചോരമദാലസത്വം
പൂണ്ടോരുതൽഗതിയെയെങ്ങനെനീഹരിച്ചു

[അനുനയത്തോടുകൂടി പിന്നാലെ ചെന്നിട്ട്.

17. കളഹംസതരേണമെൻപ്രിയാംമേ
ലളിതംതൽഗതമിന്നുനീഹരിച്ചു
തെളിവൊട്ടിഹകാൺകകൊണ്ടുതാന
ക്കളവൻപോടറിയുന്നിതെന്നുനൂനം

തസ്കരാനുശാസിയായ രാജാവെന്നുള്ള ഭയം ഹേതുവായിട്ടിതാ ഇവൻ മേല്പോട്ടു പറന്നു പോയി. [ചുററിനടന്നു നോക്കീട്ട്

ഇപ്പോഠം പ്രിയാനുചരനായ ഈ ചക്രവാകത്തിനോടു ചോദിക്കാം.

18 രഥാംഗശ്രോണിയാളോടീരഥിയാംഞാൻവിയുക്തനായ
രഥാംഗചോദിച്ചിടുന്നേൻധൃതാനേകമനോരഥൻ

[നോക്കീട്ട്.

കഃ കഃ എന്നെന്നോടു ചോദിക്കുന്നോ. ഇവനെന്നെ അറികയില്ല്യ.

19. ആരക്കനപ്താവഥസോമപൌത്ര
നാരുവ്വശീഭൂമികളാംവനമന്ദം
ആരേനുപയംവല്ല്യഭന്നാക്കിമോദാൽ
നേരേവരിച്ചായവനീയവൻതാൻ

എന്താണൊന്നും മിണ്ടാതിരിക്കുന്നത്. ഞാനിവനെ ശംശകാരിക്കട്ടെ.

20 തൽപ്രാണപ്രിയപത്മപത്രമതിനാൽ
പോലുംമറഞ്ഞീടിനാ
ളപ്പോഠംദൂരഗയെന്നുവച്ചതിശുചാ
രോദിക്കയില്ലേഭവാൻ
കെല്പേറുംപ്രണയാൽപ്രിയാവിരഹഭീ
രുതാംഭവാനേവമി

നൂറ്റപ്പൂവെന്തിട്ടുമെന്നിലെൻപ്രിയതമാ
വൃത്താന്തവൈമുഖ്യവും

ഇതെല്ലാം എന്റെ ഭാഗ്യഹീനതയുടെ വലിപ്പം തന്നെയാണ്. ആട്ടെ. ഇനി മറെറാരു ദിക്കിലേക്കു പോക തന്നെ.

[ഒരു ചുവടുവച്ചു നിന്നിട്ട്

ആട്ടെ. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ പോകുന്നില്ല.

21 ഉൾപ്പൂകക്രൂജിതമില്ലിന്ദുമെഴുന്നനല്ലോ
ഠിപ്പത്മമെന്നെയഴകോടുതടുത്തിടുന്നു
കെല്പോടുഞാൻനുകരുമോരധരത്തൊടൊത്ത
ങ്ങുല്ലനസീൽകൃതിതദാനനമെന്നപോലെ

ഞാൻ പശ്ചാത്താപത്തോടുകൂടി ഇവിടെച്ചെന്നീ പുതിയ താമരപ്പൂവിലിരിക്കുന്ന വണ്ടിനോടു യാചിക്കട്ടെ.

22 പറകമധുപനീയെൻപ്രേയസീവാർത്തപക്ഷേ
വരതനുവവളേനീകണ്ടിരിക്കില്ലനൂനം
പരിമളമിളകീടുംതന്മുഖോച്ഛ്വാസമേററാൽ
സരസിജമിതിലേവംസക്തിയുണ്ടാകുമോതേ

പോകതന്നെ. [ചുററിനടന്നിട്ട്.

ഠരം കടമ്പു വൃക്ഷത്തിന്റെ ശിഖരത്തിങ്കൽ തുമ്പിക്കയ്യും എടുത്തുവച്ചു കരിണീസംയുക്തനായിട്ടിതാ ഒരുഗജേന്ദ്രൻ നിൽക്കുന്നു. എന്റെ പ്രിയതമാവൃത്താന്തത്തെ ഇവനോടു ചോദിച്ചറിയാം. ആട്ടെ. പരിഭ്രമിക്കേണ്ട.

23 പുത്തൻപ്രവാളനിരയൊത്തിഹമദ്യഗന്ധം
മെത്തുംരസംപെരിയസല്ലകിതന്റെഖണ്ഡം
അത്യാദരാൽപ്രിയയിവന്നധുനാനിജാഗ്ര
ഹസ്തേനനൽകുവതശിച്ചുകഴിഞ്ഞിടട്ടെ

[കുറച്ചുനിന്നിട്ട്

കരികരോരുവതായ്സ്ഥിരയൌവനം
പരിചൊടാണ്ടുസുമാഞ്ചിതകേശിയായ്
മരുവുമെൻപ്രിയമംഗളഗാത്രിയെ
ദ്വിരദയൂഥപനീബതകണ്ടിതൊ

[സന്തോഷത്തോടുകൂടി

പ്രിയതമോപലംഭത്തെ ശംസിക്കുന്നതായി സ്നിഗ്ദ്ധഗംഭീരമായിരിക്കുന്ന ഇവന്റെ ഗർജ്ജിതം എന്നെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നു. സമാനധൎമ്മത്വം ഹേതുവായിട്ടു വളരെ സന്തോഷവും തോന്നുന്നുണ്ടു്.

25 എന്നെച്ചൊല്ലുന്നുരാജേശ്വരനിതിഗജരാ
ജേന്ദ്രനത്രേഭവാനും
പിന്നെദ്ദാനംഭവാനുണ്ടധികതരമിനി
ക്കുംസദായാചകൌഘേ
ധന്യാപ്രാണപ്രിയാതേകരിണിയിവളിനി
ക്കുൎവ്വശീതുല്യമെല്ലാ
മെന്നാൽജായാവിയോഗാലതിരുജയതിനി
ക്കുണ്ടതുണ്ടാകൊലാതെ

പോകതന്നെ. [ചുററിനടന്നുനോക്കീട്ടു്

ഇതാ സുരഭികന്ദരൻ എന്നു പ്രസിദ്ധനായിരിക്കുന്ന പൎവ്വതം. ഈ സ്ഥലം അപ്സരസ്ത്രീകൾക്കു പ്രിയമായിട്ടുള്ളതാണ്. ഇവിടെ ആ സുന്ദരിയേയും കണ്ടെന്നുവരാം.

[ചുററിനടന്നുനോക്കീട്ടു്

കഷ്ടം. എന്റെ ദുരിതവിപാകങ്ങളെക്കൊണ്ടു മേഘവും മിന്നൽ പിണരോടുകൂടാത്തതായിത്തീൎന്നു. എങ്കിലും ഈ പൎവ്വതത്തിനോടും ചോദിക്കാതെകണ്ടു ഞാൻ തിരിച്ചു പോകുന്നില്ല.

26 സ്മരപരിഗ്രഹമായൊരുനിൻവനേ
ഗുരുനിതംബഗിരീന്ദ്രകുചദ്വയം
ഉരസിതിങ്ങിനിറഞ്ഞുനതാംഗിയാ
മൊരുനിതംബിനിയാൾമരുവുന്നിതൊ

എന്താണൊന്നും മിണ്ടാതിരിക്കുന്നതു്. ദൂരംകൊണ്ടു കേൾക്കുന്നില്ലെന്നു തോന്നുന്നു. ആട്ടെ. ഇനി അടുത്തുചെന്നിവനോടു ചോദിക്കാം. [അടുത്തുചെന്നിട്ടു്

27 സൎവ്വക്ഷമാധരപതേപറകെന്നൊടിപ്പോൾ
വേൎവ്വിട്ടുകഷ്ടമിഹരമ്യവനപ്രദേശേ

സർവാംഗസുന്ദരിയതായിവിളങ്ങിടുന്നാ
സ്വർവാരനാരിയവളെന്നുതകണ്ടിതോന്നീ

[കേട്ടിട്ടു സന്തോഷത്തോടുകൂടി

ക്രമത്തിനു തക്കവണ്ണം കണ്ടു എന്നല്ലെ പറയുന്നത്. ഭവാൻ ഇതിന്റെ ശേഷംകൂടി കേൾക്കണം, എന്നാൽ എന്റെ പ്രിയതമ ഇപ്പോൾ എവിടെ. [സൂക്ഷിച്ചു നോക്കീട്ട്

അയ്യോ കഷ്ടം, ഇതു ഗുഹാന്തരവ്യാപിയായ എന്റെ പ്രതിശബ്ദം തന്നെയാണ്. [വിഷാദത്തെനടിച്ചിട്ട്

ഞാൻ വളരെ ക്ഷീണിച്ചു. ഈ അരുവിയാററിലെ ത്തിരമാലകളിൽ നിന്നു വരുന്ന കാററു കൊള്ളുക തന്നെ. പുതുവെള്ളം കൊണ്ടു കലങ്ങിയിരിക്കുന്നു എങ്കിലും ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ നദി കണ്ടിട്ടെന്റെ മനസ്സു രമിക്കുന്നു.

28. കല്ലോലച്ചില്ലിയോടുംചലതരവിഹഗ
ശ്രേണിയാംകാഞ്ചിയോടും
സോല്ലാസംഫേനമാംസംഭ്രമശിഥിലദുകൂ
ലത്തൊടൊത്തുംസലീലം
വല്ലാതത്യന്തമുണ്ടാംസ്ഖലിതമതഭിസ
ന്ധിച്ചുപോകുന്നകണ്ടാൽ
മെല്ലെക്കോപിഷ്ഠയാകുന്നവളിഹനദിയായ്
തീർന്നതോഎന്നുതോന്നും

[തൊഴുതുംകൊണ്ട്

ആട്ടെ. ഇവളോടു യാചിക്ക തന്നെ.

29. ബദ്ധാനുരാഗമിഹനിൻപ്രിയമേററമോതി
ച്ചിത്തേസദാപ്രണയഭംഗഭയത്തൊടൊത്തും
വീർത്തിക്കുമെന്നിലയിമാനിനിതെറെറാരല്പം
ഭൃത്യംത്യജിപ്പതിനുതക്കതുകാണമതുണ്ടോ

[നോക്കീട്ട്

അയ്യോ കഷ്ടം. ഇതുപരമാർത്ഥമായിട്ടുതന്നെ നദിയാണ്. ഉർവശി ഈ പുരൂരവസ്സിനെ ഉപേക്ഷിച്ചും വച്ചു സമുദ്രാനുസാരിണിയായി ഭവിക്കുന്നവളല്ല. ആട്ടെ. നിർവേദമില്ലാത്തവർക്കു മാത്രമെ ശ്രേയസ്സുകളെ ലഭിക്കാൻ കഴിയൂ. ആ സുന്ദ-

രിയെ ക്കാണാതെ കണ്ടായ ആ സ്ഥലത്തേക്കു തന്നെ പോകാം. [നോക്കീട്ട്

ഇതവൾ പോയ വഴിയാണെന്നുള്ള ലക്ഷണം കാൺന്നുണ്ട്

30. അല്പംവിടൎന്നല്ല്യനിരന്നിടാതെ
കെല്പാൎന്നവൎഷാഗമശംസിയാകും
യൽപുഷ്പമെൻകാന്തപറിച്ചുചൂടി
നല്പോടിതാരക്തകദംബമത്രെ

പ്രിയാവൃത്താന്തത്തെ അറിവാനായിട്ടീക്കിടക്കുന്ന മാനിനോടന്വേഷിക്ക തന്നെ.

31. ഘനകാലമത്രകുതുകേനകാണ്മവാൻ
വനലക്ഷ്മിചേൎത്തൊരുകടാക്ഷമെന്നപോൽ
ഇവനെസ്സമോദമിഹകൃഷ്ണസാരസൽ
ഛവിപൂണ്ടുകൊണ്ടബലകണ്ടിടുന്നിതാ

ഇതെന്താണെന്നെ നോക്കാതെ മറെറാരു ദിക്കിലേക്കു തന്നെ മുഖം തിരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. [കണ്ടിട്ട്

32. മാൻപേടതന്നരികിലേക്കുവരുന്നനേരം
മുൻപിട്ടുടൻമുലകുടിച്ചിട്ടുമക്കിടാവ്
അൻപിൽത്തടുത്തതുനിമിത്തമിവൻതിരിഞ്ഞു
കമ്പംവെടിഞ്ഞവളെയങ്ങനെനോക്കുകത്രെ

— അല്ലയൊ, മൃഗയൂഥപതേ

33. മൽക്കാന്തയെക്കിമുവനേബതകണ്ടിതോനീ
കേൾക്കേണമേതദുപലക്ഷണമോതിടാംഞാൻ
ദീൎഘാക്ഷിനിൻദയിതയെങ്ങനെഭംഗിയോടും
നോക്കുന്നിതായവളുമങ്ങനെതന്നെനൂനം

എൻെറ വാക്കിനെ ആദരിക്കാതെ കളത്രത്തിനഭിമുഖമായിട്ടു സ്ഥിതനായൊ. ശരി. എൻെറ അവസ്ഥാഭേദം പരിഭവാസ്പദമാണ്. ഇവിടെനിന്നു പൊയ്ക്കളയാം.

[ചുററിനടന്നു മുമ്പോട്ടു നോക്കീട്ട്

ഒരം പാറെക്കിടയിലായിട്ടിതെന്താണു കാണുന്നത്,

34. കത്തുംസൽകാന്തിയുള്ളൊന്നിളുഹരിഹതഹ
സ്തീന്ദ്രമാംസാംസമല്ല്യി
ന്നോത്താലഗ്നിസ്ഫുലിംഗംമഴയുടനധികം
പെയ്യൊരിക്കാട്ടില്ലുണ്ടൊ

[നോക്കീട്ട്

രക്താശോകപ്രസൂനാരുണരുചിമണിയാ
കുന്നിതങ്ങുദ്ധരിപ്പാ
നത്യുൽസാഹാൽദിനേശൻകരനിരകൾപതി
പ്പിച്ചിതോഎന്നുതോന്നും

ആശ്ചര്യം. എന്റെ മനസ്സിനെ ഹരിക്കുന്നു. ഇതെടുക്കുക തന്നെ. അല്ലെങ്കിൽ

35 മന്ദാരമാല്യമണമാൎന്നവൾതൻശിരസ്സിൽ
സന്ദേഹമില്ലിതുധരിപ്പതിനിന്നുയോഗ്യം
തന്വംഗിദുൎല്ലഭനമുക്കിതുപിന്നെഞാനി
കണ്ണീരിനാൽമലിനമാകുവതെന്തിനിപ്പോൾ

അണിയറയിൽ

വൽസാ ഗ്രഹിച്ചാലും ഗ്രഹിച്ചാലും.

36 ഗൌരീപാദസരോജരാഗമതിൽനി
ന്നുൽഭൂതമായൽഭുതം
ചേരുംസംഗമനീയമെന്നുപുകഴും
സദ്രത്നമത്യുത്തരം
ആരെന്നാലുമിതാദരത്തൊടുധരി
ച്ചെന്നാകിലന്നായവ
നാരാൽതൻപ്രിയലോകസംഗമമുടൻ
സിദ്ധിച്ചിടുംനിശ്ചയം

രാജാ [ചെവികൊടുത്തിട്ട്

ഹേ. ഇതാരാണെന്നെ ശ്വാസിക്കുന്നത്. [വിചാരിച്ചിട്ട്

ഭഗവാൻ ശ്രീപരമേശ്വരനെന്നെക്കുറിച്ചു ദയയുണ്ടായതാണ്. അല്ല്യയൊ ഭഗവാനേ ഞാൻഅനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവനായി.

]രത്നത്തെക്കയ്യിൽ എടുത്തിട്ട്

അല്ല്യയൊ സംഗമനീയാ

37 മംഗലാംഗിയവളോടിനിക്കുനീ
സംഗമത്തിനിടയാക്കിൽനിന്നൊഞാൻ
അംഗജാരിതരുണേന്ദുമെന്നപോൽ
ഭംഗിയോടുമമമൂർദ്ധ്നിചേക്കുവൻ

[ചുററിനടന്നുനോക്കീട്ട്

ഹേ ഇതെന്താണു പുഷ്പരഹിതയാണെങ്കിലും ഈ ലതയെ കണ്ടിട്ടെൻറ മനസ്സു രമിക്കുന്നത്. അല്ലെങ്കിൽ ഇനിക്കിതു മനോരമയായിത്തീൎന്നതു യുക്തം തന്നെ.

38 കണ്ണീർചുണ്ടത്തുവാൎത്താഭരണതതിവെടി
ഞ്ഞങ്ങടിപ്പെട്ടൊരെന്നൊ
ച്ചണ്ഡത്വത്താൽത്യജിച്ചാധിയോടവളുരിയാ
ടാതെനിൽക്കുംകണക്കെ
കൊണ്ടൽത്തണ്ണീർനനെക്കുംതളിരൊടുമധികാ
ലാത്യയാൽപൂക്കളെന്ന്യേ
വണ്ടിൻശബ്ദങ്ങളില്ലാതെയുമതികൃശയാ
യിട്ടുകാണപ്പെടുന്നു

പ്രിയയെ അനുകരിക്കുന്ന ഇതിനെ പ്രണയത്തോടു കൂടി ആലിംഗനം ചെയ്യു തന്നെ.

[ലതയെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു.

അനന്തരം ഉൎവ്വശി ആ സ്ഥലത്തെ ആശ്രയിച്ചു പ്രവേശിക്കുന്നു.

രാജാ

[കണ്ണടച്ചും കൊണ്ടു സ്പൎശത്തെ നടിച്ചിട്ട്

ഹേ ഉൎവ്വശിയുടെ ശരീരത്തോടു ചേൎന്നാലത്തെപ്പോലെയുള്ള സുഖം എൻെറ ശരീരത്തിനു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. എങ്കിലും പിന്നെയും വിശ്വാസം വരുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ

39 മുന്നംഞാനൊരുവസ്തുവെപ്രിയയിതെ
ന്നായിസ്സമൎത്ഥിച്ചിടു
ന്നെന്നാലായതുതൽക്ഷണംബതമറി
ച്ചല്ലേപ്യാഭവിക്കുന്നുമെ
സംസ്പശാനുമിതപ്രിയത്വമിയലും
ഞാനാകയാൽവേഗമോ

ടില്ലോൾക്കെൽപ്പൊടടച്ചകണ്ണുകാൾത്തു
കുന്നില്ലതെല്ലങ്കിലും

[കുരേശ്ശകണ്ണുതുറന്നിട്ടുസന്തോഷത്തോടുകൂടി

ഹേ സത്യമായിട്ടു തന്നെ ഉൎവ്വശിയോ.

ഉൎവ്വശി [കണ്ണുനീരുപൊഴിച്ചിട്ട്

മഹാരാജാവു ജയിക്കട്ടെ.

രാജാ

തവവിരഹതമസ്സിൽചണ്ഡിതിണ്ണെന്നമുങ്ങു
ന്നിവനയിവിധിയോഗാൽനിന്നെവീണ്ടുംലഭിച്ചു
നവകുവലയനേത്രേജീവനാശംഭവിച്ചു
ള്ളവനഴകോടുപിന്നെച്ചേതനാമെന്നപോലെ

ഉൎവ്വശി

ഇനിക്കുള്ളിൽ ബോധമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ മഹാരാജാവിന്റെ കഷ്ടാവസ്ഥകളെല്ലാം ഞാൻ കണ്ടറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

രാജാ

ഇനിക്കുള്ളിൽ ബോധമുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ എന്നു ഭവതി പറയുന്നതിന്റെ അൎത്ഥം ഇനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

ഉൎവ്വശി

മഹാരാജാവു പ്രസാദിക്കണം. എന്നാൽ ഞാൻ പറയാം. എന്തെന്നാൽ ഞാൻ കോപ സംയുക്തയായിട്ടു മഹാരാജാവിനെ അവസ്ഥാന്തരത്തെ പ്രാപിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

രാജാ.

എന്നെ ഇനി സന്തോഷിപ്പിക്കാനൊന്നുമില്ല. ഭവതിയെ കണ്ടതുകൊണ്ടു തന്നെ എന്റെ ബാഹ്യാന്തഃകരണങ്ങളും സന്തുഷ്ടങ്ങളായിത്തീൎന്നിരിക്കുന്നു. പറഞ്ഞാലും. എന്നോടുകൂടാതെ ഇത്രയും കാലം ഭവതി എങ്ങനെ താമസിച്ചിരുന്നു.

ഉൎവ്വശി

മഹാരാജാവു കേട്ടാലും. ഭഗവാൻ സുബ്രഹ്മണ്യൻ ശാശ്വതമായിരിക്കുന്ന കുമാരവ്രതത്തെ സ്വീകരിച്ച് അകലുഷം എന്നു പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഗന്ധമാദന വനപ്രദേശത്തിങ്കൽ

താമസിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ വിധിക്കയും ചെയ്തു.

രാജാ

എങ്ങനെ.

ഉവ്ശി

"ഈ സ്ഥലത്തു യാതൊരു സ്ത്രീ പ്രവേശിക്കുന്നുവോ അവൾ ലതാകൃതിയായി ഭവിക്കും. ഗൌരീദേവിയുടെ തൃപ്പാദരാഗസംഭവമായിരിക്കുന്ന സംഗമനീയരത്നം കൊണ്ടല്ലാതെ അതിങ്കൽ നിന്നു മോചിക്കയുമില്ല." എന്നു. ഇതിനെ അറിഞ്ഞിരുന്നു എങ്കിലും ഗുരുശാപം നിമിത്തം മൂഢഹൃദയയായിട്ടു ദേവവിധിയെ ഓക്കാതെ മഹാരാജാവിന്റെ അനുനയങ്ങളെ സ്വീകരിക്കാത്തവളായ ഞാൻ കുമാരവനത്തെ പ്രവേശിച്ചു. അനന്തരം മാധവീലതയായി ത്തീരുകയും ചെയ്തു.

രാജാ

എല്ലാം ശരിയായി.

41. സ്മരക്രീഡാഖേദാൽസുദതിശയനേസല്ലമപിഞാ
നുറക്കംപൂണ്ടെന്നാലുഡുപമുഖിമാംദൂരഗതനായ്
നിനെക്കുംനീയോത്താൽമമചിരവിയോഗോത്ഭവമതാം
കനക്കുംഖേദത്തെക്കഥമിഹസഹിക്കുംപ്രിയതമേ

ഭവൽസംഗമനിമിത്തമായിരിക്കുന്ന ഈ രത്നം ഇനിക്കു കിട്ടി. ഇതിന്റെ പ്രഭാവം കൊണ്ടാണു ഞാൻ ഭവതിയെ പ്രാപിച്ചത്. [രത്നം കാണിക്കുന്നു

ഉവ്ശി

ഹോ സംഗമനീയം വിശേഷം തന്നെ.

[ശിരസ്സിൽ വച്ചു വന്ദിക്കുന്നു

രാജാ

അല്ലയോ സുന്ദരി ഇങ്ങനെതന്നെ കുറച്ചുനേരം നിൽക്കണെ.

42 ബാലേത്വദീയവദനംനലമോടിദാനീം
ഹാലേധരിച്ചമണിതന്നരുണാഭയാലേ
ബാലാക്കരശ്മിനിരചേന്നൊരുപങ്കജത്തിൻ
ചേലുററകാന്തിതെളിവോടുവഹിച്ചിടുന്നു.

ഉൎവ്വശി

അവിടുന്നു പ്രതിഷ്ഠാനനഗരത്തിങ്കൽ നിന്നു പോന്നിട്ടു വളരെ കാലമായിരിക്കുന്നു. മന്ത്രികൾക്കെന്നോടസൂയ തോന്നും. അതുകൊണ്ടു നമുക്കു പോകാം. വന്നാലും.

രാജാ

ഭവതിയുടെ നിയോഗം പോലെ ചെയ്യാം.

ഉൎവ്വശി

എങ്ങനെ പോകാനാണു മഹാരാജാവാഗ്രഹിക്കുന്നത്?

രാജാ

43. വൃത്രാരിചാപനവചിത്രമൊടൊത്തുനല്ല
വിദ്യുല്ലതാമലപതാകകളോടിണങ്ങും
പ്രത്യഗ്രമേഘമതുചാരുവിമാനമാക്കി
മത്തനപിമാമയിപുരത്തെനയിക്കെടോനീ

[രണ്ടുപേരും പോയി.

അഞ്ചാം അങ്കത്തിന്റെ പൂൎവ്വാംഗം

അനന്തരം വിദൂഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

ദൈവാനുകൂല്യത്താൽ തോഴരു വളരെക്കാലം ഉൎവ്വശിയോടു കൂടി നന്ദനോദ്യാനം മുതലായ ദേവവനങ്ങളിൽ ക്രീഡിച്ചതിന്റെ ശേഷം ഇതാ ഇപ്പോൾ തിരിച്ചു വന്നു കൃതജ്ഞന്മാരായ മന്ത്രികളോടും കൂടി വീണ്ടും രാജ്യഭാരം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു. സന്താനമുണ്ടായിട്ടില്ല എന്നല്ലാതെ ഇദ്ദേഹത്തിനിപ്പോൾ ഒരു കുറവുമില്ല. ഇന്നു വിശേഷ തിഥിയാകകൊണ്ടു ഭഗവതികളായ ഗംഗാ യമുനകളുടെ സംഗമത്തിങ്കൽ ഭാൎയ്യമാരോടും കൂടി സ്നാനം കഴിച്ചിപ്പോൾ ഉപകാരികയിൽ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കയാണ്. അവിടുന്നലങ്കരിക്കുമ്പോൾ ഗന്ധമാല്യാദികളുടെ അഗ്ര്യഭാഗത്തെ സ്വീകരിക്കാനായിട്ടു ഞ്ഞു ചെല്ലുക തന്നെ. [ചുററി നടക്കുന്നു.

അണിയറയിൽ.

അയ്യോ കഷ്ടം അയ്യോ കഷ്ടം, അപ്സരസ്സുകളാൽ മ.

ഹാരാജാവിൻെറ ശിരസ്സിങ്കൽ അണിയിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യമായിരിക്കുന്ന ആ രത്നം ആലവട്ടത്തിൻെറ പട്ടറയിൽ വച്ചെടുത്തും കൊണ്ടു വരുമ്പോഠം ഒരു കഴുകൻപക്ഷി വന്നു തട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി.

വിദൂഷകൻ. [ചെവികൊടുത്തിട്ട്

കഷ്ടം. അത്യാപത്തു തന്നെ. സംഗമനീയമെന്നു പറയുന്ന രത്നം തോഴൎക്കു വളരെ പ്രത്യേകമായിട്ടുള്ളതാണ്. ഇതുകൊണ്ടുതന്നെയാണു തോഴരലങ്കാരമൊന്നും മുഴുവനാകാതെ ആസനത്തിങ്കൽ നിന്നെണീററിതാ ഇങ്ങോട്ടു തന്നെ വരുന്നത്. ഇപ്പോഠം ഇദ്ദേഹത്തിൻെറ അടുക്കലേക്കു ചെല്ലുക തന്നെ. [പോയി.

അഞ്ചാം അങ്കം.

അനന്തരം പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി രാജാവും
പരിവാരങ്ങളും പ്രവേശിക്കുന്നു.

രാജാ

1. അവനമഴകിനോടുംചെയ്തിപ്പോരുംജനത്തിൻ
ഭവനമിതിവിടെരത്നാൻചൌൎയ്യമൊന്നാമതായി
അവിനയമിതിചെയ്തിട്ടാത്മനാശംസ്വയംചേ
ൎപ്പവനവനെവിടേററംകള്ളനായുള്ളപക്ഷി

കിരാതി.

ഇതാ ഇവൻ പൊന്നിൻനൂലോടുകൂടി കൊത്തിയെടുത്തിരിക്കുന്ന രത്നം കൊണ്ടാകാശത്തെയുരെക്കുന്നുവൊ എന്നു തോന്നുമാറു ശോഭിക്കുന്നു.

രാജാ

2. വദനകലിതമാകുംസ്വൎണ്ണസൂത്രേണരത്നം
പതഗമുടനെടുത്തുംകൊണ്ടുവട്ടംതിരിഞ്ഞ്
അതിജവഗതിയായ്ത്തീക്കൊള്ളിചുററിച്ചിടുംപോൽ
തരുണരുചിരേഖാചക്രമുണ്ടാക്കിടുന്നു

എന്താണിപ്പോഠം ചെയ്യേണ്ടത്?

വിദൂഷകൻ. [അടുത്തുചെന്നിട്ട്

തോഴരേ ദയകൊണ്ടു ഹിംസിക്കാതെ ഇരിക്കരുത്. അപരാധിയായ ഇവൻ ശിക്ഷക്കർഹനാണ്.

രാജാ.

അതു പറയുന്നതു ശരിയാണ്. വില്ലു കൊണ്ടുവരട്ടെ.

യവനിക

അടിയൻ കൊണ്ടു വിടകൊള്ളാം. [പോയി

രാജാ

ആ പക്ഷിയെ കാണുന്നില്ല. എവിടെപ്പോയി.

വിദൂഷകൻ

ഇതാ ആ മാംസഭോജി ഇവിടെ നിന്നു തെക്കോട്ടു മാറി.

രാജാ [തിരിഞ്ഞുനോക്കീട്ട്

ഇപ്പോഴും കാണുന്നുണ്ട്.

3. സൽക്കാന്തിപല്ലവിതമാംമണിയോടുചേൎന്നു
മുഷ്ക്കാളുമിക്ഖഗമഹോസ്തബകത്തിനോടും
മെത്തുന്നശോകമതുപോലിഹലിങ്ങ്മുഖത്തി
ന്നത്തംസമായഴകിനോടുവിളങ്ങിടുന്നു.

യവനിക [വില്ലും കൊണ്ടുപ്രവേശിച്ചിട്ട്

തിരുമേനീ ഇതാ വില്ലും കയ്യുറയും.

രാജാ

ഇനി ഇപ്പോഴും വില്ലുകൊണ്ടെന്താണു സാദ്ധ്യം. പക്ഷി ശരമെത്തുന്ന ദിക്കിനെ അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു. അപ്രകാരം തന്നെ

4. പാരംജവാൽപതഗമിപ്പൊളെടുത്തുകൊണ്ടും
ദൂരത്തുചേൎത്തൊരുവിശേഷമതായരത്നം
പാരിച്ചമേഘശകലത്തൊടുലോഹിതാംഗൻ
പാരാതെചേൎന്നുനിശികാണ്മതുപോലെയായി

[കഞ്ചുകിയെനോക്കീട്ട്

ലാതവ്യാ സന്ധ്യക്കു ചേക്കു മരത്തിൽ വരുമ്പോഴാ ആ കുളപ്പക്ഷിയെ അന്വേഷിക്കണമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞതായി ദേശകാവൽക്കാരിൽ പ്രധാനിയോടു പറയണം.

കഞ്ചുകി

കല്പനപോലെ ചെയ്യാം. [പോയി

വിദൂഷകൻ

അവിടന്നിവിടെ ഇരിക്കണം. ആ രത്നം മോഷ്ടിച്ച കള്ളൻ ഇപ്പോൾ എവിടെപ്പോയാലും അവിടത്തെ ശാസനത്തിൽനിന്നു വിട്ടുപോകാതിരിക്കയില്ല.

രാജാ [വിദൂഷകനോടു കൂടി ഇരുന്നിട്ട്

5. പ്രിയസഖവിരഹം ഹാകൊണ്ടുപോയോരു രത്നം
പ്രിയതമമനിനച്ചാൽ രത്നമെന്നുള്ളതല്ല.
ദയയൊടു പെരുതാമദ്ദുഃഖകാലത്തിലെന്നെ
പ്രിയതമയൊടു കൂട്ടിച്ചേർത്ത തീരത്നമത്രെ

വിദൂഷകൻ

ഈ കാൎയ്യം അവിടന്നൊന്നു മനസ്സിലാക്കീട്ടുണ്ടല്ലോ.

അനന്തരം കഞ്ചുകി ഒരു ശരവും രത്നവും എടുത്തുംകൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു.

കഞ്ചുകി

മഹാരാജാവു സൎവോൽകൎഷേണ വൎത്തിച്ചാലും.

6. ക്ഷോണീപതേ തവ ശരത്വമിയന്നിടുന്നീ
ബാണത്തിനാലുടൽ പിളൎന്നു പതത്രിവദ്ധ്യൻ
ചേണാൎന്നിടുന്നൊരുപകാരി കതൻറ ചാരേ
വീണാൻ ശിരോമണിയൊടും സമമന്തരിക്ഷാൽ

[എല്ലാവരും ആശ്ചൎയ്യത്തെ നടിക്കുന്നു.

കഞ്ചുകി

വെള്ളം കൊണ്ടു കഴുകിയ ഈ രത്നം ആരുടെ പക്കലാണു കൊടുക്കേണ്ടത്.

രാജാ

അഗ്നികൊണ്ടു ശുദ്ധമാക്കി ഭണ്ഡാരത്തിലേല്പിക്കണം.

കിരാതി

കല്പനപോലെ ചെയ്യാം. [പോയി

രാജാ

ലാതവ്യാ ഈ ശരം ആരുടെയാണെന്നു തനിക്കറിയാമൊ.

കഞ്ചുകി

പേരെഴുതി കാണുന്നുണ്ട്. അക്ഷരം തിരിച്ചറിയുന്നതിനെന്റെ കണ്ണിനു ശക്തി മതിയാകുന്നില്ല.

രാജാ

ശരം അടുക്കലേക്കു കൊണ്ടുവരു.

[കഞ്ചുകി ശരം അടുപ്പിച്ചുകാണിക്കുന്നു

രാജാ നാമാക്ഷരങ്ങളെ നോക്കീട്ടു തന്റെ
സംസന്താനതയെക്കുറിച്ചുവിചാരിക്കുന്നു

കഞ്ചുകി

ഞാൻ എന്റെ പ്രവൃത്തിക്കുപോകട്ടെ. [പോയി

വിദൂഷകൻ

അവിടുന്നെന്താണു വിചാരിക്കുന്നത്.

രാജാ

കേട്ടോളൂ. [നാമാക്ഷരങ്ങളെ വായിക്കുന്നു.

7. വരാംഗിയാമുർവശിതന്നിൽനിന്നുടൻ
പുരൂരവസ്സിന്നുപിറന്നനന്ദനൻ
അരാതികൾക്കന്തകനായുരാഖ്യനാ
യൊരാകുമാരൻവകബാണമാണിത്.

വിദൂഷകൻ [സന്തോഷത്തോടുകൂടി

ഭാഗ്യം ഹേതുവായിട്ടവിടുന്നു സന്താനം കൊണ്ടു വർദ്ധിക്കുന്നു.

രാജാ

ഇതെങ്ങനെ. കുമാരവനത്തിങ്കൽ വച്ചല്ലാതെ ഞാൻ ഉർവ്വശിയോടു വേർപെടുക ഉണ്ടായിട്ടില്ല. ഗർഭം ഉണ്ടായതായും അറിയുന്നില്ല. പിന്നെ പ്രസവം എവിടെ. അൽഭുതം തന്നെ.

8. കുളുർമുലയുഗളത്തിന്നഗ്രഭാഗം കറുത്തും
തെളിവൊടുവിലസീടും വക്ത്രപത്മം വിളർത്തും
ചലമിഴിമണിയാളാമായവൾക്കുള്ളഗാത്രം
ചിലദിനമിഹപാർത്താൽതീന്നതെന്നോനജാനെ

വിദൂഷകൻ

ഇങ്ങനെ മനുഷ്യസ്ത്രീകളുടെ സ്വഭാവം ദിവ്യകളായിരിക്കുന്നവരിൽ വിചാരിക്കരുത്. ദിവ്യശക്തി കൊണ്ടവർക്കു പ്രവൃത്തികൾ മറഞ്ഞിരിക്കും.

രാജാ

അങ്ങു പറയുന്നതുപോലെ ആകട്ടെ. എന്നാൽ അവാം ൎശം പുത്രനെ കാണിക്കാതെ മറെക്കാനെന്താണ കാരണം.

വിദൂഷകൻ

മഹാരാജാവവളെ വൃദ്ധയാണെന്നു വച്ചുപേക്ഷിച്ചു കളയുമെന്നു വിചാരിച്ചാണ്. അല്ല്യാതെ വേറെ എന്താണ്.

രാജാ

നേരം പോക്കാക്കേണ്ട. കാരണമെന്താണെന്നു വിചാരിച്ചു നോക്കു.

വിദൂഷകൻ

ദിവ്യത്വമുള്ളവരുടെ ഗൂഢവൎത്തമാനങ്ങൾ ഊഹിച്ചറിയുന്നതിനാൎക്കു കഴിയും.

കഞ്ചുകി [പ്രവേശിച്ചിട്ട്

സ്വാമി ജയിച്ചാലും. ച്യവന മഹൎഷിയുടെ ആശ്രമത്തിങ്കൽ നിന്നൊരു കുമാരനേയും കൊണ്ടൊരു താപസി തിരുമേനിയെ കാണ്മാനായിട്ടു വന്നിരിക്കുന്നു.

രാജാ

രണ്ടു പേരെയും ക്ഷണത്തിൽ വിളിച്ചു കൊണ്ടുവരു.

കഞ്ചുകി

കല്പനപോലെ ചെയ്യാം.

[പോയി കയ്യിൽ വില്ലു ധരിച്ചിരിക്കുന്ന കുമാരനോടും
താപസിയോടുംകൂടി പ്രവേശിച്ചിട്ട്

ഭവതി ഇതിലെ ഇതിലെ. [ചുററിനടക്കുന്നു

വിദൂഷകൻ [കുമാരനെകണ്ടിട്ട്

പക്ഷിയെ നിഗ്രഹിച്ച ഒരം ശരത്തിങ്കൽ പേരു കണ്ട ആ ക്ഷത്രിയകുമാരൻ ഇദ്ദേഹം തന്നെ ആയിരിക്കുമൊ. അങ്ങനെ തന്നെയാണ്. അവിടുത്തെ ഛായയുണ്ടല്ല്യൊ.

രാജാ

അങ്ങിനെ വരാം. ഇതുകൊണ്ടല്ല്യെ

൭. പ്രീത്യാമദ്ദൃഷ്ടിപെട്ടന്നിവനിലിഹപതി
ച്ചശ്രുസമ്മിശ്രമാകും

നത്യാനന്ദംമനസ്സിന്നതിതരമുളവാ
ക്കുന്നുവാത്സല്യവുംമെ
പേത്തുംപാരംവിറെക്കുന്നുടലിതിലിവനെ
ച്ചേൎത്തുടൻചീൎത്തമോദാൽ
ചിത്തെധൈൎയ്യംവെടിഞ്ഞുള്ളൊരുമമദൃഢമായ്
പുൽകുവാൻവൈകിടുന്നു

കഞ്ചുകി

ഇതാ ഇവിടെ നിൽക്കാം. [താപസിയും കുമാരനും നിൽക്കുന്നു.

രാജാ

അല്ലയൊ ഭഗവതി ഞാൻ അഭിവാദനം ചെയ്യുന്നു.

താപസി

മഹാരാജാവു സോമവംശ സമൃദ്ധികരനായി ഭവിക്കട്ടെ

[വിചാരം

ആശ്ചൎയ്യം. ഈ രാജൎഷിയും ആയുസ്സും തമ്മിലുള്ള പിതൃപുത്ര സംബന്ധം പറയാതെ തന്നെ അറിഞ്ഞു കഴിഞ്ഞു.

[പ്രകാശം

ഹെ വത്സാ അച്ഛനെ നമസ്കരിക്കു.

കുമാരൻ വില്ലോടുകൂടി കൈകൂപ്പിവന്ദിക്കുന്നു

രാജാ

ദീൎഘായുസ്സായി ഭവിക്കട്ടെ.

കുമാരൻ

[വിചാരം

10. ഇദ്ദേഹമെൻജനകനിന്നിഹതൽസുതൻഞാ
നിത്ഥംശ്രവിച്ചുമനതാരലിയുന്നിതെന്നാൽ
അത്യാദരാൽമടിയിൽവാണുവളൎന്നപുത്രം
ക്കത്താതരിൽപ്രിയതയേവിധമായിരിക്കാം.

രാജാ

അല്ലയൊ ഭഗവതി ഇപ്പോൾ ഇങ്ങോട്ടു വന്നതിന്റെ സാദ്ധ്യമെന്താണ്.

താപസി

മഹാരാജാവു കേൾക്കണം. ഈ ദീൎഘായുസ്സാകുന്ന കുമാരൻ ജനിച്ച മാത്രയിൽ തന്നെ ഏതു കാരണവശാലൊ ഉൎവ്വ

ശി ഇവനെ മഹാരാജാവിനെ ക്കാണിക്കാതെകണ്ടു എൻെറ കയ്യിൽ ഏല്പിച്ചു. പിന്നെ ഭഗവാൻ ച്യവനമഹഷി ക്ഷത്രിയകുമാരൻെറ വിധിക്കു തക്കവണ്ണം ഇവനു ജാതകമ്മം മുതലായതു കഴിച്ചു വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യിച്ചു ധനുവേദവും ഉപദേശിച്ചു.

രാജാ.

ഇവൻ സനാഥനായിത്തന്നെ തീന്നു.

താപസി.

എന്നാൽ ഇന്നു പൂക്കളും ചമതയും കൊണ്ടു വരാനായിട്ടു ഋഷികുമാരന്മാരോടു കൂടി പോയിരുന്ന ഇവൻ ആശ്രമവിരുദ്ധമായ കമ്മം പ്രവൃത്തിച്ചു.

വിദൂഷകൻ

അതെന്താണ്.

താപസി.

മാംസമോ മററൊ എടുത്തുംകൊണ്ടു വൃക്ഷശിഖരത്തിങ്കൽ വന്നിരിക്കാൻ ഭാവിച്ച ഒരു കഴുകൻ പക്ഷിയെ ലക്ഷ്യമാക്കി ഇവൻ ശരം പ്രയോഗിച്ചു.

വിദൂഷകൻ [രാജാവിനെ നോക്കുന്നു.

രാജാ

പിന്നെ പിന്നെ.

താപസി.

അനന്തരം ഭഗവാൻ ച്യവനമഹഷി ഈ വൃത്താന്തമറിഞ്ഞ് "ഇവനെ നിൻെറ കയ്യിൽ ഏല്പിച്ച ആളിനെ തിരികെ ഏല്പിക്കണം" എന്നൊന്നോടു കല്പിച്ചു. അതിനാൽ ഞാനുവ്വശിയെ ക്കാണാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.

രാജാ

എന്നാൽ ഭവതി ഇവിടെ ഇരിക്കണം.

താപസി.

അങ്ങനെ തന്നെ. [ഇരിക്കുന്നു.

രാജാ

ലാതവ്യാ ഉവ്വശിയെ വിളിക്കൂ.

കഞ്ചുകി

കല്പന പോലെ. [പോയി.

വൽസാ വരു വരു.

11. നിന്നംഗസംഗമസുഖാലയിനീയിനിക്കു
സാന്ദ്രപ്രമോദമഴകോടുളവാക്കിടേണം
ഉന്നിദ്രകാന്തികലരുന്നൊരു ചന്ദ്രകാന്ത
ത്തിന്നിന്ദുതൻകരമിതെന്നതുപോലിദാനീം

താപസി.

വത്സാ അച്ഛനെ ആനന്ദിപ്പിക്കു.

കുമാരൻ രാജാവിൻെറ അടുക്കൽ ചെന്നു
പാദഗ്രഹണം ചെയ്യുന്നു

രാജാ

[കുമാരനെ ആലിംഗനം ചെയ്തു പാദപീഠത്തിങ്കൽ ഇരുത്തീട്ട്

വത്സാ അച്ഛൻെറ പ്രിയസഖനായ ബ്രാഹ്മണനെ സംശയിക്കാതെ വന്ദിക്കു.

വിദൂഷകൻ.

സംശയിക്കാനെന്താണുള്ളത്. ആശ്രമത്തിങ്കൽ താമസിച്ചു പരിചയിച്ചിട്ടുള്ള ഇവനിതു ശീലമല്ലെ.

കുമാരൻ [ചിരിച്ചുംകൊണ്ട്.

അല്ലയൊ താതൻ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

വിദൂഷകൻ.

ഭവാനു നല്ലതു വരട്ടെ.

അനന്തരം ഉൎവ്വശിയും കഞ്ചുകിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.

കഞ്ചുകി

ദേവി ഇതിലെ ഇതിലെ.

ഉൎവ്വശി [നോക്കീട്ട്.

മഹാരാജാവിനെക്കൊണ്ടു തന്നെ കടുമ്മയും കെട്ടിച്ചുംകൊണ്ടു വില്ലും പിടിച്ചു പാദപീഠത്തിങ്കൽ ഇരിക്കുന്ന ഇവൻ ആരാണ്.

[താപസിയെ നോക്കീട്ട്.

ഹാ ആശ്ചൎയ്യം. എൻെറ ആ പുത്രനായ ആയുസ്സാണെന്നു സത്യവതി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഇവൻ ഇത്ര വലുതായൊ?

[പിന്നെ നടക്കുന്നു.

രാജാ [ഉൎവ്വശിയെക്കണ്ടിട്ട്.

വത്സാ

12 കനിഞ്ഞുമാൎദ്രേനചുരന്നപാലിനാൽ
നനഞ്ഞിടുന്നോരുമുലപ്പടത്തെയും

അണിഞ്ഞുനിന്നെകൂളെകേനകാണുവാ
നണഞ്ഞിതാനിന്നുടെയമ്മയാണിത്

താപസി.

വത്സാ അമ്മയെ എതിരേല്ക്കു.

[കുമാരൻ ഉൎവ്വശിയെ എതിരേല്ക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി

ആൎയ്യേ ഞാനിതാ നിങ്ങളുടെ പാദങ്ങളെ വന്ദിക്കുന്നു.

താപസി

വത്സെ ഭൎത്താവിനു പ്രിയതമയായി ഭവിച്ചാലും.

കുമാരൻ

അമ്മേ ഞാൻ അഭിവാദനം ചെയ്യുന്നു.

ഉൎവ്വശി

[കുമാരനെ മുഖം പിടിച്ചുയൎത്തി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ട്

വത്സാ അച്ഛനു സന്തോഷകരനായി ഭവിച്ചാലും.

[രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്

മഹാരാജാവു ജയിക്കട്ടെ.

രാജാ

പുത്രവതിയായ ഭവതിക്കു സുഖം തന്നെയല്ലെ. ഇവിടെ ഇരിക്കു. [അൎദ്ധാസനം കൊടുക്കുന്നു,

ഉൎവ്വശി

ആൎയ്യേ ഇരിക്കു. [എല്ലാവരും യഥാസ്ഥാനം ഇരിക്കുന്നു.

താപസി.

ഈ ദീൎഘായുസ്സ വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ കവചധരനായിരിക്കുന്നു. ഇവനെ നിന്റെ ഭൎത്താവായ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മുൻപാകെ വച്ചു തിരികെ ഏല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ എന്നെ പറഞ്ഞയക്കണം. ആശ്രമധൎമ്മം നിമിത്തം ഇനിക്കു താമസിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല.

ഉൎവ്വശി.

വളരെക്കാലം കൂടി ആൎയ്യയെക്കണ്ടിട്ടിനിക്കു തൃഷ്ണ ഏററവും അധികമായിരിക്കുന്നു. പറഞ്ഞയക്കാനായിട്ടു ഞാൻ ശക്തയാകുന്നില്ല. എന്നാൽ ആശ്രമധൎമ്മത്തിനു വിരോധം

ചെയ്യുന്നുള്ളൂ ശരിയുമല്ല. അതിനാൽ പുനർദ്ദശനത്തിനായിട്ടാൎയ്യ ഇപ്പോഠം പോയാലും.

രാജാ.

ആൎയ്യേ ഭഗവാൻ ച്യവനമഹൎഷിയുടെ അടുക്കൽ ഞാൻ വന്ദനം പറഞ്ഞതായി അറിയിക്കണെ.

താപസി.

അങ്ങനെ ആകട്ടെ.

കുമാരൻ.

അമ്മേ അമ്മ സത്യമായിട്ടു തിരിച്ചു പോകയാണെങ്കിൽ എന്നെ കൂടി ആശ്രമത്തിങ്കലേക്കു കൊണ്ടുപോകണം.

രാജാ

ഹേ വത്സാ ആദ്യത്തെ ആശ്രമത്തിങ്കൽ നീ താമസിച്ചു. ഇപ്പോഠം നിനക്കു രണ്ടാമത്തെ ആശ്രമത്തിങ്കൽ ഇരിക്കാനുള്ള കാലമായിരിക്കുന്നു.

താപസി

വത്സാ അച്ഛന്റെ വാക്കിനെ അനുവൎത്തിക്കു.

കുമാരൻ

എന്നാൽ

13. അഖണ്ഡമോദാൽമടിയിൽകിടന്നുമേ
ശിഖണ്ഡകണ്ഡൂയനലബ്ധമായിട്ടും
സുഖാലുറങ്ങുംമണികണ്ഠനാകുമെൻ
ശിഖണ്ഡിയേയിങ്ങുകൊടുത്തയെക്കണം

താപസി

ആട്ടെ. ഞാൻ കൊണ്ടുവരാം. ദീൎഘായുസ്സായി ഭവിക്കട്ടെ.

[പോയി

രാജാ [ഉൎവ്വശിയോടായിട്ട്

അല്ലയൊ സുന്ദരി.

ധന്യൻതാദീയസുതനാമിവനാൽസുതന്മാ
രിലേറെമുള്ളവരിലഗ്രഗനായഹോഞാൻ
ഇന്ദ്രാണിതൻതനയനായജയന്തനെൻകൊ
ണ്ടനൂനവീൎയ്യനിധിയിന്ദ്രനതെന്നപോലെ

[ഉൎവ്വശിവിചാരിച്ചിട്ടു കരയുന്നു.

വിദൂഷകൻ [പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി

ഇതെന്താണു തത്രഭവതി ഉടനെ കരഞ്ഞു തുടങ്ങിയതു.

രാജാ [പരിഭ്രമത്തോടുകൂടി

15. മുഗ്ദ്ധേമദീയകുലരക്ഷകനായ്സമൎത്ഥൻ
പുത്രൻഭവിച്ചളവിലശ്രുകണങ്ങളാലെ
അത്യുന്നതസ്തനതടേപ്പുനരുക്തമെന്നു
മുക്താവലിക്കത്ഭുതമേൎത്തുകരഞ്ഞിടുന്നു

[കണ്ണുനീരു തുടച്ചുകളയുന്നു

ഉൎവ്വശി

മഹാരാജാവു കേട്ടാലും ൟ പുത്രമുഖദൎശനത്താൽ ഞാൻ ആദ്യം വിസ്മരിച്ചുപോയി. ഇപ്പോൾ മഹേന്ദ്രനെക്കുറിച്ചു പ്രസംഗം വന്നതു നിമിത്തം ഓൎത്തിട്ടീസമയം എന്റെ ഹൃദയത്തെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു.

രാജാ

അതെന്താണ്.

ഉൎവ്വശി

ഞാൻ പണ്ടു മഹാരാജാവിങ്കൽ ആസക്തചിത്തയായി ഭവിച്ച കാലത്തു മഹേന്ദ്രൻ എന്നോടു കല്പിച്ചു.

രാജാ

എങ്ങിനെ.

ഉൎവ്വശി

"എന്റെ വിജയത്തിങ്കൽ സാഹായ്യകരനായിരിക്കുന്ന ആ മഹാരാജാവു നിങ്കൽ നിന്നു ജനിക്കുന്ന പുത്രന്റെ മുഖം എപ്പോൾ ദൎശിക്കുമോ അപ്പോൾ വീണ്ടും നീ എന്റെ അടുക്കൽ വരണം" എന്നു. അതിനാൽ മഹാരാജാവിന്റെ വിരഹത്തിങ്കൽ നിന്നുള്ള ഭീരുത ഹേതുവായിട്ടാണു ഞാൻ ജാതമാത്രനായിരിക്കുന്ന ഇവനെ സൽഗുരുവിങ്കൽ നിന്നു വിദ്യാഭ്യാസത്തിനായിട്ടു ച്യവനാശ്രമത്തിങ്കൽ ആൎയ്യയായ സത്യവതിയുടെ കയ്യിൽ ഗൂഢമായിട്ടു നിക്ഷേപിച്ചിരുന്നതു. ഇപ്പോൾ ൟ ആയുസ്സു പിതാവിന്റെ ആരാധനത്തിങ്കൽ സമൎത്ഥനായി തീൎന്നു എന്നറിഞ്ഞ് അവർ ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നാക്കുകയും ചെയ്തു. മഹാരാജാവിന്റെ കൂടെയുള്ള എന്റെ സഹവാസം ഇപ്പോൾ വരെ കൊണ്ടു തീൎന്നിരിക്കുന്നു.

[എല്ലാവരും വിഷാദത്തെ നടിക്കുന്നു

രാജാ [ദീൎഘശ്വാസത്തോടുകൂടി

ദൈവത്തിന്റെ സുഖവിരോധിത്വം അത്ഭുതം തന്നെ

16. അതിതരളവമോട്ടംപുത്രലബ്ധ്യാസമാശ്വാ
സിതതരനിവനിപ്പോൾസുഭ്രു നിൻവിപ്രയോഗം
പുത്തുമഴയതിനാൽഗ്രീഷ്മാൎത്തിവിട്ടോരുഭ്രൂ
ട്ടതിനുടനെയിടിത്തീയെന്നപോൽവന്നുചേൎന്നു

വിദൂഷകൻ

അല്ലയൊ ശ്രേഷ്ഠനായുള്ളവേ ഠരം ശോഭന കാൎയ്യം അനൎത്ഥാനു ബന്ധിയായി തീൎന്നു. ഇനി അവിടേക്കു വൽക്കലാധാരണം ഭവിക്കുമെന്നിനിക്കു തോന്നുന്നു.

ഉൎവ്വശി

വിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞ പുത്രനെ ലഭിച്ചതിന്റെ ശേഷം സ്വൎഗ്ഗത്തിങ്കലേക്കു പോകുന്നതു കൊണ്ടു മന്ദഭാഗ്യയായിരിക്കുന്ന എന്നെയും ചെയ്യേണ്ടതിനെ ചെയ്യുവളെന്നു മഹാരാജാവു വിചാരിച്ചുകൊള്ളണം.

രാജാ

ഹേ: അങ്ങിനെയല്ല.

17. അസ്വാതന്ത്ര്യവിയോഗംസുലഭമവനവ
ന്നിഷ്ടമെല്ലാമസാദ്ധ്യം
സ്വസ്വാമ്യാദേശമോൎത്തിന്നുപരമനുവ
ൎത്തിച്ചുവൎത്തിക്കേണ്ടോനീ
വൽസൻതാൽസ്തനപായുസ്സിവനിലിഹസമ
ൎപ്പിച്ചുടൻരാജ്യഭാരം
നിസ്സന്ദേഹംശമിപ്പൻമൃഗനിരനിറയും
കാനനേഞാനുമിപ്പോൾ

കുമാരൻ

അച്ഛാ വലിയ കാളയാൽ വഹിക്കപ്പെട്ട ഭാരം വഹിക്കുന്നതിനു കിടാവിനെ നിയോഗിക്കുന്നതു യോഗ്യമല്ല.

രാജാ

അല്ലയൊ വൽസാ

18. നേത്രംഗന്ധദ്വിപത്തിൻകളഭമതുമമ
ത്തുന്നിതന്യദ്വിപത്തെ

സ്ഥാത്താലത്യുഗ്രവേഗം വൃഷമതു ചെറുതാം
പന്നഗത്തിന്നുമേവം
ധാത്രീഭാരംവഹിപ്പാനധിപതിശിശുവെ
ന്നാകിലും ശക്തനോൎത്താൽ
ജാത്യാലത്രേസ്വകാൎയ്യക്ഷമതയുപനമഹോ
തൻവയസ്സാലതല്ല

ലാതവ്യാ കുമാരന്റെ രാജ്യാഭിഷേകമഹോത്സവത്തിനു വേണ്ടുന്ന സാധനങ്ങൾ എല്ലാം സംഭരിക്കുന്നതിനു ഞാൻ പറഞ്ഞതായി മന്ത്രികളോടു പറയു.

കഞ്ചുകി

കല്പന പോലെ ആകട്ടെ.

[ദുഃഖത്തോടുകൂടി പോയി.

[എല്ലാവരും ദൃഷ്ടിപ്രതിഘാതത്തെ നടിക്കുന്നു.

രാജാ

ഇതെന്താണ് മഴക്കാറില്ലാതെ മിന്നലുണ്ടായത്.

ഉൎവ്വശി [നോക്കീട്ട്.

ആശ്ചൎയ്യം. ഭഗവാൻ നാരദനാണ്.

രാജാ

ഭഗവാൻ നാരദൻ തന്നെ. ഇതാ ഇദ്ദേഹത്തിനെ

19. പാരേകാണുന്നു ഗോരോചനയൊടെതിരിടും
ചെഞ്ചിടക്കൂട്ടിനോടും
ചാരുശ്രീചന്ദ്രലേഖാവിമലതരമതാം
പൂണനൂലോടുമിപ്പോൾ
പാരിക്കുംസ്വൎണ്ണശാഖാനിരകളൊടുമല
ങ്കാരമാൎന്ന് ചേൎത്തമുക്താ
ഹാരെണാലം[illegible]ന്നുകൊണ്ടങ്ങഴകിനൊടുചരി
ക്കുന്നകല്പദ്രുമംപോലെ

[സംഭ്രമത്തോടുകൂടി

ഇദ്ദേഹത്തിനൎഘ്യ

ഉൎവ്വശി

[അൎഘ്യം എടുത്തുംകൊണ്ട്

ഇതാ ഭഗവാന്റെ പൂജാദ്രവ്യം.

അനന്തരം നാരദൻ പ്രവേശിക്കുന്നു

നാരദൻ

മഹാരാജാവു വിജയിയായി ഭവിക്കട്ടെ.

രാജാ

[ഉൎവ്വശിയുടെ കയ്യിൽനിന്നു് അൎഘ്യം വാങ്ങിച്ചു പൂജിച്ചിട്ടു്
അല്ലയൊ ഭഗവാനെ ഞാൻ അഭിവാദനം ചെയ്യുന്നു.

ഉൎവ്വശി

നിന്തിരുവടിയുടെ സുപ്രസന്നങ്ങളായ പാദാരവിന്ദങ്ങളെ ഇതാ ഞാൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

നാരദൻ

ദമ്പതിമാരായ നിങ്ങൾ അവിരഹിതന്മാരായി ഭവിക്കട്ടെ.

രാജാ [വിചാ

ഇങ്ങനെ വരുമൊ.

[കുമാരനെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു
[പ്രകാശ

വത്സാ ഭഗവാനെ നമസ്കരിക്കു.

കുമാരൻ

അല്ലയൊ ഭഗവാനെ ഉൎവ്വശീപുത്രൻ നമസ്കരിക്കുന്നു.

നാരദൻ

ദീൎഘായുസ്സായി ഭവിക്കട്ടെ.

രാജാ

ഈ പീഠത്തിങ്കൽ ഇരുന്നാലും.

നാരദൻ

അങ്ങനെതന്നെ. [എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു

നാരദൻ

മഹാരാജാവു കേട്ടാലും.

രാജാ

ഞാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു.

നാരദൻ

മഹേന്ദ്രൻ ഭവാനെ വനഗമനോദ്യതനെന്നു ദിവ്യജ്ഞാനത്താലറിഞ്ഞാജ്ഞാപിക്കുന്നു.

രാജാ

എന്താണു കല്പിക്കുന്നത്.

നാരദൻ

"അതിഭയങ്കരമായ ഒരു ദേവാസുരയുദ്ധം ഉണ്ടാകാനിരിക്കുന്നു എന്നു കാലത്രയവേദികളായ മഹൎഷിമാർ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ യുദ്ധത്തിൽ ഭവാനെയാണു സഹായമായി വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നത് അതിനാൽ ഭവാൻ ഇപ്പോൾ തന്നെ ആയുധം വച്ചുകളയരുത. ഈ ഉൎവ്വശി ആജീവനാന്തം ഭവാന്റെ സഹധൎമ്മചാരണിയായിട്ടും ഭവിച്ചുകൊള്ളട്ടെ" എന്നു.

ഉൎവ്വശി [വിചാരം

ആവൂ. ഇനിക്കു ഹൃദയത്തിങ്കൽ നിന്നു ശല്യം എടുത്തു കളഞ്ഞതുപോലെ ആയി.

രാജാ

ഞാൻ ദേവശ്രേഷ്ഠനായ അവിടെക്കധീനനാണ്.

നാരദൻ

20 ചെയ്യുംമഹേന്ദ്രനഴകിൽഭവദീയകാൎയ്യം
പൊയ്യല്ലനീയുമവനിഷ്ടമതാചരിക്ക
സൂൎയ്യൻസമൃദ്ധിഹുതഭുക്കിനുചെയ്തിടുന്നു
സൂൎയ്യന്നുവഹ്നിയുമനല്പനിജപ്രതാപാൽ

[ആകാശത്തിൽനോക്കിട്ട്

രംഭേ കുമാരനെ യുവരാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്യുന്നതിനു മഹേന്ദ്രനാൽ സംഭരിക്കപ്പെട്ട സാധനങ്ങളെ കൊണ്ടുവരു.

അപ്സരസ്സുകൾ [പ്രവേശിച്ചിട്ട്

ഭഗവാനേ ഇതാ അഭിഷേക സംഭാരങ്ങൾ എല്ലാം കൊണ്ടുവന്നിരിക്കുന്നു.

നാരദൻ

എന്നാൽ ആയുഷ്മാനായിരിക്കുന്ന ഇവനെ സിംഹാസനത്തിങ്കൽ ഇരുത്തു.

രംഭ

വത്സാ ഇവിടെ വരു.

[കുമാരനെ സിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തുന്നു

നാരദൻ

[കുമാരന്റെ ശിരസ്സിൽ കലശം ആടീട്ടു

രംഭേ ശേഷമൊക്കെ വേണ്ടതുപോലെ ചെയ്യു.

രംഭ

[പറഞ്ഞതുപോലെ ഒക്കെ ചെയ്തിട്ട്

വത്സാ ഭഗവാനെയും മാതാപിതാക്കന്മാരെയും നമസ്കരിക്കു.

കുമാരൻ യഥാക്രമം നമസ്കരിക്കുന്നു

നാരദൻ

ഭവാനു നല്ലതുവരട്ടെ.

രാജാ

വംശധുരന്ധരനായി ഭവിക്കട്ടെ.

ഉർവ്വശി

അച്ഛനാനന്ദകരനായി ഭവിക്കട്ടെ.

അണിയറയിൽ

[രണ്ടു വൈതാളികന്മാർ]

യുവരാജാവു സർവ്വോൽക്കർഷേണ വർത്തിക്കട്ടെ.

ഒന്നാമത്തവൻ

21 ബ്രഹ്മാവിന്നത്രിയത്രിക്കഥശശിശശല
ക്ഷ്മാവിനാരൗഹിണേയൻ
സൗമ്യന്നിദ്ദേവനേവംതവപിതൃസമനായ്
തീർന്നിടട്ടേഭവാനും
രമ്യശ്രീസൽഗുണൗഘാൽപുകഴധികമെഴും
സൽക്കുലേതന്നെപാർത്താൽ
നിർമ്മായംതേഗുണാബ്ധേനിരുപമതരമാ
ശിസ്സുസംപൂർണ്ണയത്രെ

രണ്ടാമത്തവൻ

22. പാരിച്ചൗന്നത്യമാളുംതവജനകനിലും
നീതിസാരജ്ഞനാകും

ധീരശ്രീയാംഭവാൻതങ്ങളുമൊട്ടനോരുപോൽ
ചേൎന്നോരാജ്യലക്ഷ്മി
പാരംശോഭിച്ചിടുന്നൂഹിമഗിരിയതിലും
ഹാരതോയപ്രവാഹാൽ
പാരാവാരത്തിലുംചേൎന്നീടുകൊണ്ടുവിലസും
ഗംഗതാനെന്നപോലെ

രംഭ [ഉൎവ്വശിയുടെഅടുക്കൽചെന്നിട്ട്

അല്ലയൊ സഖി ഭാഗ്യം ഹേതുവാട്ട കുമാരന്റെ യൌവരാജ്യശ്രീകൊണ്ടും ഭൎത്താവിന്റെ അവിരഹം കൊണ്ടും, നീ വൎദ്ധിക്കുന്നു.

ഉൎവ്വശി

ഈ അഭ്യുദയം എല്ലാവൎക്കും കൂടിയുള്ളതാണ്.

രംഭ [കുമാരന്റെകൈക്കുപിടിച്ചിട്ട്

വത്സാ വരു. വലിയമ്മയെ വന്ദിക്കാൻ പോകാം.

[കുമാരൻ പുറപ്പെടുന്നു

രാജാ

നില്ക്കു. തത്രഭവതിയുടെ അടുക്കൽ സമയം പോലെ ഞാൻ കൊണ്ടുപോകാം.

നാരദൻ

മഹാരാജാവെ

23. ത്വൽപുത്രനാമിവനെഴുംയുവരാജലക്ഷ്മി
നല്ലോരുകണ്ണുവിലൻപൊടുയൌവരാജ്യ
കെല്പാൻദേവവരനാലഭിഷിക്തനാകു
മപ്പൃഥ്വീസുതനെയിപ്പൊഴുതോൎത്തിടുന്നോൻ

രാജാ

ഇപ്രകാരം ഭവാനാൽ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവൻ എങ്ങനെ അയോഗ്യനായി ഭവിക്കും.

നാരദൻ

ദേവശ്രേഷ്ഠനായിരിക്കുന്ന ഇന്ദ്രൻ ഇനി ഭവാനെന്തു പ്രിയത്തെ അരുളു ചെയ്യേണ്ടത്.

രാജാ.

ഭഗവാൻ മഹേന്ദ്രൻ സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്നു എങ്കിൽ ഇതിലധികമായി ഇനിക്കെന്തൊന്നാഗ്രഹിപ്പാനുള്ളത്. എങ്കിലും ഇതു ഭവിക്കട്ടെ.

ഭരതവാക്യം.

24. അത്യന്തമേകാശ്രയദുർല്ലഭത്വം
മെത്തുന്നോരന്യോന്യവിരുദ്ധമാരാം
പൊൽത്താർസുതാവാണികൾ ചേർച്ചയെന്നും
സത്താക്കുഭൂതിക്കു ഭവിച്ചിടട്ടെ

[എല്ലാവരും പോയി

ശുഭം.

വിക്രമോർവ്വശീയം. വ്യാഖ്യാനം

ഒന്നാം അങ്കം

1 അഖിലവ്യാപി—സർവ്വവ്യാപി.
ഇതി—അവ്യ. ഇപ്രകാരം.
നിർവ്വാദം—ക്രി. വാദം (തർക്കം) കൂടാതെ.
സാർത്ഥകം—അർത്ഥത്തോടു കൂടിയത്. യഥാർത്ഥമായിട്ട്.
ഈശ്വരപദം—ഈശ്വരൻ എന്നുള്ള പദം (വാക്കു)
അനന്യാശ്രയം—ക്രി. അന്യാശ്രയത്തോടു കൂടാതെ.
യോഗിവർഗ്ഗം—യോഗികളുടെ വർഗ്ഗം (സമൂഹം)
തേടുന്നു—അന്വേഷിക്കുന്നു.
മോക്ഷേച്ഛ—മോക്ഷത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഇച്ഛ (ആഗ്രഹം)
ആദേവൻ—ശിവൻ എന്നു താൽപര്യം.
ഭവതാം—ഷ. ബ. ഭവാന്മാക്ക് (നിങ്ങൾക്ക്)
സുഭക്തി സുലഭൻ—സുഭക്തി (നല്ലഭക്തി) കൊണ്ടു സുലഭൻ സുഖേന ലഭിക്കപ്പെടുന്നവൻ). ദേവന്റെ വിശേഷണം.
ശ്രേയസ്സ്—മോക്ഷം. ഭവതാം. ശ്രേയസ്സിനായ് എന്നു ചേർക്കണം.
2 മെത്തും—വർദ്ധിക്കുന്നു.
കഥാപുരുഷവരബഹുമാനം—കഥാപുരുഷവരനെ (കഥാനായകനെ) കുറിച്ചുള്ള ബഹുമാനം.
3 നാരായണാഖ്യൻ—നാരായണൻ എന്ന ആഖ്യയോടു (പേരോടു) കൂടിയവൻ.
ജാത—ജനിച്ചവൾ.
ദേവനാരി—ദേവസ്ത്രീ. ഉർവ്വശി എന്നു താൽപര്യം.
ധനപതി—വൈശ്രവണൻ.
വന്ദീകൃത്യ—ല്യബ. വന്ദീകരിച്ചിട്ട് (ബലാൽക്കാരേണ പിടിച്ച്)
ദേവാരികൾ—അസുരന്മാർ.
ക്രന്ദിക്ക—നിലവിളിക്ക.
ആശ്രയാകാംക്ഷ—ആശ്രയത്തെ (ശരണത്തെ) കുറിച്ചുള്ള ആകാംക്ഷ (ആഗ്രഹം)
4 ഘനനിര—മേഘസമൂഹം.
അരനിരകൾ—അരങ്ങളുടെ (ഇലകളുടെ) കാലുകളുടെ നിരകൾ.
അശ്വശീർഷേ—സ. ഏ. അശ്വങ്ങളുടെ (കുതിരകളുടെ) ശീർഷത്തിങ്കൽ (ശിരസ്സിൽ)
ചിത്രാകാരം—ചിത്രസദൃശം.
അതിജവപവനാൽ—പ. ഏ. അധികമായിരിക്കുന്ന ജവം (വേഗം) കൊണ്ടുള്ള പവനൻ (വായു) ഹേതുവായിട്ട്.
പ്രാന്തഭാഗേ—സ. ഏ. പ്രാന്തഭാഗത്തിങ്കൽ (അഗ്രത്തിങ്കൽ)
പതാക—കൊടിക്കൂറ. പ്രാന്തഭാഗത്തിങ്കൽ ചേരുന്നു എന്നു ചേർക്കണം.

5 ദനുജസദസ്സം—ദനുജന്മാർ (അസുരന്മാർ) നിറഞ്ഞോയ.
സാദ്ധ്വസം—ഭയം.
ലോകത്രയ ഭരണസമർത്ഥം—ലോകത്രയത്തിന്റെ ഭരണത്തിങ്കൽ സമർത്ഥം (ശക്തം)
കാതരേ—സം. ഭയശീലെ.

6 അനല്പതരം—ഏറ്റവും അധികം.
മനതാരിൽകമ്പം—നെഞ്ചിടിപ്പ്.

7 കുസുമകോമളം—കുസുമം (പുഷ്പം) പോലെ കോമളം (മൃദുലം)
ഭയകമ്പം—ഭയം ഹേതുവായിട്ടുള്ള കമ്പം (ഇളക്കം)
ചിന്നുന്ന—ഉതിരുന്ന.

8 സോമശ്രീ—ചന്ദ്രരശ്മി, നിലാവ്
നിശ—രാത്രി.
കൂലപാതാൽ—പ. ഏ. കൂലത്തിന്റെ (തീരത്തിന്റെ) പാതം (വീഴ്ച) ഹേതുവായിട്ട്. കര ഇടിഞ്ഞു വീണിട്ടെന്നർത്ഥം.
കാമം—ഏറ്റവും.
കാലുഷ്യം—കലുഷത, കലക്കൽ.
ധൂമം—പുക.
രാത്രൗ—സ. ഏ. രാത്രിയിൽ,
അനലജ്വാല—തീജ്വാല
മോഹാന്ധത—മോഹാലസ്യം.

9 ഉരുതരശൃംഗാരൻ—ഏറ്റവും ശൃംഗാരമുള്ളവൻ ആയിരിക്കുന്ന.
മാരൻ—കാമദേവൻ.
പുഷ്ടശ്രീ—പുഷ്ട. (പോഷിച്ചു) വർദ്ധിച്ചു ശ്രീയോടു (ശോഭയോടു) കൂടിയവൻ ആയിരിക്കുന്ന.
സോമൻ—ചന്ദ്രൻ.
മധുമാസം—വസന്തകാലം.
പ്രൗഢി—സാമർത്ഥ്യം.

10 വരതനു—സം. അല്ലയോ സുന്ദരി.
ഉൽകണ്ഠ—കാണ്മാനുള്ള അത്യാഗ്രഹം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന മനോദുഃഖം.
പരിചിതസഖിമാർ—പരിചിതമാർ (സഹവാസംനിമിത്തം സ്നേഹത്തോടുകൂടിയവർ) ആയിരിക്കുന്ന സഖിമാർ.

11 ഉപപ്ലവമുക്തൻ—ഉപപ്ലവത്തിങ്കൽ (ഗ്രഹണത്തിങ്കൽ) നിന്നു മുക്തൻ (മോചിക്കപ്പെട്ടവൻ).
മുഗ്ദ്ധേന്ദു—മുഗ്ദ്ധൻ (മനോഹരൻ) ആയിരിക്കുന്ന ഇന്ദു (ചന്ദ്രൻ) പൂർണ്ണചന്ദ്രനെന്നർത്ഥം.
സുമുഖി—സം. സുന്ദരി.

12 സുരുചിരതരം—ഏറ്റവും നല്ലത്.
സ്യന്ദനക്ഷോഭമൂലം—സ്യന്ദനത്തിന്റെ (തേരിന്റെ) ക്ഷോഭം (ഇളക്കം) മൂലം (ഹേതുവായിട്ട്)
ഉരസി—ഏശി. കൂടിച്ചേർന്ന്.
മനോജൻ—കാമദേവൻ.

3 മാധവശ്രീ—വസന്തലക്ഷ്മി.

കൽകണ്ടവാണി—കൽക്കണ്ടം പോലെ മാധുൎയ്യമുള്ള വാണിയോടു (വാക്കോടു) കൂടിയവൾ.

സോൽസുകം—ക്രി. സശ്രദ്ധം.

14 തടിത്വാൻ—തടിത്തിനോടു (മിന്നൽ പിണറിനോടു) കൂടിയതു്.

പയോദം—മേഘം.

ശൈലശൃംഗേ—സ. ഏ. ശൈലശൃംഗത്തിങ്കൽ (പൎവ്വത ശിഖരത്തിങ്കൽ).

ശ്രീകാഞ്ചനാംഗദവിഭൂഷണ ഭൂഷിതാംഗൻ—ശ്രീയോടു (ശോഭയോടു) കൂടിയിരിക്കുന്ന കാഞ്ചനം (സ്വൎണ്ണം) കൊണ്ടുള്ള അംഗദം (തോൾവള) ആകുന്ന ഭൂഷണത്താൽ ഭൂഷിതം (അലംകൃതം) ആയിരിക്കുന്ന അംഗത്തോടു കൂടിയവൻ.

ഏകകൻ—ഒരുത്തൻ.

മുദാ—തൃ. ഏ. മുത്തോടു (സന്തോഷത്തോടു്.)

സമം—അവ്യ. കൂടെ.

15 അത്ര—അവ്യ. ഇവിടെ.

നൃവര—സം. രാജാവേ.

16 നരസഖൻമുനി—നാരായണമുനി.

അന്യൂനമോദം—ക്രി. അന്യൂനം (കുറവില്ലാത്ത) വലിയ മോദത്തോടു കൂടുംവണ്ണം.

17 രിപുക്കൾ—ശത്രുക്കൾ

ദൎപ്പം—ഗൎവ്

കരിക്കു—ആനെക്കു.

അഗഗഹ്വരം—അഗത്തിന്റെ (പൎവ്വതത്തിന്റെ) ഗഹ്വരം (ഗുഹ)

മൃഗപതിപ്രതിനാദം—മൃഗപതിയുടെ (സിംഹത്തിന്റെ) പ്രതിനാദം (പ്രതിശബ്ദം). ദൎപ്പത്തെ കളയുന്ന എന്നു ചേൎക്കണം.

19 ദൈതേയർ—അസുരർ.

പയോധി—സമുദ്രം.

പ്രക്ഷേപണം ചെയ്ക—വീഴിക്ക.

ഭുജഗം—സൎപ്പം.

ശ്വഭ്രം—പൊത്തു്.

ത്വദീയശരധൌ—സ. ഏ. ത്വദീയം (നിന്നെ സംബന്ധിച്ചതു്) ആയിരിക്കുന്ന ശരധിയിങ്കൽ (ആവനാഴിയിങ്കൽ)

20 ആകാശമാൎഗ്ഗം—ദ്വി. ഏ. ആകാശമാൎഗ്ഗത്തെ.

പ്രതി—കുറിച്ചു.

ഉൽപതിക്ക—മേൽപെട്ടു പൊങ്ങിപ്പോവുക.

രാകാചന്ദ്രപ്രഭോദ്യന്മുഖി—രാകാചന്ദ്രന്റെ (പൂൎണ്ണചന്ദ്രന്റെ) പോലെയുള്ള പ്രഭകൊണ്ടു ഉദ്യത്തു് (ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്) ആയിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി എന്നൎത്ഥം.

മാനസം—ദ്വി. ഏ. മാനസത്തെ (മനസ്സിനെ)

മേ—ഷ. ഏ. എന്റെ.

ശരീരാൽ—പ. ഏ. ശരീരത്തിൽനിന്നു.

വിസഖണ്ഡം—താമരവളയത്തിന്റെ മുറി.

സൂത്രം—നൂൽ.

ഹംസി—അരയന്നപ്പേട.

രണ്ടാം അങ്കം

1 ആലോകാന്താൽ—ലോകത്തിന്റെ അന്തത്തിങ്കലോളം (അവസാനത്തിങ്കലോളം) ലോകത്തിലെല്ലാം എന്നർത്ഥം. രാജപക്ഷേ ആലോകം (ദർശനം) മുതൽ. കാണുന്ന മാത്രെക്കെന്നർത്ഥം.

കഠിനതരതമസ്സ്—കഠിനതരം (ഏറ്റവും കഠിനം) ആയിരിക്കുന്ന തമസ്സ് (ഇരുൾ). രാജപക്ഷേ തമസ്സ് (അജ്ഞാനം) പാപം. രാജാവു ദേവാംശജാതനാകയാൽ രാജാവിനെ കണ്ടാൽ. പാപം തീരുമെന്നു പ്രസിദ്ധം.

ദിനകരൻ—സൂര്യൻ.

ഗ്രഹപതി—നവഗ്രഹങ്ങൾക്കധിപതിയായിട്ടുള്ളവൻ. സൂര്യൻ.

സ്വാച്ഛന്ദ്യം—സ്വൈരവാസം. വിശ്രമം.

ദിവസമതിൻഷഷ്ഠഭാഗേ—സ. ഏ. ദിവസത്തിന്റെ, (പകലിന്റെ) ഷഷ്ഠം (ആറാമത്തെ) ഭാഗം ആയിരിക്കുന്ന. കാലത്തിങ്കൽ എന്നു ചേർക്കണം. പകലിനെ പത്തായി ഭാഗിച്ചിട്ടാറാമത്തെ ഭാഗത്തിൽ. മദ്ധ്യാഹ്നത്തിങ്കൽ എന്നു താൽപര്യം. രാജാക്കന്മാർക്കു മദ്ധ്യാഹ്നത്തിങ്കൽ രാജ്യകാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള ആലോചന നിഷിദ്ധമാണ്.

2 അമോഘശരങ്ങൾ—അമോഘങ്ങൾ (അവന്ധ്യങ്ങൾ) നിഷ്ഫലങ്ങൾ അല്ലാത്തവയായിരിക്കുന്ന ശരങ്ങൾ.

3 അണിഭൂഷണം—അലങ്കാരസാധനം.

അണിക—അലങ്കരിക്ക.

കർമ്മം—പ്രവൃത്തി.

4 സംസേചനംചെയ്ക—നനെക്ക.

സാന്ദ്രസ്നേഹഭരം—സാന്ദ്രം (ഇടതിങ്ങിയ) കൊഴുത്ത. വലിയസ്നേഹമെന്നർത്ഥം.

ദാക്ഷിണ്യം—പരേച്ഛാനുവർത്തനം.

5 ഉദ്യാനദർശനവശാൽ—ഉദ്യാനത്തിന്റെ ദർശനം (കാഴ്ച) ഹേതുവായിട്ട്

6 നട്ടംതിരിക—പ്രയാസപ്പെട്ടുഴുക. ക്ഷീണിപ്പിക്ക എന്നർത്ഥം.

ദക്ഷിണമരുത്ത്—തെക്കൻകാറ്റ്.

ഉദ്യാനമാമ്മൊട്ട്—ഉദ്യാനത്തിങ്കലെ മാവിന്റെ മൊട്ട്.

കഥിക്കേണമൊ—പറയേണമൊ. പറയാനുണ്ടോ എന്നർത്ഥം.

7 സ്ത്രീനഖശോണം—സ്ത്രീകളുടെ നഖംപോലെ ശോണം (ചുവന്നത്)

കുരവകം—ഒരുവക വൃക്ഷം.

പാർശ്വങ്ങൾ—ഭാഗങ്ങൾ.

ശ്യാമം—കറുത്തത്.

ആശോകം—അശോകത്തിന്റെ മൊട്ടെന്നർത്ഥം.

രാഗോജ്വലം—ക്രി. രാഗം (ചുവപ്പു) കൊണ്ട് ഉജ്വലം (ശോഭമാനം) ആകുംവണ്ണം.

രജസ്സ്—പൂമ്പൊടി.

ജൃംഭിക്കുന്നു—വർദ്ധിക്കുന്നു.

മൌഗ്ദ്ധ്യയൌവനദശാമദ്ധ്യേ—സ. ഏ. മൌഗ്ദ്ധ്യത്തിന്റെ (മുഗ്ദ്ധഭാവത്തിന്റെ)യും യൌവനദശയുടെ (യൌവനാവസ്ഥയുടെ)യും മദ്ധ്യത്തിങ്കൽ.

മധുശ്രീ—വസന്തലക്ഷ്മി.

8 ഉദ്യൽപ്രഭം—ക്രി. ഉദ്യത്ത് (ശോഭിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്) ആയിരിക്കുന്ന പ്രഭയോടു (ശോഭയോടു) കൂടുംവണ്ണം.

വിനതശാഖകൾ—വിനതകൾ (നമിച്ചവ) താണവ ആയിരിക്കുന്ന ശാഖകൾ (കൊമ്പുകൾ).

തദ്രൂപദൎശനവശാൽ—അവളുടെ (ഉൎവശിയുടെ) രൂപത്തിന്റെ ദൎശനം ഹേതുവായിട്ട്. അവളെക്കണ്ടിട്ട്.

ദൃഢമായി—ഉറപ്പായി.

9 പൂൎണ്ണേന്ദുചാരുമുഖി—പൂൎണ്ണേന്ദുവിനെ (പൂൎണ്ണചന്ദ്രനെ) പോലെ ചാരു (മനോഹരം) ആയിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി, ഉൎവ്വശി എന്ന താൽപൎയ്യം.

ദുൎല്ലഭ—ലഭിക്കപ്പെടുവാൻ പ്രയാസമായിട്ടുള്ളവൾ. ആകുന്നു എന്ന സ്പഷ്ടം.

അൎണ്ണോജ സായകവിചേഷ്ടിതം—അൎണ്ണോജസായകന്റെ (കാമദേവന്റെ) വിചേഷ്ടിതം (പ്രവൃത്തി)

ഇഷ്ടസിദ്ധികൾ—ഇഷ്ടത്തിന്റെ (ആഗ്രഹത്തിന്റെ) സിദ്ധികൾ (ഫലപ്രാപ്തികൾ)

സാന്ദ്രപ്രമോദം—ദ്വി. ഏ. സാന്ദ്രപ്രമോദത്തെ (വലിയ സന്തോഷത്തെ)

ഇയലുന്നു—പ്രാപിക്കുന്നു. മനസ്സിൽ വളരെ സന്തോഷമുണ്ടാകുന്നു എന്നൎത്ഥം.

10 നേത്രയുഗ്മേ—സ. ഏ. നേത്രങ്ങളുടെ (കണ്ണുകളുടെ) യുഗ്മത്തിങ്കൽ (രണ്ടിൽ). രണ്ടു കണ്ണിലും എന്നൎത്ഥം.

ചിന്തും—ചിന്തുന്ന (നിറഞ്ഞു തുളുമ്പുന്ന)

ബാഷ്പാൽ—പ. ഏ. ബാഷ്പം (കണ്ണുനീർ) ഹേതുവായിട്ട്.

ത്രാണി—ശക്തി.

11 മനോവ്യഥ—മനോദുഃഖം.

മാനം—അഭിമാനം.

ജനേ—സ. ഏ. ജനത്തിങ്കൽ.

സമാഗമമനോരാജ്യം—സമാഗമത്തിങ്കൽ (സംപ്രാപ്തിയിങ്കൽ) ഉള്ള മനോരാജ്യം (മനോരഥം)

പാരിജാതസുമനിൎമ്മിതം—പാരിജാതത്തിന്റെ (കല്പക വൃക്ഷത്തിന്റെ) സുമങ്ങളെ (പൂക്കളെ) കൊണ്ടു നിൎമ്മിതം (ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടത്)

ശയ്യ—മെത്ത.

ഇയലും—ഇയലുന്ന (പ്രാപിക്കുന്ന). കിടക്കുന്ന എന്നൎത്ഥം.

ചാരുനന്ദനവനാനിലൻ—ചാരു (മനോഹരൻ) ആയിരിക്കുന്ന നന്ദനവത്തിങ്കലെ അനിലൻ (വായു). സ്വൎഗ്ഗത്തിൽ നന്ദനം എന്നൊരു വനം ഉണ്ട്.

ഘോരം—ക്രി. ഭയങ്കരം. കഠിനമാകുംവണ്ണമെന്നൎത്ഥം.

ഉഷ്ണതരൻ—ഏറ്റവും ഉഷ്ണത്തോടു കൂടിയവൻ.

12 തുല്യരാഗപ്രചുരിമ—തുല്യം (സദൃശം) ഒരുപോലെ ഉള്ളത് ആയിരിക്കുന്ന രാഗത്തിന്റെ (അനുരാഗത്തിന്റെ) പ്രചുരിമ (ആധിക്യം)

പരിസൂചിക്ക—നല്ലപോലെ സൂചിക്ക.

മുഗ്ദ്ധാൎത്ഥം—നല്ല അൎത്ഥം.

അത്യൎത്ഥോന്മേഷം—അത്യൎത്ഥം (ഏറ്റവും) ആയിരിക്കുന്ന ഉന്മേഷം (വികാസം)

മദിരമിഴിമണിത്തല്ലുലാൽ—മദിരങ്ങൾ (മനോഹരങ്ങൾ) ആയിരിക്കുന്ന മിഴികളോടു കൂടിയവരിൽ (സുന്ദരിമാരിൽ) വച്ചു മണി(രത്നം) ആയിട്ടുള്ള തല്ലുലാൽ ബാല. കൌതുകംകൊണ്ടു പ്രൌഢസ്ത്രീകളെയും ബാല എന്നു പറക നടപ്പുണ്ട്.

13 മംഗല്യഗാത്രി—സം. ശുഭാംഗി.

മമ—ഇനിക്കു.

തുംഗപ്രമോദം—വലിയ സന്തോഷം.

അതുപോലെ—രണ്ടുപേരും ഒരുമിച്ചു വന്നാലത്തെപ്പോലെ. അഥവാ രണ്ടുപേരെയും ഒരുമിച്ചു മുൻപു കണ്ടപ്പോഴത്തേപ്പോലേ.

14 അവൾ—ഉർവശി.

ഉത്സുക—ഉൽകണ്ഠിത.

പ്രണയം—സ്നേഹം.

തപ്തം—തപിപ്പിക്കപ്പെട്ടതു. ചൂടുപിടിപ്പിക്കപ്പെട്ടതു.

തപ്തവസ്തു ഘടനേ—സ. ഏ. തപ്തമായിരിക്കുന്ന വസ്തുവിൻെറ ഘടനത്തിങ്കൽ (കൂട്ടിച്ചേർക്കയിൽ)

യോക്താവു—യോജിപ്പിക്കുന്നവൻ.

15 അയി—അല്ലയൊ. ഹേ.

ദേവനായകാൽ—പ. ഏ. ദേവനായകന്മാരിൽ (ദേവേന്ദ്രങ്കൽ) നിന്ന്.

ഈ ജയശബ്ദം ദേവനായകങ്കൽനിന്നന്യനെ പ്രാപിച്ചതല്ല എന്നു ചേർക്കണം.

16 അഷ്ടരസങ്ങൾ—ശൃംഗാരാദി എട്ടു രസങ്ങൾ.

ശ്രീഭരതാഭിധൻ—ശ്രീഭരതൻ എന്ന അഭിധയോടു (പേരിനോടു) കൂടിയവൻ.

അർപ്പിച്ചത്—തന്നത്. പഠിപ്പിച്ചതെന്നർത്ഥം.

ലോകപാലയുതൻ—ലോകപാലന്മാരോടു കൂടിയവൻ.

17 വശ്യം—സ്വാധീനം

അപരന്ന്—അന്യന്. ശരീരം അപരന്നവശ്യമാണ് എന്നർത്ഥം.

പാരവശ്യം—പരവശത.

നിശ്വാസതഃ—തസി. നിശ്വാസംകൊണ്ട്.

18 സൌരഭ്യാർത്ഥം—സൌരഭ്യത്തിനായിട്ട്.

സുരഭിഭൃതലതാപുഷ്പരേണുകൾ—സുരഭിയാൽ (വസന്തകാലത്താൽ) ഭൃതങ്ങൾ (ഭരിക്കപ്പെട്ടവ) ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടവ ആയിരിക്കുന്ന ലതകളുടെ (വള്ളികളുടെ) പുഷ്പരേണുക്കൾ (പൂമ്പൊടികൾ)

മാരാർത്തന്മാർ—കാമപരവശന്മാർ.

ഏവംവിധഹൃദയവിനോദങ്ങൾ—ഏവംവിധങ്ങൾ (ഇപ്രകാരമുള്ളവ) ആയിരിക്കുന്ന ഹൃദയവിനോദങ്ങൾ (മനോവിനോദങ്ങൾ)

താൻ—തന്നെ. മാത്രം.

ഓരുമ്പോൾ—ഓർക്കുമ്പോൾ. വിചാരിക്കുമ്പോൾ.

അംജനാപ്രാർത്ഥനതഃ—അംജനയെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രാർത്ഥനയോടു കൂടിയ ആളാവു എന്നുള്ള അവസ്ഥ ഹേതുവായിട്ട്. വായുവിൻെറ ഭാര്യയുടെ പേർ അംജന എന്നാകുന്നു.

20 രാഗം—അനുരാഗം.

ചാടൂക്തി—പ്രിയവചനം.

മനസ്വിനികൾ—ബുദ്ധിയുള്ള സ്ത്രീകൾ.

കല്പ-രത്നം.
നോട്ടം-കല്പനോട്ടം.
21 കേകി-മയിൽ.
തരു-വൃക്ഷം.
മൂലാലവാലേ-സ, ഏ. മൂലത്തിങ്കലെ (ചുവട്ടിലെ) ആലവാലത്തിങ്കൽ (തടത്തിൽ)
കണ്ണികാരമുകുളേ-സ, ഏ. കർണ്ണികാരത്തിൻെറ മുകുളത്തിങ്കൽ (മൊട്ടിൽ) മൊട്ടിനകത്തെന്നൎത്ഥം.
ചൂടാൻ-ചൂടുതാൻ (പ്രാപിച്ചു) ചൂടുപിടിച്ചു എന്നൎത്ഥം.
അംബു-വെള്ളം.
തീരകമലേ-സ. ഏ. തീരത്തിങ്കൽ (കരെക്കു) ഉള്ള കമലത്തിങ്കൽ (താമരയിൽ)
കാരന്നം-കറുത്ത അന്നം. ഒരുവക ജലചരപക്ഷി.
ക്രീഡാമന്ദിരപംജരേ-ക്രീഡാമന്ദിരത്തിങ്കലെ (ക്രീഡാ ഗൃഹത്തിങ്കലെ) പംജരത്തിങ്കൽ (കൂട്ടിൽ)
ശുകം-കിളി.
അൎത്ഥിക്കുന്നു-യാചിക്കുന്നു.
ജലം-ദ്വി, ഏ. ജലത്തെ (വെള്ളത്തെ)

മൂന്നാം. അങ്കം

1 ഗൃഹികൾ-കുഡുംബക്കാർ.
ഭരം-കാൎയ്യഭാരം.
വാൎദ്ധകേ-സ. ഏ. വാൎദ്ധകത്തിങ്കൽ(വാൎദ്ധക്യത്തിൽ)
വൻപാടു-വലിയപ്രയാസം.
മണിയം-അധികാരം.
2 തൂൺമാടം-തൂണിന്മേലുള്ളമാടം. കൂട്.
ശിഖിനിര-ശിഖികളുടെ (മയിലുകളുടെ) നിര (കൂട്ടം)
കപോതങ്ങൾ-മാടപ്രാവുകൾ.
വലഭികൾ-ഭിത്തിയുടെ മുകളിലുള്ള സ്ഥലങ്ങൾ.
ധൂമം-പുക.
3 കൎണ്ണികാരാവലി-കൎണ്ണികാരങ്ങളുടെ (ഒരുവകവൃക്ഷങ്ങളുടെ) ആവലി(കൂട്ടം)
അനുതടം-അവ്യ. തടങ്ങൾ (താഴ്‌വരകൾ)തോറും.
പക്ഷലോപം-പക്ഷങ്ങളുടെ (ചിറകുകളുടെ) ലോപം (നാശം)
ഗിരിവരൻ-പൎവ്വതശ്രേഷ്ഠൻ.
പോക്കുക കഴിച്ചുകൂട്ടുക.
വിനോദവിഹീനദൈൎഘ്യം-വിനോദ വിഹീനം (വിനോദത്തോടു കൂടാത്തത്) ആയിരിക്കുന്ന ദൈൎഘ്യം (ദീൎഘത)
നിശ-രാത്രി.
നേരം പോക്കോന്നുമില്ലാത്തതുകൊണ്ട് അധികം നീണ്ടതായ രാത്രിയെ എങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ടു എന്നൎത്ഥം,
നം ഏവ അവ്യ. ഇല്ലതന്നെ,

ജാനേ—ലൾ. പ. ഉ. ഏ. അറിയുന്നു. മുൻപറഞ്ഞതുകളോട്ടു ചേർത്തു അറിയുന്നില്ല തന്നെ എന്നർത്ഥം.

5 പ്രണമനം—നമസ്കാരം.

അനുനയവചനം—സമാധാനവാക്കു.

അനുതാപം—പശ്ചാത്താപം.

6 ഇന്ദുപ്രഭാവൃന്ദം—ഇന്ദുപ്രഭകളുടെ (ചന്ദ്രരശ്മികളുടെ) വൃന്ദം(കൂട്ടം)

സാന്ദ്രതമോഗണം—സാന്ദ്രം (നിറഞ്ഞതു) ആയിരിക്കുന്ന തമസ്സുകളുടെ (ഇരുട്ടുകളുടെ) ഗണം (കൂട്ടം)

അളകങ്ങൾ—കുറുനിരകൾ.

ദൃഢതരം—ക്രി. ഏറ്റവും ഉറപ്പാകുംവണ്ണം.

ബന്ധിക—കെട്ടുക.

ഹരിദിങ്മുഖം—ഹരിയുടെ (ഇന്ദ്രന്റെ) ദിക്കിന്റെ, കിഴക്കേദിക്കിന്റെ എന്നർത്ഥം. മുഖം (ആരംഭം)

മമ—എന്റെ.

നേത്രങ്ങൾ—കണ്ണുകൾ.

എന്റെ കണ്ണുകളെ ആകർഷിക്കുന്ന എന്നർത്ഥം.

7 സത്തന്മാർ—സജ്ജനങ്ങൾ.

രവി—സൂര്യൻ.

സുധാസത്ത്—സുധയുടെ (അമൃതത്തിന്റെ) സത്ത് (സാരം)

തേ—ച. ഏ. നിനക്കായികൊണ്ട്.

9 സ്ഫുരിക—ഇളകുക.

ദക്ഷിണം—വലത്തേതു.

കരം—കൈ.

10 ചന്ദ്രദ്യുതിതതി—ചന്ദ്രരശ്മിസമൂഹം.

വെൺമുക്താഹാരങ്ങൾ—വെളുത്ത മുത്തുമാലകൾ.

ആരബ്ധ—ആരംഭിക്കപ്പെട്ടതു.

രഹസ്സ്—വിജനം.

ആശ്വാസദ—ആശ്വാസത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നതു.

11 അവികലതരം—വികലതരം (ഹീനതരം)അല്ലാത്തതു.

ഭൂഭരാർത്ഥം—ഭൂവിനു (ഭൂമിക്കു) ഭരത്തിനു (ഭാരത്തിനു)ആയിട്ടു.

12 ശുഭ്രവസ്ത്രം—വെളുത്തവസ്ത്രം.

കുടിലത—മനസ്സിന്റെ വളവു.

13 ബാലമൃണാളകോമളം—ബാലം (ഇളയ) മൃണാളം(താമരവളയം)പോലെ കോമളം (മൃദുലം)

തവ—നിന്റെ.

പ്രസാദം—ദ്വി. ഏ. പ്രസാദത്തെ (സന്തോഷത്തെ)

ദാസജനപ്രസാദനവിധൌ—സ. ഏ. ദാസജനത്തിനന്റെപ്രസാദനം (സന്തോഷിപ്പിക്ക) ആകുന്ന വിധിയിങ്കൽ (കർമ്മത്തിങ്കൽ)

14 ഭീരു—സം. ഭയശീലയായുള്ളവളേ.

15 നൂപുരനാദം—നൂപുരങ്ങളുടെ (ചിലമ്പുകളുടെ) നാദം.

16 മദാർശരാർത്തി—കാമപാരവശ്യം.

അന്യ—മറെറാരുത്തി.

കൈരവം—ആമ്പൽപൂ.

ശശിരശ്മിജാലം—ശശിരശ്മിയുടെ (ചന്ദ്രരശ്മിയുടെ) ജാലം(കൂട്ടം)

സൂൎയ്യകിരണം—സൂൎയ്യരശ്മി.

18 ദുൎഗ്രഹം—ഊഹിപ്പാൻവഹിയാത്തതു.

വിസ്മരിക—മറക്കുക.

പരാംഗനാസക്തി—പരാംഗനമാരെ(അന്യസ്ത്രീകളെ)ക്കുറിച്ചുള്ള സക്തി (അനുരാഗം)

19 സാമന്തക്ഷ്മാപ ചൂഡാമണിഗണവിലസൽ പാദപീഠം—സാമന്തക്ഷ്മാപന്മാരുടെ (അയൽരാജാക്കന്മാരുടെ)ചൂഡാമണികളുടെ (ശിരോമണികളുടെ) ഗണംകൊണ്ടു (കൂട്ടംകൊണ്ടു) വിലസത്ത് (ശോഭിച്ചേണ്ടുന്നതു)ആയിരിക്കുന്ന പാദപീഠം.

ഏകാതപത്രാന്വിതം—ക്രി.ഏകാതപത്രത്തോടു(വെൺകൊറക്കുടയോടു) കൂടുംവണ്ണം.

ചാരിതാൎത്ഥ്യം—കൃതാൎത്ഥത.

20 ഹിമകരകരജാലം—ഹിമകരൻെറ (ചന്ദ്രൻെറ) കരജാലം (രശ്മിസമൂഹം)

സുമശരവിശിഖൌഘം—സുമശരൻെറ (കാമദേവൻെറ) വിശിഖൌഘം (ശരസമൂഹം)

കുവലയമിഴി—സം. കരിംകൂവളപ്പൂപോലെയുള്ള കണ്ണിനോടുകൂടിയവളെ.

21 ദുൎവ്വാരദുഃഖം—ദുൎവ്വാരം (തടുക്കാൻ പാടില്ലാത്തതു) ആയിരിക്കുന്ന ദുഃഖം, വലിയ ദുഃഖം എന്നൎത്ഥം.

സ്വൎവ്വാരനാരി—സം. സ്വൎഗ്ഗത്തിലെ വാരസ്ത്രീയായുള്ളവളെ.

രസവത്തരം—ഏറവും രസത്തോടുകൂടിയതു.

ഉൎവ്വീരുഹത്തണൽ—ഉൎവ്വീരുഹത്തിൻെറ (വൃക്ഷത്തിൻെറ) തണൽ

അതീവ—ഏററവും.

വൻ—ചൂടുപിടിച്ചുവൻ. വെയിലുകൊണ്ടു ക്ഷീണിച്ചവൻ എ

ം.

നകാരകം—സുഖത്തെച്ചെയ്യുന്നതു.

ഇഷ്ടം.

നിത—നൂറിരട്ടിച്ചതു.

സംഗമം—നിൻെറ സംഗമം (സംയോഗം.)

ൻ—ഭാഗ്യവാൻ.

നാലാം അങ്കം

ത്യഗ്രമേഘം—പ്രത്യഗ്രം (പുതിയതു)ആയിരിക്കുന്ന മേഘം.

ത്രാരിചാപം—വൃത്രാരിയുടെ (ഇന്ദ്രൻെറ) ചാപം (വില്ലു)

ിദ്യുത്ത്—മിന്നൽപിണർ

ിക്കാം—നിന്നേക്കാം.

ിരം—വളരെനേരം.

ഇതി—ഇപ്രകാരം.

സ്നിഗ്ധം—സ്നേഹിച്ചതു്.

ക്തം— പററിയതു്. ചേൎന്നതു്

3 പൊടുന്നനെ—പെട്ടെന്നു.

പ്രേയസീവിരഹം—പ്രേയസിയോടു (പ്രിയതമയോടു) ഉള്ള വിരഹം (വേർപാടു)

നവപയോദനവാതപങ്ങൾ—നവം (പുതിയതു) ആയിരിക്കുന്ന പയോദവും (വർഷവും). നവമായിരിക്കുന്ന ആതപവും (വെയിലും)

വർഷാരംഭത്തിങ്കലുള്ള ദിവസങ്ങൾ പല്പ്പോതി മഴയും വെയിലുമായിട്ടിരിക്കും.

4 മേ—ഇനിക്കു.

മഞ്ജരീചാമരനിര—മഞ്ജരികൾ (പൂങ്കുലകൾ) ആകുന്ന ചാമരങ്ങളുടെ നിര (കൂട്ടം)

വന്ദിവൃന്ദങ്ങൾ—വന്ദികളുടെ (സ്തുതിപാഠകന്മാരുടെ) വൃന്ദങ്ങൾ (കൂട്ടങ്ങൾ)

ധാരാഹാരങ്ങൾ—ധാരകൾ (നീർധാരകൾ) ആകുന്ന ഹാരങ്ങൾ (മുത്തുമാലകൾ)

ധരണിധരവണിഗ്വീരർ—ധരണിധരങ്ങൾ (പർവ്വതങ്ങൾ) ആകുന്ന വണിഗ്വീരർ (വലിയ കച്ചവടക്കാർ)

5 ആരക്തരാജികൾ—ആരക്തകൾ (ചുവന്നവ) ആയിരിക്കുന്ന രാജികൾ (രേഖകൾ)

അംബുകണങ്ങൾ—നീർത്തുള്ളികൾ.

മനോജ്ഞനവകന്ദളി—മനോജ്ഞ (മനോഹര) ആയിരിക്കുന്ന നവകന്ദളി (ഒരുവക ചെടി)

സുമം—പുഷ്പം.

കണ്ണുകളിൽ—കണ്ണുകൾ വിഷയം. കണ്ണുകളെക്കുറിച്ചെന്നർത്ഥം.

6 കാന്താരദേശം—വനപ്രദേശം.

പാരിൽ—ഭൂമിയിൽ. നിലത്ത്.

പാർവ്വണചന്ദ്രചാരുമുഖിയാൾ—പാർവ്വണ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ [illegible] മനോഹരം) ആയിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടു കൂടിയവൾ. സുന്ദരി [illegible] പവും.

യാവകാങ്കിതം—യാവകം (ചെമ്പഞ്ഞിച്ചാറു) കൊണ്ടു അ[illegible] യാളപ്പെട്ടതു)

7 രാഗം—ചുവപ്പ്.

അങ്കം—അടയാളം.

ശുകശ്യാമം—ശുകത്തെ (കിളിയെ) പോലെ ശ്യാമം പച്ച[illegible] പച്ചക്കിളിയുടെ വയറുപോലെ എന്നർത്ഥം.

കൊങ്കപ്പുടം—മുലക്കച്ച.

8 കേകീന്ദ്രൻ—മയിൽ.

കളതരകൾ—ഏററവും മനോഹരകൾ.

കേകൾ—(മയിൽ) നാദങ്ങൾ.

ഘനനിര—മേഘസമൂഹം.

9 പ്രിയദർശന—സുന്ദരി. കാണ്മാൻകൊള്ളാവുന്നവൾ എന്നു താല്പ[illegible]

ദയനീയത്വം—ദയനീയ (പരവശ) ആവൂ എന്നുള്ള ഭാവം ഉ[illegible]ത എന്നർത്ഥം.

10 ഘനശ്രീമട്ടും—ഘനത്തിന്റെ (മേഘത്തിന്റെ) ശ്രീ (ശോഭ) [illegible]ട്ടുന്ന (ലജ്ജിക്കുന്ന). മേഘത്തെക്കാൾ ഭംഗിയുള്ള എന്നർത്ഥം.

ചാരുവേണീകചം—ചാരുവേണിയുടെ (സുന്ദരിയുടെ) ഉൾ[illegible] എന്നു താൽപര്യം കചം (തലമുടി)

[illegible]ക–കാമൻെറ ദൂതിക (ദൂതി)
[illegible]ശനക്ഷമം–മാനത്തിൻെറ അഭിമാനത്തിൻെറ വിനാ
[illegible] (നശിപ്പിക്കയിങ്കൽ) ക്ഷമം (ശക്തം)
[illegible]പ്രാപിപ്പിക്ക.
[illegible]ന്നെ.
[illegible]തികം–ദ്വി. ഏ. തദീയം (അവളെ സംബന്ധിച്ചത്) ആയി
[illegible]തികത്തെ (സമീപത്തെ)
13 [illegible] അവ്യ. എങ്കില്ലം.
[illegible]ചറിയത്. നിസ്സാരം.
14 [illegible]തിൽ–മാനസസരസ്സിൽ; മാനസസരസ്സിനെക്കുറിച്ചുള്ള
[illegible]
[illegible] നിനാദം–കളഹംസങ്ങളുടെ (അരയന്നങ്ങളുടെ) നിനാ
ദം (നാ[illegible]
15 [illegible]–കരേററുക.
[illegible]ർ–ശ്രേഷ്ഠന്മാർ. സജ്ജനങ്ങൾ.
[illegible]ർയ്യം–ഇഷ്ടന്മാരുടെ കാര്യം.
[illegible]ർയ്യം–തൻെറകാര്യം.
[illegible]സം. മരാളമേ (ഹംസമേ)
[illegible]സം. ചോരൻ (കള്ളൻ) ആയുള്ളോവെ
[illegible]ത്വം–മദംഹേതുവായിട്ടുള്ള അലസത്വം (മന്ദത)
[illegible]ി–അവളുടെ (ഉർവ്വശിയുടെ) ഗതി (നടപ്പു)
[illegible]–സം. കളഹംസമെ.
[illegible]ദ്വി. ഏ. പ്രിയയെ.
[illegible]ഏ. ഇനിക്കായിക്കൊണ്ട്.
[illegible]മന്ദം. മനോഹരം.
[illegible]തി.
നിർവാ[illegible]കൊണ്ടുതാൻ–കാണുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ.
22 ഹിതം–[illegible]മാഷണം.
ശതഗ[illegible]ശാന്നിയാൾ–രഥാംഗം (തേർവണ്ടി) ചക്രം പോലെയിരി
ക്കുന്ന[illegible]ിയോടു (കടീപ്രദേശത്തോടു) കൂടിയവൾ. സുന്ദരി എന്നർത്ഥം.
ധന്യ[illegible]രഥൻ.
[illegible]ൻ–പേർപെട്ടവൻ.
[illegible]–സം. അല്ലയൊ രഥാംഗമേ (ചക്രവാകമേ)
[illegible]മനോരഥൻ–ധൃതങ്ങൾ (ധരിക്കപ്പെട്ടവ) ആയിരിക്കുന്ന
[illegible]രെ) മനോരഥങ്ങളോടു (മനോരാജ്യങ്ങളോടു) കൂടിയ
[illegible] ഞാൻ എന്നതിനോടു ചേക്കണം.
1 പ്ര[illegible]വു–അക്കൻെറ (സൂര്യൻെറ) നപ്താവു (ദൌഹിത്രൻ) പുത്രി
[illegible] സൂര്യപുത്രിയായ ഇളയുടെ പുത്രനെന്നർത്ഥം.
[illegible]ത്രൻ–ചന്ദ്രപൌത്രൻ. ചന്ദ്രപുത്രനായ ബുധൻെറ പുത്ര
2 [illegible]
[illegible]മികൾ–ഉർവ്വശിയും ഭൂമിയും.
[illegible]–താമരയില.
[illegible]ദൂരത്തെ ഗമിച്ചവൾ.
[illegible]–ത്രു. ഏ. അതി(ഏററവും) ശുചാകോടു (ദുഃഖത്തോടു) കൂ

രോദിക—നിലവിളിക്ക.

പ്രിയാവിരഹഭീരുത്വം—പ്രിയാവിരഹത്തിങ്കൽ ഭീരു (ഭയമുള്ളവ ൻ) ആവൂ എന്നുള്ള ഭാവം.

പ്രിയതമാവൃത്താന്തവൈമുഖ്യം—പ്രിയതമാവൃത്താന്തത്തിൽ വൈ മുഖ്യം(വിമുഖത)ആദരവില്ലായ്ക.

21 ഉൾപ്ലുക്—അകത്ത്

ക്രുജിതമിളിന്ദം—ക്രുജിതം(ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടുന്നത) ആയിരിക്കുന്ന മി ളിന്ദം (വണ്ടു)

പത്മം—താമരപ്പൂ.

ഉൽപന്നസീൽകൃതി—ഉൽപന്ന (ഉണ്ടായതു) ആയിരിക്കുന്ന സീൽ കൃതിയോടു (സീൽകാരത്തോടു) കൂടിയത് ആയിരിക്കുന്ന.

തദാനനം—അവളുടെ ആനനം (മുഖം)

22 മധുപ—സം. മധുപമെ (വണ്ടെ)

പ്രേയസീവാൎത്ത—പ്രേയസിയുടെ വാൎത്ത (വൎത്തമാനം)

വരതനു—സുന്ദരി ആയിരിക്കുന്നു.

പരിമളം—സൌരഭ്യം.

തന്മുഖോച്ഛ്വാസം—അവളുടെ മുഖത്തിലെ ഉച്ഛ്വാസം ശ്വാ സം വിടുക.

23 പ്രവാളനിര—പ്രവാളങ്ങളുടെ (തളിരുകളുടെ) നിര (കൂട്ടം)

മദ്യഗന്ധം— മദ്യത്തിൻെറതുപോലെയുള്ള ഗന്ധം.

രസം—നീർ (പാൽ)

സല്ലകി—ആനെക്കു തിന്നാൻ വളരെ പ്രിയമുള്ളതായ ഒരു വൃ ക്ഷം.

ഖണ്ഡം—ഒടിച്ചെടുത്ത കൊമ്പു.

പ്രിയ—ഭാൎയ്യ. പിടിയാന എന്നൎത്ഥം.

നിജാഗ്രഹസ്തേന—തൃ. ഏ. നിജം (തന്റേത്) ആയിരിക്കുന്ന അ ഗ്രഹസ്തം (തുമ്പിക്കൈ)കൊണ്ട്.

അശിക—ഭക്ഷിക്ക.

24 കരികരോരു—കരിയുടെ (ആനയുടെ)കരം (തുമ്പിക്കൈ) പോലെയു ള്ള ഊരുക്കളോടു (തുടകളോടു) കൂടിയവൾ. സുന്ദരി.

സ്ഥിരയൌവനം—സ്ഥിരമായിരിക്കുന്ന യൌവനം. ദേവന്മാൎക്കു ജരാനരകൾ ഇല്ലാത്തതിനാൽ യൌവനം ഒരിക്കലും ക്ഷയിക്കയില്ല.

സുമാഞ്ചിതകേശി—സുമങ്ങളാൽ (മുല്ലപ്പൂക്കളാൽ) അഞ്ചിതം (ഭൂഷി തം) അലംകൃതം ആയിരിക്കുന്ന കേശത്തോടു തലമുടിയോടു കൂടിയവൾ.

ദ്വിരദയൂഥപ—സം. ദ്വിരദങ്ങളുടെ ആനകളുടെ യൂഥത്തെ കൂട്ട ത്തെ പാലിക്കുന്നവൻ ആയുള്ളോവെ.

25 ദാനം—മദം. രാജപക്ഷേ. കൊടുക്കുക.

യാചകൌഘേ—സ- ഏ. യാചകന്മാരുടെ ഓഘത്തിങ്കൽ കൂട്ടത്തിൽ യാചകന്മാൎക്കായിക്കൊണ്ടെന്നൎത്ഥം.

കരിണി—പിടിയാന.

ജായാവിയോഗം—ഭാൎയ്യാവിയോഗം.

രുജ—മനോദുഃഖം.

26 സ്മരപരിഗ്രഹം—സ്മരൻെറ കാമദേവൻെറ പരിഗ്രഹം ഭാൎയ്യ ത്വം. കാമോദ്ദീപകമായിട്ടുള്ളതെന്നൎത്ഥം.

6 ... 1957